

David Provazník

Setkání

Pokus o existenciální analýzu

Spisovatel vidí vědomí jako mnohost duševních faktů, mezi nimiž se snaží nalézt příčinné vztahy.

Maurice Merleau - Ponty

Setkání... není příznačnější slovo, jež by vystihovalo střetnutí člověka s jiným člověkem. Již název knihy prozrazuje vše, ačkoliv nic určitého neříká. Není běžnější téma než život člověka ve světě mezi ostatními lidmi. Existují jenom osobitá zpracování. Nenechte se odradit podnadpisem znějícím poněkud odborně. Má pouze orientační funkci, nikoliv vědeckou. Analýzou rozumím spíše pojem z malířství a tím je „*portrét*“. Portrét je zobrazením někoho, je zprostředkovanou nápodobou živé bytosti. O takovýto portrét jsem usiloval také. Kniha nabízí třicet pět obrazů tvořících celkový „*portrét*“. Portréty označujeme jako umělecká díla a umělecké dílo je nějaká věc, kterou určitým způsobem vnímáme. Dílo můžeme vidět, slyšet, rozumět mu... Takto si každý o díle vytváří vlastní přímou zkušenost. Proto žádná definice či analýza, i kdyby byla přínosná, nemůže nahradit tuto zkušenost. I kdyby tato kniha přinesla nějaké výsledky, nemůžeme ji nazvat analýzou v pravém slova smyslu. Odborná analýza nabízí „*opravdové soudy*“, tato analýza nabízí jen bezprostřední zjevnost.

Každý, kdo by chtěl analyzovat existenci, by měl analyzovat svou vlastní, pouze u sebe dojde člověk k největším výsledkům, ale člověk je tvor společenský a žije mezi ostatními. „*Druhý*“ se stává mostem poznání mezi mnou a mnou-samým. Proto nemůžu analyzovat sám sebe. Člověk není jen tím, čím je. Především je takový, jak ho vidí druhý. Jako pomyslný „*analytik-portrétista*“ se musím vžít do pozice „*druhého*“, abych odhalil, kým je pozorovaný člověk. Člověk se jeví člověku jako předmět, ale jako velmi specifický předmět, který je nám dán prostřednictvím zkušenosti. Existenci, jakožto jev, nemůžeme oddělit od jejího specifického způsobu jevení. Každá existence je výjimečným jevem, protože odkazuje i na jiné jevy. Proto je kniha rozdělena do třiceti pěti obrazů, které se věnují dané existenci a jevům souvisejícím s touto existencí. Některé obrazy jsou věnovány i mně, protože druhý není jen tím, koho já vidím, ale je zároveň i tím, kdo vidí mě, a proto se stávám součástí jevu. Osobně vnímaná zkušenost byla prvotní, proto je třeba tuto zkušenost zaznamenat tak, jak se mi jevila a následně ji zaznamenat v její danosti nezávisle na mně.

Ten koho „*analyzuji*“, je jiná existence, to je taková existence, která není moje. Vnímání druhého představuje systém, který mi není vlastní. Existence se jeví prostřednictvím poznání. Poznání je mírou existence, ale poznání samo o sobě je nejisté. Můžou ho doprovázet dohady či úsudky. Existence je tedy pouze tím, jak ji jsme schopni poznat. Není tedy něčím definitivním. Je jen tím, co o ni dokážeme říct a nikdy nejsme schopni říci vše. Některé z obrazů obsahují rozhovory, u nichž jsem nebyl přítomen, ale vím, že proběhly. Byly mi sděleny, a tím se staly mou zkušeností. Z podstaty dané události jsem deduktivně odvodil konstrukci situace a bezpředsudečně zprostředkoval. Fakticky to není až tak důležité, protože

kniha ve smyslu „*existenciálního portréту*“ imituje skutečnou existenci úplně stejně jako portrét od malíře. Spíše se jen doznávám, že se vzdávám veškerých spisovatelských výhod. Jsem jen bezbranná schránka vzpomínek a zkušeností s perem v ruce. Z výtvarného portréту poznáváme mimiku, výraz, rozpoložení... Podobně funguje i literární portrét, poznáváme z něho chování, jednání... Poznáváme to, co nacházíme i na sobě, proto se snažím veškeré obrazy popisovat ve své zjevné skutečnosti.

Neexistuje nic skutečnějšího než existence v reálném světě, setkávající se s ostatními existencemi právě prostřednictvím světa. Přestože se snažím popisovat realitu, nemohu být nazván realistou. Pro realistu je vše dané včetně „*druhého*“. Realista uchopuje existenci jako tělo oddělené od ostatních těl. Já jakožto „*analytik*“ nejsem s „*analyzovanou existencí*“ ve stejném vztahu jako pero, které držím v ruce s papírem, na který píšu. Pero odkazuje k papíru a naopak, ale můžu je od sebe oddělit nezávisle na sobě. U existence to takto nelze, protože jak jsem řekl, existence se od ostatních předmětů jeví zvláštním způsobem. Nechci zkoumat pouhé tělo, ale duši a tělo „*druhého*“. Tělo je něco jistého, ale existence tuto jistotu postrádá. *Setkání* nevypovídá o rodině těl, nýbrž o vzájemném vnímání lidí. Popisovat existenci bez ostatních by znamenalo popisovat pouhé tělo. Proto je nezbytné popsat i ty, kterým se daná existence jevila, i sebe, protože i já jsem jedním z nich.

Nyní jsem vysvětlil snahu a záměr tohoto pojednání, zbývá už jenom objasnění určitých pojmů. Co je existence, je všeobecně známé, pokud bychom tento pojem zredukovali na slovo člověk, nemůže být slovo existence dostatečně výstižné. Člověk, který prožil svůj život, není tím samým člověkem, jako když se narodil. Z „*něčeho původního*“ se postupně změnil „*něčím*“ na někoho jiného. Onu „*původnost*“ označuji pojmem ek-zistence. Ek-zistence je původní „*já*“, které je ještě neosobní. Toto „*já*“ ještě nic konkrétního o člověku neříká. Ve fázi ek-zistence si člověk osvojuje svět, do kterého se narodil. Světem je v tomto případě myšleno místo a okolí, ve kterém člověk vyrůstá. Člověk ve fázi ek-zistence si dostupný svět osvojuje prostřednictvím rozumu a lásky.

Tato původnost se postupně změní „*něčím*“ v to, čemu říkáme existence. Otázkou je, co je „*to*“, co nás změní? Změnu z fáze ek-zistence do fáze existence uskutečňujeme sami prostřednictvím *nad-náhledu*. Jedná se o pohled do sebe sama, abychom změnili to, co jest, a aby to, co bude, změnilo i nás k obrazu, který si vytváříme. Nad-náhled nás nabádá podívat se nad sebe, vykročit z proudu přítomnosti a přemýšlet o budoucnosti. K nad-náhledu nás navede neosobní charakter ek-zistence, která si je už plně vědoma přítomnosti a svého místa ve světě.

Teprve nad-náhled nám zjeví naši bezúčelnost a začneme přemýšlet o světě jako celku, nejenom o konkrétním místě a také se začneme zaměřovat na budoucnost. Nad-náhled pokládá člověku zásadní otázku, zda budeme: „*Pánem svých činů, nebo otrokem své příčiny.*“ Rozhodnutí této otázky určuje, zda bude existence svobodná či zda bude tápat v nicotě davu.

Knihy není určena těm, kteří přejímají fakta a myšlenky jako samozřejmost. Je především určena těm, jejichž zájem se vztahuje na smysl vnímání. Nelze jednat s fakty, když není zřejmé, jak je vnímáme. Merleau-Ponty nastínil dráhu spisovatele, leč sám krásnou literaturu nikdy nepsal, ale jeho záměr je jasný, je třeba neustále propojovat zkušenosti.

Úvod

Tento příběh je reflexí života člověka, který po sobě vůbec nic nezanechal. Proto jsem se já rozhodl po něm zanechat přímý odkaz.

Jmenoval se František. Sám si však říkal Franc. Netuším, zda si tak říkal z důvodu, aby byl tím, čím chtěl být, nebo aby nebyl tím, čím byl. Až o mnoho let později mi došlo, že jeho jméno bylo to poslední, co mu dodávalo personální charakter. Pokusím se nastínit jeho životní situaci z mlhavých vzpomínek, uchovaných v paměti.

Zemřel, když mi bylo jedenáct let, avšak vzpomínky na jeho život ve mně zanechaly silně emotivní zážitek, který ve mně probudil životní uvědomění. Když jsem France poprvé viděl, bylo mu kolem šedesáti let a tolik mu bylo po celá léta, co jsem ho znal.

Bydlel v hospodářství v malé vesničce, poblíž Havlíčkova Brodu. Vcelku nenápadné visce ležící těsně pod malinkým letišťem, kde též přistály veškeré jeho ideály. Jednalo se o část předměstí, kterou všichni znali jen pod názvem „Pod Letištěm“. Díky polím kukuřice a pšenice oddělujícím vesničku od letiště a Brodu byl vzduch nasáklý zemědělskou prací, odproštěn od pachu města. Výhled byl přímý a plochý jako pohled místních obyvatel. V letištním areálu se také chovali prasata a býci, někteří místní je chodili za menší výdělek krmit jako třeba Francova matka Marie, měla z býků respekt, ale neměla z nich strach. Zemědělství nikdy nebylo snadným podnikáním. Každý, kdo vlastnil pole a dobytek, to věděl.

Počet obyvatel nepřesáhl číslo sto padesát. Jejich duše nepociťovaly nejistotu, protože i v permanentní nespolehlivosti se skrývá jistý druh spolehlivosti. Nikdo se necítil nijak nespokojeně. S obligátní nespokojeností života nikdo problém neměl. Všichni chodili do práce, pracovali na poli, večer sledovali televizi a zkritizovali den. Pouze nedělní ticho přerušovalo hluk dřiny.

Franc celý život strávil v hospodářství. Z celé vesnice působilo nejvíce perspektivně. Byly to doby, které jsou navždy pryč. Tak jako on. Stáří hospodářství sahalo ke sto letům. Nyní zažívá pouze dobu rozpadu a chátrání. Omítka se drolí po celém baráku jako otcovy iluze o důležitosti hospodářství. Střecha zašedla jako Francovy vlasy a děravá jako jeho montérky, jež nikdy nesundal.

Na zahradě už několik let reziví rozpadající se zemědělské stroje, které byly důležité jen, když byly k užitku. Jako Francova maminka, která posledních dvacet let neopustila otoman v kuchyni.

Franc nežil samotářský život, žil život zcela opuštěný. Je těžké definovat, co zavinilo hloubku jeho opuštěnosti. Možná se jen nepokoušel žít život společenský. Mohlo to být způsobeno tím, kde se narodil. Ovšem, místo narození si nevybíráme na rozdíl od způsobu života, i když i ten je podmíněn narozením.

Nelze říct, zda Francova opuštěnost byla předurčením, ale to není důležité. Důležité je, že všechny příčiny mají stejný důsledek, a to je – smrt. V životě můžeme rozhodnout o tom, za jakých podmínek zemřeme. Franc na mě působil dojmem natolik specifickým, že ho nemohu přirovnat k žádnému jinému člověku. V jeho prázdných očích bez nápadu a naděje byla vidět pouze strast. Na jeho šedé tváři byl vidět výraz odcizení od rodiny a od svého „*metafyzického já*“. Z jeho chůze byla cítit bolest, protkaná skrze jeho fyzickou i psychickou stránku.

Pamatuji se, že vždy shrbeně stál v rohu kuchyně u mastných kachlových kamen. Nikdy si nestěžoval. Mlčel a nahříval si svá propitá játra. Stál a pozoroval, jak se rodina baví. Postával tam naprosto odříznutý, jako by tam nepatřil. Jeho bratr, otec a matka na sebe křičeli přes celý stůl.

Nikdy se navzájem neslyšeli, protože vždy slyšeli jen sebe. Pouze Franc slyšel vše, ale nikdy ne sebe. Nezmohl se na nic jiného než na nečinné přihlížení a páráni svého pracovního kabátu nehtem na palci. Netuším, zda to dělal vědomě, ale spíše ne. Rozhodně to byl však znak nervozity, frustrace a duševní nevyrovnanosti. I když jsem s ním promluvil jen jednou, velmi mě zaujal.

Byl jsem dítě, necítil jsem nechuť, cítil jsem strach. Nikdy jsem nespátril na jeho zvrásněné tváři jakýkoliv náznak úsměvu. Ani já jsem se v jeho přítomnosti nikdy neusmál. Nebylo to vhodné.

K tomu, aby se člověk usmál, potřebuje důvod. Jeho existenci jsem poznal na prahu jeho konečnosti, takřka před smrtí. Ovšem jeho ek-zistenci jsem poznal jen ze syrového a upřímného vyprávění jeho bratra. Přestože mě neskutečně zaujal, nikdy jsem se s ním nesnažil sblížit. Nesnažil jsem se navázat kontakt, nesnažil jsem se. Mohl bych se vymluvit, že jsem byl dítě, ale lhal bych, kdybych řekl, že teď bych nějakou snahu projevil.

Naše pohledy se jen mihly jako auta jedoucí proti sobě na cestě života. Můj pohled nabýval zaujatosti, strachu a do jisté míry opovržení, které mě děsilo. Neděsil mě on, děsil mě odpor k němu, přesto jsem ho sledoval vždy, kdy to bylo možné.

Jeho pohled obsahoval zatuhlost duše a ztracenost v jeho nitru. Můj pohled byl momentální, jeho byl permanentní. Byl jako socha, která se rozpadá na prach marnivosti.

Nechci však předbíhat událostem a rozebírat svůj názor. Je třeba postupně přejít k jádru pudla, jak by řekl Goethe.

Mým cílem není popsat jeho prázdnotu, ale vyložit jeho motivovanost. Byl jsem svědkem zcela úmyslné, ale neplánované sebevraždy, která vyústila v nepřírozené úmrtí. Není v mé moci ho odsoudit, ale posoudit, nezajímá mě jeho psychologická struktura, nejde mi o nějakou úlevnou konfesi. Zajímají mě vlivy. Zajímají mě možnosti determinace. Bylo by naivní uvažovat v tomto případě v jednotném čísle, protože se jedná o nezměrné číslo.

Mé první setkání s Francem bylo velmi ponuré. Už v ten okamžik mi bylo jasné, že tento pán není zcela v pořádku fyzicky i mentálně. Mnohem více ponuré bylo, co mi o něm vyprávěl jeho bratr, můj děda. Po jeho výkladu se moje zaujatost a znechucenost změnily na pochopení a soucit. Franc žil skrze své utrpení, nosil ho s sebou jako věčné břemeno, jenž ho přemáhalo.

Franc pocházel z vesnické, hluboce neintelektuální rodiny. Lépe řečeno z nevzdělané rodiny. (Je těžké vymezit, která rodina se jeví jako intelektuální a která ne.) Byla to rodina, která nevznikla z lásky, nýbrž jak to bylo zvykem doby, vznikla kvůli majetku.

Jeho otec a matka byli v příbuzenském vztahu bratrance a sestřence. Dvacetiletý otec Josef, který se tak jmenoval po svém otci, si vzal osmnáctiletou Marii. Byla to mladá, hezká dívka, jež se nikdy od svého manžela nedočkala žádných sympatií. Ani na ně nečekala. Nebyl čas. Marie už od svých sedmnácti pracovala v městských tiskárnách. Každý den, když se vrátila domů, hned musela uvařit a nakrmit slepice, prasata, krávy a býky. Procházela mezi býky bez jakéhokoliv strachu a zaváhání. Takto strávila padesát let svého života. Je nepředstavitelné shrnout padesát let života do jedné věty.

Strach měla pouze ze svého manžela. Kdykoliv něco dělala a Josef něco potřeboval, hned všeho bez jediné námitky nechala a šla mu pomoci. Josef byl přísný, nervózní člověk, který zastával názor radši mít než být. Často na Marii křičel. Snad ji však nikdy neuhodil. Po celý svůj život pracoval ve strojírné továrně, na což byl nesmírně hrdý. Doma pracoval na poli a na baráku, na což byl hrdý též.

Skoro nikdy se nesmál, ale při pomýšlení na své hmotné statky se vždy arogantně pouсмál. Z radosti, co dokázal vybudovat.

V těchto myšlenkách nacházel vnitřní klid. V jeho duši se utvářela harmonie jako u člověka poslouchajícího Beethovenovu Devátou. Slově jako je hospodářství zasvětil život. Vřelý pocit nastal kdykoliv, když se o jeho hospodářství mluvilo. Překonal i frustraci z dřiny, jakou pro to obětoval. Hospodářství pro Josefa znamenalo blaho, ale také vztek, záleželo na kontextu. Každá situace rozhodovala o kladech a záporech.

Jeho žena se při jeho arogantním úsměvu upřímně usmála také. Sdílela s ním radost z materiálních hodnot. Usmívala se z respektu a úcty ke svému manželi a ke své rodině. Její povaha vyjadřovala vždy skromnost a prostotu. S Josefem byli naprosto odlišní. Ale postupem času se rysy výrazů jejich očí ztotožnily. Oči zakrývaly pohled dřiny, únavy a připomínaly vyhasínající plamen života.

Každou středu kolem páté hodiny večer, když slunce pomalu mizelo za poli, se u nich v kuchyni scházeli sousedé. Byla to malá vesnička, kde znal každý každého, a přesto si všichni byli cizí.

Vždy řešili práci. Rok od roku byla účast menší a menší. Po létech někteří přestali chodit nebo zemřeli stářím. Posledních dvacet let se zbývající scházeli jen proto, aby se sešli.

Jednotvárnost života neposkytuje klid a bezpečí, jak by se mohlo zdát. Jestli je dnešní den stejný, jako bude ten zítřejší, proč ho vůbec žít? Je snadné položit otázku, ale obtížné odpovědět. Je snadné se nad něčím zamyslet, ale obtížné konat.

5

Franc věděl, že jeho život spěje k tragické smrti, ale nemyslel na to. Proč také? Ten, kdo přijímá svůj úděl, nemusí přemýšlet, co s ním bude.

Jeho bratr Petr byl jiného charakteru. Vždy oddřel, co bylo třeba. I přes veškerou nechut' si nestěžoval. Možná ze strachu z otce, možná z úcty k němu. A možná proto, že jakýkoliv odpor neměl význam. Petr byl mladý, talentovaný fotbalista připravený vyplout a udělat „si“ kariéru. Z rodiny byl vskutku výjimečný, protože jediný z rodiny dělal smysluplnou věc.

Byl jediný z rodiny, který dělal to, co ho baví. Byl jediným z rodiny, koho něco bavilo. Již od patnácti let hrál za městské áčko. Táta přes svůj odpor k fotbalu nakonec Petra podpořil, protože dostával od patnácti let mzdu jako jeho starší spoluhráči, kteří se museli starat o své rodiny. Mzda byla velká, doma ho ale úlevy nečekaly. Večeře bezkonfliktní nebyly. Petr byl zvyklý na těžkou práci i na tělesné tresty. Pohlavek ho neminul, pokud by cokoliv namítal. Přesto působil velmi klidně, ale v soukromí se v něm vše vařilo a v hloubi duše nadával a vztekal se. Je to ta nejzoufalejší reakce, jakou pokorný člověk může udělat. Nenáviděl to tam a vždycky chtěl zmizet, přesto to nikdo nedokázal. Petr přišel ze školy a hned začal řezat slámu. Bylo nesnesitelné teplo, které spalovalo jeho tělo i ducha.

Po pěti hodinách zničující práce a úmorného vyčerpání spěchal na trénink. Ani ne tak proto, že by se mu chtělo z vlastní vůle, nýbrž proto, aby tátovi dokázal, že na ten trénink prostě půjde. Byl to jeden z dalších pokusů nějaké osobní seberealizace, avšak přes vyčerpání, bolest a škrábance od slámy to za to stálo.

Ostatní hráči si mysleli, že ho podrápala nějaká holka a dělali si z něho srandu. Petr je nechal v jejich přesvědčení a společenského výsměchu si nevšímal.

Petr uměl říct, co ostatní neuměli. Uměl mlčet a snášel, co musel. To však není omluva pro to něco snášet. Petr se celý po celý život nezbavil mučednického pocitu, že vše musí snášet.

Josef se rozhodl svůj dům rozšířit o další dva pokoje. Předpokládal, domníval se, že Franc s Petrem budou bydlet dál v domě a rozšíří rodinu. Josefovy předpoklady nevycházejí z pocitu přesvědčení, že dělá správnou věc. Bylo by naivní si to myslet. Jeho předpoklady vychází z potřeby budovat a každé budování předznamenává následný úpadek. Celé hospodářství upadlo časem do zatracení jako vzpomínky s ním spojené.

Bylo rozestavěno, když Josef zemřel. Infarkt, který nikdo nečekal. Nikdo nečeká, že někdo zemře, i když je to podstatou života.

V noci zavřel oči a již nikdy nespátřil denní světlo. Marie ráno našla jeho chladné tělo vedle sebe. Těžko popsat pocity, jaké naplní křehkou ženu, která nalezne svého manžela mrtvého v posteli, v níž prožili svatební noc. Postel tam zůstala navždy, tak jako onen pocit, co Marii tížil do posledního dechu. Smrtí otce zemřely i věci s ním spojené. Tím zároveň vznikly věci nové.

Marie až do své smrti zůstala vdovou. Z France opadl nátlak vyvíjený otcem. Pro France to možná bylo na škodu. Pouze nátlak dokáže přinutit lidi k činům. Franc už pro dům neudělal nikdy nic. Doma byl osvobozen od jakékoliv práce, byl to jistý druh „svobody“. Spousta lidí vidí svobodu v nicnedělání, snaží se uskromnit svou existenci pouze na to, že je zde. Samozřejmě pokud se člověk na základě své vůle rozhodne být líný a nic nedělat i takto lze být svobodný, definováním svobody by svoboda ztratila význam. Nicméně, Franc až do své smrti už jenom pozoroval a nikdy nic nekonal z vlastní vůle. Konal pouze vlastní sebeustrukci.

6

Petr vždy myslel na útěk. Bohužel, když na něco jenom myslíme, tak to o nás konkrétně nic nevypovídá. Ve fotbale byla budoucnost, tím mám na mysli, že poskytoval existenční zajištěnost a možnost dělat to, co člověka baví na základě vlastního autonomního rozhodnutí. Přišla nabídka, „*kteřá se neodmítá*“. Tak se to myslím říká, nicméně je to spíše nadsázka, protože pokud bychom neměli možnost odmítnutí, pak by to nebyla nabídka, jelikož bychom neměli z čeho vybírat.

Možnost hrát ve Spartě první ligu za třicet tisíc na ruku plus byt v Praze s okamžitou možností nastěhování. To byla ta pravá možnost utéct. Byl to pocit, jako když vězeň odsouzený na doživotí má před sebou otevřenou bránu. Jakmile ale nahlédl do jádra své duše, pocítil intenzivní sílu zůstat. Cítil vinu za to, co ještě ani nespáchal, a za to, co se ani nejevilo jako špatné rozhodnutí. Byl to rozpor mezi svobodou a etikou, obojí spolu souvisí, ačkoliv se někdy vzájemně vyvrací.

Petr věděl, že se ta stavba musí dodělat, věděl, že Franc to neudělá, a věděl, že je to práce zbytečná. Ale proč to má dělat zrovna on? „Někdo to udělat musí“, vždy argumentoval Petr. Byl vyvolený zasvětit svůj život zbytečnému úsilí. Stěžoval si ironicky, že „se uměl narodit“, jako by plnil svůj osud, ke kterému byl předurčen, zahodil svoji šanci a zůstal. Tato představa je poněkud děsivá. Jak se pozná, zda si vybereme svůj úděl nebo nám byl vybrán a my jen čekáme, než si nás najde? Jisté je, že kým se staneme, je schované ve světě, ale svět nám neprozradí, kým se staneme. Někdo by tvrdil, že se Petr zachoval čestně, jiní, že se zachoval hloupě. Obojí je pravdou. Je to shoda míněného s daným. Řekl bych, že se zachoval čestně. Udělal to, co se od něho očekávalo. Ale co je tedy čest? Čest říká, že „ty“ můžeš dělat to, co já nemůžu. Čest je dobrovolné omezování vůči sobě samému. Musí být dobrovolná, protože vychází z naší vůle. A vůle je slepá nutnost každého z nás, která nás činí tím, čím jsme. Je tedy na každém z nás, do jaké míry se necháme omezovat pojmem, jako je čest.

7

Na Josefův pohřeb dorazila rodina a pár blízkých přátel. Marie plakala z upřímného pocitu strádání. Nebyla jediná. Přátelům, kteří Josefa znali, ale nestýkali se s ním denně, ukápla slza zarmoucení také. Buď ze soustrasti anebo slušnosti. Franc s Petrem neplakali. Nebyl to výraz nevděku nebo neúcty. Prostě nemohli brečet. Petr věděl, že jako nejstarší syn má povinnost postarat se o svoji matku. Každý pohřeb je smutnou událostí na rozdíl od smrti. Díky smrti si zase každý na chvíli uvědomil hodnotu života. Ve vzduchu byla cítit nejistota,

smutek a žal. Všichni povstali, aby vyjádřili úctu k mrtvému, kterou zaživa nebyli schopni vyjádřit. Bylo zřejmé, že se smrtí Josefa zemřely i jeho představy o světě.

Smrt člověka nemusí nutně zabít, ale uzávorkuje jeho podstatu.

Franc nikdy žádnou svoji představu nenaplnil a každá myšlenka, která byla samovolná a nešla jakkoliv zachytit nebo zastavit, skončila jen u fantazírování nad ničím. Francovy představy přesahovaly zažité pojetí času a vývoje.

Marie po pohřbu všechny pozvala na večeri ke kolektivnímu zrekapitulování Josefova života, které by předem mělo odpovídat závěru „*byl to dobrý člověk*“.

Marie prolomila ono hrobové ticho a zeptala se: „Tak čím si připijeme?“ Starší paní, manželky svých manželů, moc nepily. To ale nebylo podstatné. Franc bezmyšlenkovitě navrhl: „Slivovici!“

„Dobře,“ řekla Marie smutným tónem a poručila slivovici pro každého. Sama vůbec nepila. Jako většina žen u stolu. Nikdo ale nic nenamítl. Bylo by netaktní v této chvíli projevit svůj názor a říci „ne“.

Kolik takových netaktních okamžiků v životě nastane, abychom se nechali omezovat? Mnoho. Život sám o sobě je nesvobodná záležitost, pokud jsme v kontaktu s životy ostatních, které potřebujeme k naplnění vlastní existenční svobody.

Číšník za okamžik přinesl panáka pro každého. Všichni přítomní pozvedli skleničku a zvolali důstojným hlasem „na zdraví“.

Jedním z pozůstalých, kteří se přišli naposled a definitivně rozloučit s Josefem, byla i paní Grüberová. Postarší žena, jaká dokáže soucítit s každým, kdo v životě ztratí sobě blízkého. K Josefovi chodila pravidelně na návštěvu se svým manželem. Zpravidla jednou do měsíce. Však poslední dva roky už moc z domova nevycházela. Její manžel zápasí s rakovinou plic. Proto na Josefovo rozloučení musela jít sama.

„Upřímnou soustrast,“ řekla paní Grüberová a podala Marii ruku, aby ji pevně stiskla, „je to strašné, takhle z ničeho nic.“

„Děkuji,“ odpověděla Marie, „to ano, nikdo to nečekal. Jak se daří Jirkovi? Má to lepší?“ tázala se Marie.

„De to,“ zalhala paní Grüberová.

V důsledku nedávné lékařské prohlídky věděla, že stav jejího manžela je kritický. Lékaři mu už nedávají moc času. Jak by také mohli? Nicméně nebyla správná situace říct pravdu.

Paní Grüberová je v tomto ohledu tragičtějším případem, protože dva roky svého života žije s pocitem smrti nemocného manžela. Věděla, že ji čeká stejný osud jako Marii. Strast paní Grüberové spočívá právě v tom, že ona to ví.

Oficiálním důvodem Josefovy smrti byla srdeční zástava způsobená nadměrným kouřením, ze kterého se Josefovi postupně ucpávaly cévy, a jeho vznětlivá povaha zdraví též nepřispěla.

Večeře proběhla v naprosté tichosti.

V prostoru místnosti se ozývalo pouze cinkání příborů o talíře. Po večeři si opět všichni připili na Josefovou smrt a na svůj život. Všichni se napili a polkli nicneříkající přípitek. Kuřáci si zapálili cigarety a probírali, jaký byl Josef dobrý chlap. Na každém pohřbu se vzpomíná jen v dobrém přes všechny špatné vlastnosti mrtvého, jakoby smrt znovu vzkřísila dobré vlastnosti člověka. Diskuze zněla jako rekapitulace poraženého. Život je těžké bojiště, na kterém se nedá zvítězit a kde padnou všichni.

Každý z přítomných se tak trochu opil na žal. Franc se opil nejvíce. Vypil dvakrát více než ostatní a přitom tak suché pocity nikdy nezažil. Vše kolem vnímal, přesto se z každé události vytrácela emocionální podstata.

Jeho tvář byla propadlá, ústa beze slov a oči bez výrazu. Celé tělo, celá jeho tělesná podstata byla imunní vůči sebemenší známce lidského dojmu. Sál, ve kterém se nacházelo jeho tělo, postrádal jeho ducha a každým dalším lokem se vzdaloval víc a víc.

Celý večer se vzpomínalo na Josefa. Večer, jenž nikam nevedl. Byla to jen promarněná chvíle života, kde se minulost vmísila do přítomnosti. Minulost může mít vliv na budoucnost, ale neměla by zasahovat do přítomnosti.

Franc celý večer prožil v poklidu, ani nebyl schopný žádné reakce. Mlčel. Pouze pil. Ne kvůli zármutku nebo z radosti, nýbrž proto, že mu to přišlo vhodné. V opilosti se nejlépe vyjádří přetvářka zoufalství, která překrývá zoufalství skutečné. Jeho mlčení nebylo znakem nevýřečnosti, nýbrž mlčel, protože ho nikdy nenapadlo nic mimořádného, co by stálo za vyslovení.

Myšlenky svobodného člověka nevznikají na základě otupělého stavu, ale otupělý stav nepokládá za důležité emocionální potřeby, jako je pocitování zármutku, nechuti či ironické radosti.

Ráno bylo krušné. Opět cítil. Cítil něco, čemu se obecně říká nevolnost. Franc se probral na své rozvrzané válendě s prodřenými matracemi.

„Doprdele!“ zašeptal si Franc pro sebe s jistou nevyrovnaností.

„Doprdele!“ opakoval tentokrát poníženi.

Byl velmi nervózní a klidný zároveň. Byl nervózní z toho, že byl klidný. Kromě ranní nevolnosti, jež byla nevyhnutelná, nevěděl, jak se cítit. Nebyla to otázka osobního stavu, byla to otázka společenského rázu, jakou i Franc uznal za závažnou. Jeho vnitřní hlas nabýval hloubky tak moc, že nahlas musel říct: „Odpočívej v pokoji.“ Tónem, který mu připadal velmi povědomý. Zdálo se, že onen tón už u někoho někdy slyšel.

Když to dořekl, padla na něho nekonečnost mlčenlivých prostorů. Po obtížné námaze vstal z postele a šel za Marií do kuchyně. Spala na otomanu poznamenaném stopou času.

Franc ji nechtěl vzbudit. Nechtěl vést žádné dialogy. Spíše se uchýlil k monologu se svými myšlenkami. Promítal si poslední vzpomínku na svého otce, jež se mu uchovala v paměti. Byla to vzpomínka na večer před tím, než šel spát. Byl to večer spjatý s Josefovým horlivým proslovem: „Zítra dostavíme tu zeď a začneme dělat roh, předpokládám, že to bude do zimy hotový.“

Franc si povzdechl: „To ses teda přepočítal.“

Nevěděl, že přístavba byla určena pro něho a jeho budoucí rodinu, která nikdy nepřišla. Jeho budoucnost se nikdy nebudovala, jenom vždy plynula v přítomnosti. Ať to byla rodina, přátelé, škola nebo zaměstnání, vše jen vyllynulo z důvodu nutnosti zakotvení.

Franc byl vyučeným obráběčem kovů. Škola nebyla místem, kde by prokázal nějaké ambice. Ale u takto mechanického oboru, kterému zasvětil svá studijní léta snad ani není možné projevat nějaké ambice, navíc je od něho ani nikdo neočekával. Celý život pracoval jako řadový dělník u soustruhu ve fabrice na surové železo. Pakliže člověk nemá s touto prací zkušenost, nikdy ji nemůže pochopit. Tato činnost nerozlišovala pondělí od pátku či prosinec od srpna. Dny byly jednotvárné jako kov, se kterým pracoval. Nikdy ho tato práce nebavila, ale těžko může bavit něco někoho, kdo nemá zájem o nic. V práci se dřel, doma ani někdy

nemohl uvolnit křečovité sevřenou pěst. Proto nikdy domů nespěchal. Věděl, že by se doma musel držet úplně stejně, navíc zbytečně. Raději chodil po práci do hospody se svými přáteli nebo spíše s lidmi blízkými tomuto pojmu.

Nejčastěji se stýkal s Karlem Dvořákem. Karel byl padesátiletý kotelník známý svým proplouváním opuštěným životem bez rodiny. Byl notorickým alkoholikem s objemnou postavou okolo sto dvaceti kilogramů. Výškou dosahoval skoro dvou metrů. Franc byl proti němu takřka o dvě hlavy menší, ale spíše to tak jen vypadalo, jelikož Franc chodil shrbený a skroucený jako čerstvě popsaný paragraf.

Karova hlava bezrozdílně splývala s jeho odporným tělem. Působil dojmem, že nemá krk. Nasvědčovalo tomu i jeho motorické hýbání, jelikož kdykoliv chtěl otočit hlavu, otočil se celým tělem. Jeho pichlavé vousy zahalené do černého sametu nenacházely konce pro své srůstání s hustým ochlupením na hrudi. Jeho plochá tvář vždy směřovala kolmo k zemi, chodil mírně předkloněný, jako by celý život pozoroval svým zrakem se specificky zvláštním pohledem špičku své boty.

Karlův šatník neexistoval, nikdy na sobě neměl nic jiného než otrhané montérky, jaké by urazily i podlahu, kdyby je někdo chtěl použít jako hadr na vytírání. Nesčetné díry umožňovaly odhalení mrtvolně bledé kůže.

Karlův již zmíněný vztah k alkoholu by mohl být jednoduše přirovnán k chorobě. K chorobě, spočívající v nedostatku temperamentu.

Při pomyšlení nad evolucí nemocí musí být nemoci stejně staré jako život. Neoddělitelně k životu patří, protože cokoliv se na tento svět narodí, se tímto světem nakazí.

Franc chodil s ním a s dalšími, kteří projevovali stejné zájmy v obecný nezájem, na pivo. Karel dokázal vždy vypít obrovské množství alkoholu.

Franc začal pít kolem šestnáctého roku. Ne však pravidelně. Pravidelnost nastala s pravidelným chozením do práce. Konverzace mezi Francem a Karlem se obvykle zvrtila v pitku cti. Pitka většinou nastala po čtvrtém pivu. Do čtvrtého byl Franc střízlivý a od pátého přišla z jeho strany chvilka ticha a nastal čas klidu. S dalšími dvěma přešel do bezdůvodného nadšení a nadměrného sebezaujetí sebou samým. Tato fáze neměla příliš dlouhé trvání a asi za dvacet pět minut, když se dostal k devátému, vše zmizí a nic nezanechá sebemenší stopu. Nastává nevyhnutelná prázdnota a samota. Prázdnota sama o sobě je paradoxní, jelikož byl prázdny v okamžiku, kdy vypil pět litrů alkoholu.

Zmizí pocity, emoce, racionalita a v tomto případě i kolektiv. Ostatní odešli a naproti Francovi seděl Karel, který usnul na stole. Ustlal si na svých rukou. Spal a byl mimo přirozený svět. Jeho póza vypadala, jakoby se modlil.

Franc zůstal sedět u toho starého oprýskaného stolu naprosto sám. Alkohol, faktor, jenž ho do stavu samoty dostal, nijak nezavrhł. Naopak. Objednal si pro sebe třikrát rum, tento nápoj zavedené okolnosti nijak nezlehčil, jenom ho více otupil.

Hospoda, místo azylu a ztracených šancí, byla úplně prázdná a zároveň byla plná prázdných existencí. Nepobývaly tam, nýbrž se pouze vyskytovaly jako prázdné půllitry, po kterých stékala dolů už jen bílá pěna naděje.

Kolem třetí ráno již všichni zamklí utichli. Dopíjeli a zírali do toho prázdného skla, které jim rozumělo. Franc svědomitě koukal na protější židli, kde stále ve stejně nehybné pozici spal Karel. Byla to hranice jevící se jako nepřekročitelná. Pokud by naproti němu seděl čirý abstinents, vzdálenost stolu by pro oba nemohla být stejná. Stupeň odcizenosti abstinents od France by byl nezměrný a přitom se jedná jen o záležitost vnímání. Jestliže si někdo začne zvykat na dehonestující návyk, vylučuje přímý kontakt s ostatními. I přes sebezíravější řeč abstinents je opilý člověk hluchý a slepý vůči pravdě a nechuti ostatních. Jejich duše by se nahodile propojily až do fáze, kde by se oba museli zeptat: „Kdo jsem?“ a nikdo by nebyl schopen odhadnout, co se děje.

Franc pil, protože pili ostatní. Jedná se o kolektivní řetězec, který nemá začátek, nemá konec a není ani spojen. Jestliže bych nepil právě kvůli tomu, že pijí ostatní, nebylo by to mé vlastní rozhodnutí, nebyla by to má vůle a i tímto způsobem by mě alkohol ovlivňoval také. Dokonce i ten čistý abstinents se s alkoholem musí potýkat po celý život. Každá podstata se musí nevyhnutelně střetávat tváří tvář se svým protějškem. Dříve jsem to nevěděl, ale i tato skutečnost je jedním z důvodů, proč mě Franc natolik zaujal.

Alkohol je určitým symbolem, tím se z něho stává nositel předsudků. Například i někdo jako Jack London se domníval, že pití je znakem mužnosti, ale také věděl, že je to Démon. Totéž si myslel i Franc. Pro něj byl také alkohol znakem mužnosti a zároveň pro něho alkohol byl znakem možnosti. Možné to je, ovšem alkohol také představuje zbabělost a prach sprostého slabošství. Každý tím ztrácí odvahu na to, co je nezbytné, každý ztrácí odvahu na to žít.

Opilství France dovedlo do hrobu, zatímco střízlivost mě donutila k rozvahám o jeho životě, i když nakonec skončím stejně jako Franc. Časem jsem se z pozorovatele proměnil v proživatele. Stává se to běžně, pokud se o někoho zajímáte více než o ostatní. Nechci tím říct, že jsem ho měl rád, ale vzbuzoval můj zájem. Jeho život jsem vždy považoval za jakýsi trest, jenž na něho byl uvalen za to, že „*byl*“. Děsilo mě to. Lidský život nabízí nespočet poučení, a zároveň žádné konkrétní.

Opilost nedodává vizionářskou schopnost, ale dodává stavu vizionářství lidem střízlivým nad opilci.

Karel se probral z dočasné duševní nepřítomnosti, podíval se na své hodinky po otci a udiveně poznamenal: „Touš sou tři?“ Zeptal se sám sebe, přestože odpověď znal.

„Čas letí, když se člověk dobře baví,“ vysvětloval Karel vyřvaným hlasem něměho.

„To máš sakra pravdu!“ řekl Franc tak upřímnou lež, že jí opravdu uvěřil.

„Budem, budem muset jít,“ prohlásil vrávoravě Karel.

Franc mlčky vytáhl ohmatanou peněženku s chybějícím patentem na zapínání.

„Platíme!“ zvolal na celou hospodu a přehlušil to nesnesitelné ticho, které ho věznilo jenom s jeho myšlenkami.

Hospodský přišel a začal počítat útratu. Karel vytahoval peněženku a Franc ho v ten moment okřikl: „Nech to bejt, já to zaplatím, já sem pan Franc.“

Karel se na něho podíval dost pomateným pohledem, to bylo také vše, nic nenamítal, byl rád, že nemusí platit.

V opilecké náladě poděkoval: „Tak dík, Franto, teda Franci.“ Opravil se Karel v zápětí a usmál se.

Zaplacení útraty lze brát za znak štědrosti, možná velkorysosti z přátelství, ale přípustná je i varianta sobeckosti. Mezi sobeckostí a štědrostí je příliš úzká čára. Za sobeckost tento jev můžeme považovat, jestliže odhalíme skrytý úmysl povýšit se nad někým jiným a prokázat prostřednictvím materiální hodnoty svoji nadřazenost a zdůraznit, že Karel je děvka. Člověk je vesměs schránkou mnoha Já a vše je vedeno intencemi.

Franc zaplatil útratu a oba opustili lokál. Karel bydlel v menším domečku směrem k Francovu domu, takže spolu měli z větší části stejnou cestu. Vzájemně se podpírali, přestože ani jeden netvořil stabilní složku. Na křižovatce osvětlené pouličními lampami rozvírající šerosvit noci se oba rozloučili. Po rovné silnici šel každý vrávoravým krokem. Celou dobu se přemlouval, aby šel rovně.

„Di rovně!“ opakoval si opakovaně. Unaveně vlekl revmatické nohy nesoucí vrávoravé tělo až domů ulicí potaženou rouškou černého matného sametu. Po obrovské námaze odemkl dveře špinavým mosazným klíčem a šel snad i tiše do svého pokoje. Zul si své zastaralé polobotky s okopanou špičkou a padl bezvládně a bez sebemenšího odporu do postele.

Oblečení smrdělo špatnou kořalkou, v puse měl slepené sliny neustále se množící a zuby měl potáhlé drsným povlakem od kouře cigaret.

Byl šíleně unavený a měl by spát. Jenže nechtěl, jelikož ho děsilo probuzení. Otočil se na bok, ale jeho tělo bylo natolik paralyzované, že i když si lehl na bok, měl pocit, že leží pořád na zádech. Představoval si sen, o tom jak spí, když byl ještě vzhůru. Ta představa byla nereálná, protože snící sen se změní v noční můru, až se probere. Po chvilce trvající skutečně malý okamžik usnul a směřoval k něčemu, o čem věděl, že je nedosažitelné. Směřoval ke klidu. Po dvou hodinách těžkého spánku se vzbudil nevolností.

„Čí je to ruka?“ padla otázka do temnoty pokoje.

„Aha, moje.“

Ležel, ale nevěděl kde. Nevěděl, co je zač ani kdo je. Nevěděl, co se mu stalo a o co jde.

„Hmm, sem ve své posteli,“ zamumlal tiše soustředěn výhradně na svou nevolnost.

Věděl, že vstát není schopný. Sice ležel ve své posteli, nicméně stejně tak mohl ležet ve špinavé stoe v kalhotách nasáklých vlastní močí a stejně tak mohl ležet v absolutní deziluzi vlastního vědomí.

Skutečně si v ten moment nebyl jist, ale na tom nezáleželo, jako vlastně na ničem. Možná byl všude a zároveň nikde. Neviděl nábytek ani předměty. Viděl jen tvary obklopující jeho bledé tělo. Každý pohyb závislý na své časovosti byl pro něj nadlidský úkol a s každým sebemenším nejpatrnějším pohybem se měnila perspektiva okolního prostoru.

Alkohol mu koloval žilou jako živá tkáň rozrůstající se po celém těle. Stavů nejvyšší blaženosti není schopen dosáhnout nikdo bez nežádoucích účinků. Ze zhuštěné říše prostoru přešel do spletité říše času. Vnímání času se mění ve vír abstraktních událostí. Jeho zpozdňující se hodiny bytí postrádaly řád a systém nebo měly systém postrádající řád. I

v nepředvídatelnosti se nachází jednota jevící se jako stísněný chaos. Den trval jako mrknutí oka a zároveň nikdy nekončil. Časový interval dne trval pouze v rozsahu vystřízlivění, netrval v rozsahu počtu minut. Čas plyne v závislosti na způsobu bytí existence. Nežil časem živých, ale přežíval časem mrtvých, ačkoliv čas je záležitostí výhradně živých. Jelikož mrtví nespádají do kategorie času, nýbrž do kategorie věčnosti.

Řekl bych, že nechybělo mnoho k tomu, aby zemřel. Jenomže kdyby zemřel, musel by zůstat mrtvý.

V hlavě cítil teplý bolestivý tlak, jenž mu zároveň působil fanatickou rozkoš. Slyšel ve svém nitru, jak mu zrychleně bije srdce. Každý tep se snaží předběhnout ten předchozí. Propadal do šoku, či snad do rauše. Nechtěl, aby to skončilo, poněvadž věděl, že se do tohoto stavu znovu vrátí, aby překonal hranici nekonečnosti. Opilec ví vždy, že se opije znovu. Po několika hodinách času živých opět začínal vidět iluzi, iluzi nazývající se realita. Nevolnost. Žádný opilec nehledí tak moc do budoucna, aby si uvědomil, jak mu bude, až dozní účinek opileckého stavu. Opilci žijí pouze okamžikem, který si druhý den stejně nepamatují.

Začínal přicházet ke svému vědomí. Jenomže aby někdo mohl přijít zpět ke svému vědomí, musel by být v nevědomí. Opilost není stav našeho nevědomí, nýbrž je to jiná forma našeho vědomí.

Zjistil, že je skutečně ve svém pokoji, avšak skutálený na podlaze vedle své postele a starých bot. Byl obklopen čtyřmi zažloutlými stěnami ohraničujícími prostor jeho opravdového světa.

Rolety byly stažené dolů a neprocházel skrze ně ani jediný paprsek světla. Byla tam tma. Nevěděl, zda je den, noc, jaký je den, a nevěděl ani důvod, proč by tuto posloupnost měl znát. Zajímalo ho jen pítí. I přes svůj prožitek, by se opil znovu, aby neprožíval zhýralé střízlivění. Krutá daň za chvílku fiktivní svobody. Prozření je ve své podstatě lež, kterou si nechtěl přiznat. Alkohol lidi zotročuje, a nikoli osvobozuje.

Od chladné tvrdé podlahy ho přepadla zimnice, třásl se na podlaze v křečích stahujících celé tělo jako svěrací kazajka, která se každým následujícím okamžikem více utahuje. V břichu cítil intenzivní bolest ze vzpomínky na své utrpení, k jakému se odsoudil.

Proč? Leč lidé jsou již tací, jelikož kdo nevolí, ten se automaticky a bezmyšlenkovitě odsuzuje.

„To je nesnesitelný!“ zasípal Franc chřaplavým hlasem. Nebyl schopen přemýšlet nad ničím jiným než nad svou nevolností.

Pro jeho slova nacházím pochopení, i když nejsou pravdivá. Nesnesitelné není nic, vše se musí vydržet.

V ústech měl nepříjemně kovovou chuť a potřeboval zvracet. Pořád nebyl schopen vstát, dokázal se jen otočit na bok a pozvracet podlahu, na níž ležel. Viděl, jak zvratky protékají ve spárách staré dřevěné podlahy. Protékají jako jeho život mezi prsty. Jeho život se jevil jako zbytečný. Nemohou posoudit, zda byl jeho život zbytečný. Ale při nejmenším je zbytečný jako životy ostatních.

Řekl, že je to nesnesitelné. Metoda vyjádření je subjektivní pro každou duši. Toto vyjádření do prázdna je vyjádřením ke světu, v němž existoval. Je to svět stejně skutečný jako svět nějakého vědce, umělce, filozofa či kohokoliv jiného, kdo se ke světu určitým způsobem vyjadřuje.

Výrok o nesnesitelnosti nebyl zcela pravdivý. To ale neznamená, že to byla lež. Tak jako pravda se neustále vyvíjí, tak ani pocity nelze soudit, ale pouze posoudit. Tedy uznat vlastní představu za konkrétně platnou.

Při porovnání sebe sama s Francem náš pohled na každou jednotlivinu bude patřičně rozdílný. Oba jsme poznávali svět z odlišných míst. Oba jsme poznávali svět z odlišných časových intervalů dění. Proto nikdy nemůžeme poznat svět v celku, ale jen v části omezené našim poznáním vyžadujícím doplnění následující prozkoumané části dalším jedincem.

Svět, jež jsem popisoval, je spjatý se specifickým druhem nevolnosti. Ovšem do jaké míry je tato nevolnost specifická? Přítomnost, kterou jsem popisoval, nemusí být nutně France, ale může být Karla. Nemůžu specifikovat někoho, kdo přišel o svoji jedinečnost. A skutečně je to přítomnost? Může to být stejně minulost popisující jeden opilecký večer. Nebo to mohl být popis budoucnosti, tedy vize stavu, až se dotyčný opije znovu. Takový popis by byl však předsudečný, ačkoliv u opilců neexistuje přelom mezi časem lineárním a cyklickým. Existuje jen stav závislý na vystřízlivění. Nikoli čas vázaný k existenci. S jistotou mohu říct jen to, že nejsou odpovědi, ale pouze otázky. Tyto otázky mi nedávaly spát. Zatímco Franc spal klidně, protože se neptal. Franc žil jako ostatní opilci. Nikdo se nikdy nezabýval, čím by se mohl lišit od ostatních. Francem může být kdokoliv. Také jsem si to myslel, a proto je potřeba prozkoumat, kdo skutečně Franc je, abychom přesně věděli kým nebýt. Franc nebyl lidské schéma, která má nějaké vlastnosti. Franc byl lidskou bytostí, stejnou jako každý jiný.

Obecně bývá noc pokládána za nepřítomnost dne. Noc bývá pokládána za nepřítomnost vědomí. O vědomí však uvažuji jako o nezastavitelném toku prožitků po dobu lidského života. Jsem jako rybář nadhazující nad proudem paměti. Nyní už jenom čekávám, která vzpomínka se nechá vytáhnout z tohoto nejhlubšího dna prožitků. Vědomí můžeme považovat za přijmutí toho, co máme, protože život je to, co nám jen dáno.

Opilost není stavem nevědomí, je to spíše jiná forma vědomí. V opilosti veškerá „Já“ vnějšího světa nepřijímáme aktem reflexe, ale aktem pseudoreflexe. V opilosti se věci jeví jinak, než v běžném stavu. Subjektivní pohled na věc, už přestává být tak osobní záležitostí.

Po opilosti přichází neodbytně spánek, o kterém opilec uvažuje jako o nutné formě nevědomí zmrazující jakékoliv duševní a fyzické jednání.

Stav nevědomí nastane pouze v okamžiku, kdy zemřeme. Celkem nevýhodná skutečnost. Pro opilce se nevědomí jeví jako možnost zapomenout, či odložit své vědomí produkující úzkost způsobenou nicotným existencí. Opilství pouze zakrývá nečinnost našeho jednání. Opilec se ve své opilosti snaží zapomenout na svoji střízlivost. Tím, že se snaží na něco zapomenout, si je vědom, že něco jest.

Ani o spánku se nedá hovořit jako o nevědomí. Spánek jenom překonává hranice mezi bděním a sněním.

Za stavu střízlivého neboli stavu vědomí je spánek nepostradatelnou součástí bytí, která své bytí postrádá, aby bytí existence dosáhlo odpočinku. Úmyslně vyvolaná únava opilstvím dokázala proměnit i tvrdou pozvracenou podlahu na místo odpočinku. Tato unavenost znamená podvolit se vlivům světa bez možnosti obhajoby.

Ležel tam zcela nehybně. Nesvěřil se místu odpočinku, nýbrž se poddal prostoru místnosti. Postel je centrálním místem odpočinku, zatímco podlaha je jen prostorem, kterému můžeme určit nějaké místo.

Opilství přerušuje zvyklosti existence spjaté se světem. Existence je vázána k věcem tohoto světa. Alkohol popírá morálku i etiku člověka, ačkoliv udržuje morálku lidstva.

Ráno do pokoje vstoupila Marie, doufajíc, že František bude doma. Našla France ležícího na podlaze ve své ubohosti. Našla, co hledala, ale nenašla toho, koho ztratila.

„Ty dobytku, ty ses zase zřídil!“ nezaváhala ani na vteřinu a pomohla Francovi na postel. Nikdy by se jí o to neprosil ani nečekala na nějaké poděkování, nerozmýšlela se, zmocnila se jí nezkrotná touha pomoci, jako by neměla jinou možnost.

Byla to vskutku tendence vítězíci nad myšlenkou, protože touha je jednosměrná na rozdíl od myšlenky rozcházející se na spousty odboček a několik slepých cest.

Francovo světlo života začínalo opět pozvolna svítit tradičním nevtíravým světlem. Pokoušel se vstát za své postele zmaten několika nekontrolovatelnými pohyby.

Byl tak zabraný do svých myšlenek o tom, co se stalo, že si ani neuvědomoval, že přemýšlí. Tělo bylo strhané otřesem organismu způsobeným nadměrou užívaného alkoholu. Nevyspalost se podepisovala na jeho únavě. Ztratil příliš mnoho energie při večerní činnosti, tedy v době, kdy nic nedělal. Jeho tělesnost byla nedílnou součástí jeho existence, jelikož nevolnost jeho těla byla příčinou nesvobody jeho jednání. Nebyl schopný ani vlézt do své postele.

Po značné námaze přešel do kuchyně přes vrzající podlahu křičící stáří. Mlčky vyndal z poličky skleničku z broušeného skla a položil ji prudkým pohybem na laminátovou kuchyňskou linku, až se dutý zvuk skleničky roznesl po celé místnosti. Nalil si jemně perlivou vodu z načaté láhve na stole. Byla to pro France nepřírozená nutnost napít se obyčejné vody, poněvadž alkohol tělo silně dehydruje. Nepil pouze proto, aby zahnal žízeň, nýbrž aby smyl tu nechutnou pachut' strasti z úst.

Vzal zbytky ze včerejší večeře a vyšel na dvůr ponurou chodbou umouněných stěn protkanou labyrintem pavučin. Vyšel ze dveří a po cestě kamenných kostek porostlé sytě zelenou trávou zakrývající celý dvůr, došel ke králíkárně a dal králíkům seno. Následně se otočil směrem ke kůlně plné dříví, které tam leží dodnes. Na zemi před dřevěnými dveřmi ležel talíř, kam dával zbytky od večeře pro kočky. Netrvalo dlouho a objevily se kočky Šveců.

Jedna byla mourovatá s žíhaným hřbetem a bílými packami, jejíž jméno si snad už ani nevybavuji. Druhý návštěvník byl Pardál, kocour tak černý jako uhel vyvržený z pekel. V obličeji mu svítily žluté oči vyjímající se v houští jeho srsti, která se na slunci krásně leskla. Krásnějšího kocoura jsem v životě neviděl. Přišel k talíři svojí elegantní chůzí a pustil se do zbytků kuřecího masa. Franc klečel, hladil Pardála po hřbetu a ten u jídla příjemně vrněl.

Zvířátko se přitulilo blíž a přitisklo Francovi tlapku na tvář. Franc se upřímně usmál a řekl: „Tovíže jo. Já tě mám taky rád.“

I ve Francovi se zrodila kapka sentimentu. Bylo to poprvé a naposled, co jsem ho viděl se usmát. Jeho nikdy nesužovala potřeba být v kontaktu s lidmi, protože právě přítomnost ostatních v něm vzbuzovala dojem osamocení. A ta nemá tvář svou vstřícností

prokázala jeho lidskost. Francův soucit vůči zvířatům mě fascinoval. Když o tom zpětně přemítám, trochu jsem mu záviděl.

Byl jsem dítě a moc jsem si chtěl Pardála pohladit po jeho heboučkém kožíšku, ale vždy přede mnou utekl, bylo mi to trochu líto.

Pardál se pořád lísal jen k Francovi. Při chůzi mu ten malý ďábel neustále kličkoval mezi nohama. Když Franc udělal krok, Pardál rychle však stále elegantně přicupital na svých polštářcích a stíhal tento věčný slalom. Hřbetem se otíral o jeho nohavice, ale nikdy mu nepřekážel. Bylo to krásné a smutné zároveň.

Pardála jsem takto vídal tři roky. Jednoho prosincového chladného večera jsem Pardála zahlédl od vrat schouleného pod řezačkou na dvoře. Přiblížil jsem se k němu pomalíčku, jako to dělával on. Byl jsem u něho a z ruky jsem si sundával pletenou rukavici, pohladil jsem ho od hlavičky až k ocásku. Byl velmi hebký. Potom mi došlo, že se vůbec nehýbá a je nepřírozeně tvrdý. Zemřel. Zemřel stářím, nebo umrzl. V momentě, kdy mi to došlo, jsem uskočil a rozplakal jsem se. Už ani nevím proč. Smrt je nedílnou součástí života. Byl jsem ještě kluk a vlastně jsem měl štěstí, vždy jsem si ho chtěl pohladit a skutečně byl hebký.

Když ho Franc našel, nabral ho na lopatu. Pardálovo zmrzlé tělíčko hlasitě udeřilo do plechové lopaty. Odnosl ho k popelnici, kam ho bez zaváhání hodil jako rozbitou věc, jejíž funkčnost selhala, a zakryl ho papírovým pytle.

Nemělo cenu být smutný ani to nešlo pro otupělost charakteru. Smutek ve své podstatě vypovídá o nevyrovnanosti se skutečností nebo zoufalém doufání v něco. Nelze si ale myslet, že by se mrtvý kocour navrátil k životu. V takovém případě by dotyčný doufal v nic a doufat v nic neznamená být ničím, ale umírat. Pozoruhodný čin od někoho, kdo žije skrze vlastní umírání.

Dost ale o kočičkách. Je přeci výsadou velkých myslitelů nepodléhat momentálním stavům a reflexím stavů minulých.

Vrátím se k významnějším vzpomínkám. Nehodlám být tak povrchní a popisovat pouze to, co jsem viděl.

Pamatuji si setkání France s Karlem následující den po té či jiné pitce, jediné o čem spolu mluvili, byla právě ona pitka. Věčný návrat toho, čím byl. Tak to lze nazývat. Každý si s sebou nese svou historii, ale neměl by ji opět realizovat v přítomnosti. Návrat k okamžikům, jež na sebe navazovaly a navazují na sebe dál, aby nezemřely minulostí.

Vzpomínat znamená myslet obráceně. Vzpomínky nebrání rozvrhu svých možností, ale jsou dobrou zástěrkou k zakrytí všech možností. Vyprávění vzpomínek nám říká, čím jsme a nemůžeme být tím, čím bychom být mohli. Vyprávění vzpomínek slouží k ujasnění, čím jsme se již stali.

Když byli opilí, tlachali do prázdna, prázdná slova. Slova nevycpávala debatu bez myšlenky, vycpávala tok času.

Samo o sobě je to smutné. Ovšem za střízlivá tlachat o opilém tlachání je už tragické. A to ještě za předpokladu, že si opilé tlachání ani nepamatují. Mluví o tom, co si myslí, že říkali, a přitom neříkali vůbec nic. Tlachat znamená mluvit, ale nic neříkat. Samo tlachání je bezmyšlenkovitá rozprava o ničem, což je obecně téma, o kterém ví naprosto vše každý, kdo žije v nicotě a je ničím. Tato tupá výplň času náleží nicotnosti, nikoli osobní niternosti. Niternost se vztahuje k osobnímu myšlení. Člověk myslící netlachá, nýbrž bytostně mlčí, přestože, myšlení o člověku nic neříká.

Každá bytost k sobě musí být občas upřímná a musí si přiznat pravdu, respektive podrobit se své upřímnosti.

Franc s Karlem mluvili, ale nic neříkali. Z toho lze vyvodit, že nelhali. Nelhat, tedy nenasvědčuje tomu říkat pravdu. Proto je třeba být s pojmem pravda opatrný. Byla to pouze klíčka z vězení vlastní upřímnosti, jenž je původní a sama o sobě pravdivá k existenci bez ohledu na ostatní.

Tuto vzpomínku bylo třeba zmínit, poněvadž samo chtění vyvolává polemiky. Například jsem věděl, jak zní Francův hlas, ačkoliv jsem ho nikdy neslyšel nic říkat.

Předstírat něco je maska nezakrývající vůbec nic, a přesto se o to každý pokouší.

Franc se narodil v polovině září 1941. Od padesátého sedmého pracoval až do roku 2001. Za celé pracovní období, v němž byl pravidelně vyhlášen za nejlepšího pracovníka, toho nevím příliš.

Vím jen to, co znám z vyprávění Petra, svého dědečka. Vzápětí jsem si musel přiznat, že nemám zkušenost o jeho zkušenosti. Petr mi vše vyprávěl do nejhlubších podrobností, na vše jsem se vyptával, všechna popisovaná místa jsem osobně navštívil, však nic z toho, co jsem napsal, nepovažuji za dané.

Přál bych si zapisovat události z Francova života, jak šly denně za sebou. Nejde to. Nestrávil jsem s ním tolik času. Prakticky skoro žádný. I přesto mám ve své hlavě spoustu vzpomínek volající po potřebě urovnání.

Musím je zaznamenat, musím je zapsat, musím se podělit, protože pohled na jeho bytí mě změnil, aniž bych si to přál.

Dům už není místem zázemí, postel není místem odpočinku a láhev alkoholu není jenom zdrojem zpěvu, spíše hněvu.

Když ještě dnes vkročím tělem i duchem do toho domu tonoucí naděje, vidím všechny ty objekty typu starých novin, které nikdo nečetl, nikdo nevyužil smysl, jež nabízely, rozbité rádio, jež rozbila jeho podstata, pro kterou bylo sestaveno, vznášející se prach z prodřených matrací, na jaké bych se neodvážil ani posadit a mnoho dalších předmětů, jež nejsou hodny ani zformulování do věty. Všechny ty neužitečné objekty ve mne neustále vyvolávají úzkost z existence, jíž objekty patřily.

Přál bych si přečíst Francův deník, jenže neexistuje. Je to svazující, když si chcete přečíst knihu, kterou nikdo nenapsal, a vy ji napsat nemůžete, protože vám nepřísluší autorství. Nemá smysl litovat, protože nemám na výběr. Franc neměl co zaznamenat. Vše, co se událo v jeho životě, ho značně poznamenalo, proto nemělo význam vést si o všem písemné důkazy.

Jaký byl jeho život? Jaké bylo jeho bytí? Na jeho život nemám slov a na otázku jeho bytí nemám odpověď. Snad jsem této otázce blíže než on, když se na bytí ptám. Proč se vlastně tak hloupě ptám? Jestliže se ptám, tak do jisté míry znám odpověď. Ovšem vím, že k žádné konstituci nedojdu. To vím. Víم také, že bytí toho, kdo se ptá, je jiné, než toho, kdo nechce znát odpověď. To je výsada lidské existence. Přál bych si jeho bytí zrekonstruovat. Z jeho perspektivy znám jen málo střípků a k úplnosti dojít nemohu.

Životy lidí se běžně proplétají, ale neměly by se vázat na sebe. Každá existence by tím přišla o svoji nezastupitelnost.

S určitostí nemůžu napsat nic, ale jeho perspektivu se pokusím doplnit svojí. Myslím si, že události získají objektivnější ráz a fakta se tedy neustále vyvíjejí.

France jsem poznal osobně už jako chátrající trosku. Ale kde byl ten zlom? Přeci nejsme od narození odsouzeni k živoření.

Při zrození jsme ničím, teprve se někým staneme. Z Petrova vyprávění, člověka, který se Francovi přiblížil zřejmě nejvíce, se Franc jevil jako zpitá bytost zobrazující nízkost své touhy. Oddávání se jakékoliv touze svědčí o chamtivosti charakteru.

Moje vrtkavá zkušenost a přímé svědectví člověka spřízněného s Francem od narození mi poskytovala odpověď na otázku: „Co dělal celý svůj život?“

Umíral.

Umíral, ale poněkud zvláštním způsobem. Nemám na mysli ono existenciální umírání, ve kterém člověk putuje od svého narození ke své smrti. Osobně bych to ani nenazýval umíráním, tak se žije a život se takto zkrátka jeví.

Nebylo to umírání ani v barokním smyslu, kdy se člověk připravoval na jakýsi život posmrtný.

Franc nežil, čekal na smrt.

Pro malého kluka to byl šokující objev, když vám každý říká, že máte celý život před sebou.

Nebylo to beckettovské čekání v pojetí trýznivého mučení naší nevědomosti. Abych to lépe formuloval, jednalo se spíše o vyčkávání. Navíc čekání samo o sobě není tolik trýznivé. Nezáleží, na co čekáte, záleží na tom, s kým čekáte.

Franc vyčkával na smrt, věděl, že přijde, věděl, proč přijde, a věděl, že s tím nic neudělá. Je lepší čekat na nečekané, než odevzdaně přijmout úděl.

Sebevražda jako by se sama nabízela, ale o tom snad později.

Vzpomínám si na situaci, když jsem se učil jezdit na kole. Ten jedinečný pocit na něj nasednout byl plný nervozity, strachu a také nátlaku ostatních.

Měl jsem strach z toho, co bude. Nevěděl jsem, zda to svedu. Možná se nerozjedu, ačkoli jsem v to velmi doufal. Nevěděl jsem. Kolo se mě zmocnilo a cítil jsem k němu určitý respekt.

Po čase, po době snažení, jsem se naučil jezdit perfektně a strach z kola, z onoho neznámého objektu, jehož užitečnost jsem si musel osvojit, najednou zmizel. Strach zmizel, protože jsem se kola zmocnil já. Princip poznání je v tomto smyslu stejný se vším.

Kolo se od naší první schůzky na omak změnilo. Já, jakožto zakoušející existence, byl nadřazený objektu. Já byl ten, který dodal kolu jeho smysl. Při tom se kolo vůbec nezměnilo. Jenom pro mě existuje jiným způsobem. To, co existuje, se změnit nemůže. Změnila se moje existence ve vztahu k danému předmětu. Přijal jsem essenci nabízející se v místě, kde jsem se nacházel. Existence je neustále až do své smrti rozvíjena essencemi rozmístěnými v prostoru, který je konkretizován na místa našeho pobytu.

Franc měl strach z toho, že se ho mohlo vše zmocnit. Nakonec se zmocnil alkoholu, který jeho na oplátku pohltil. Byla to znechucenost z pasivního přejímání hodnot.

Vzpomínám, protože vzpomínka vychází ze zkušenosti, spočívá v návratu do minulosti k upřesnění okamžiku. Každá vzpomínka je na rozdíl od domněnky zkušeností. Domněnka je poznání bez poznání samotného. Já se ještě domnívat nemohu, domnívají se až starší, jež život naučil pravděpodobnosti. Když se Franc poprvé opil, myslel si, že dospěl. Možná na základě toho, že alkohol je přístupný až s dovršením plnoletosti. Ale nechci spekulovat. Jinak by nic nemělo cenu.

Jak banální! Než jsem si pohladil Pardála, toho roztomilého tvorečka, předpokládal jsem, že bude hebký, že se budu usmívat, jak bude vrnět. Místo toho jsem se lekl, byl jsem vyděšený a plakal ironií života a smrti.

Každý, kdo se kdy opil, věděl, že bude opilý, aniž by věděl, co to obnáší. Je to domněnka platná na nejobecnější struktuře, kterou sdílíme do té doby, než jev sami prožijeme.

Franc se poprvé opil, protože pili ti, s nimiž byl v kontaktu. Je to činnost, jakou dělal po zbytek života, pouze se měnily podmínky. Už nepil proto, aby se opil, nýbrž proto, aby opilý zůstal. Byl to další způsob utkvělý v opakování se. Mechanická práce, již vykonával, se také neustále opakovala. Opakování pohltilo čas činnosti i čas nečinnosti, tedy volný čas.

I já se opakují, neboť se neustále snažím přijít na to, čím co je.

Pro „já“ je typická nejistota. Jsem nejistý, protože nejsem znalý. Ačkoli spousta hlupáků si je jistá takřka vším, především nejistotou velkých lidí. Já nejsem znalý života France, protože jsem poznal pouze nepatrnou část jeho života a zatím nejsem znalý ani sám sebe.

15

Zbývá mi ještě několik fragmentů žádajících si podrobnější prozkoumání. Po nich už si víc nedokážu vybavit. Vzpomínkám chybí pevnost, stabilita a linie. Co to je vůbec pevnost? Mohla by to být jedna z primárních vlastností objektu, ale zdá se mi to irelevantní. Navíc vzpomínka není objekt vyskytující se vně, nýbrž uvnitř nás. Není zhmotněná a vychází z vědomí, ve kterém se nevyznačuje pevností, ale svou prostorovostí či rozlehlostí. O vědomí také nemluvíme jako o nějakém objektu, je to spíše tok naší osobnosti.

Při zapsání vzpomínky na papír pevnost vzpomínce nedodám. Pevnost bude stále hmatatelná z pevnosti papíru, který bude stejně pevný, ať je prázdný nebo popsáný vzpomínkami.

Proč se vlastně snažím vzpomínky skládat do vět, když je stejně neupevním a zůstanou ve své neúplnosti. Pošetilost.

Napsal jsem toho tolik a přitom nic. Pevnost ničeho se nezměnila. Papír je stejně pevný a vzpomínky pořád neupevněné. Dokázal jsem pouze to, že jsem papír znesvětil minulostí. Mohl jsem si jeho prostřednictvím rozmyslet tolik věcí a já ho zničil. Už není takový, jaký byl, není. Nyní je takový, jaký nebyl, protože je popsán tím, co bylo.

Vzpomínka je propojení s tím, na co nebo na koho vzpomínáme.

Čím více popisuji France, tím více shledávám určité podobnosti. Oba se vracíme do minulosti. Naštěstí z různých důvodů. Franc žil okamžikem, byl tím, čím byl. Vracel se do minulosti, jelikož nebyl ničím více. Byla to absence jednání. Já ještě nejsem, teprve budu, až se rozhodnu čím. Vztahuji se k minulosti, abych podpíral budoucnost.

Rád bych rozvrhl jednu zásadní vzpomínku, jež mi přímo nenáleží. Byla mi předána.

Nevím přesně do jakého roku, měsíce, týdne či dne vzpomínka zapadá. Nicméně je to vzpomínka na událost, jaká se stala. Navíc pro někoho, kdo je pouze tím, čím je, je podrobnější časové zařazení zbytečné.

Pro France to byl jeden z mnoha jednoduchých dní všednosti, což se dá předpokládat, protože je zkrátka složité vést složitý život. Byl to jeden z těch dní, jenž si nezaslouží jiné označení nežli součást týdne a života.

Po práci se všichni rozešli domů nebo prostě odešli. Na France zavolaal Karel: „Nepudem někam posedět?“ Vždycky se ptal lidí takhle věcně.

Franc se otočil ležérním pohybem. Vypadal značně znuděn. „Jo, proč ne,“ odpověděl otázkou monotónním hlasem.

Řekl, proč ne, pravděpodobně proto, že nikdy nedošlo na situaci, říct jenom „ne“.

Karel se setkal s Francovým pohledem a chvíli onen pohled pozoroval. Byl mu nepříjemný. „A kam pudem? Jako obvykle?“ zeptal se, leč předem znal odpověď.

„Jojo, pudem k Fendrichovi,“ utrousil Franc.

Odebrali se tedy do tohoto maličkého pазzlu, který si neustále udržoval svou špatnou pověst. Posadili se k jednomu z těch stůlů vyřezávaných z dubového dřeva. Ten stůl je tam dodnes. Byl tam už za života France. Byl tam už před aktem mého poznání. Je tam stále. Ten stůl musí být pořád stejný, nadále naplňuje podstatu, pro niž byl vytvořen. Ale už ztratil svoji tvrdost dřeva.

Kdyby mohl vyprávět, mohl by napsat vlastní knihu. Onen stůl se nejeví stejně jako rozbité rádio či staré noviny ve Francově pokoji. Ony už zemřely, ale ten stůl jakoby nadále žil, jelikož dál plní svůj osud.

Podmíněnost mezi existencí a tím, co existuje, spočívá v tom, že to co existuje, umírá v okamžiku, kdy to přestává být užitečné pro existenci. Každá existence je jedinečná a každá žije svůj život v první osobě. Existence neumírá v okamžiku, kdy přestáváme být užiteční pro ostatní, ale v okamžiku, kdy nejsme užiteční sami sobě.

Stoly obklopovaly místnost ve třech stejných řadách. Franc s Karlem se posadili na židle, na něž sedávali pouze stálí zákazníci. V té hospodě znal každý každého, přestože nikdo o nikom nic nevěděl.

Seděli tradičně naproti sobě mezi davem hostů. Štamgasti nediskutovali v dialozích, spíše každý překřikoval monolog toho druhého. Taktéž se choval i Franc s Karlem. Jak by řekl laik *bar je plný pochybných existencí*. Jenže jaká existence není pochybná, když právě pochybnost ji charakterizuje. Dokonce i prostor místnosti působil pochybně.

Díky samotným pochybnostem existence a existencí netuším, zdalipak mluvím věcně, nebo uhýbám od tématu.

Nelze popsat člověka, aniž bych nevzal v potaz ostatní, jejichž součást tvoří. Všichni jsou ti druzí a všichni jsou rozdílní, protože každý je v protikladu s tím prvním, který neexistuje. Protiklad nikoho je kdokoliv. A jestliže je existence charakterizována jako kdokoliv, je nutné bližší vymezení každé z nich. Každá existence je pochybná, ať se zaměřím na France či kohokoli jiného, protože vyvolává pochyby.

Často se stává, že o sobě pochybujeme, a proto požadujeme pochopení druhých, se kterými jsme spřízněni. Kdybychom byli nějak jasně určení, ostatní bychom nepotřebovali. Kdyby si lidé opravdu rozuměli, nikdy by se nechápali.

Proč se vlastně někdo rozhodne popsat někoho, o kom nemůže nic s jistotou napsat? Člověk je odsouzený ke vztahu k lidem. Psaní je jedna z možností, jak do věcí pronikat. A principy bývají vyjádřeny na konkrétním příkladu. Přesněji řečeno, člověk je odsouzen k tomu být humanistou právě proto, že je člověkem. Zabývat se člověkem je cesta mezi lidmi.

Čím více píš, tím více přemýšlím, a čím více přemýšlím, tím více pronikám. Pronikám do nicoty konkrétního člověka, což je cesta ke svobodě lidí, jelikož i já jsem jedním z nich. Problémem je, že dokud bude člověk mezi lidmi, nikdy nebude zcela svobodný a jestliže se člověk mezi lidmi angažovat nebude, nikdy se nestane člověkem.

Každý je narozen ve světě a je vyzbrojen ničím, je nahý fyzicky i mentálně, nemá směr ani cíl. A právě proto, že jsme zprvu ničím, nemůžeme být existencí v pravém slova smyslu, jelikož být existencí už něco znamená. Abych byl přesný, nepřicházíme do světa s ničím, co by říkalo, jsem to „Já“. Lidská bytost vchází do světa jako ek-zistence. Ta nám poskytuje jen jedno, pouze jedno jediné. A to je život.

Život je to nejcennější, co vlastníme a co si opatrujeme až do smrti. Život je příležitost k možnostem, které nám život odhalí. Život nám nabízí stát se tím, co poskytuje svět. Omezení jsme pouze konkrétním místem, v jakém jsme.

Tímto se ale neptáme světa, jaké je naše místo v něm, nýbrž svět v nás vyvolává otázku, co si počneme s životem, jenž na nás by uvalen?

Člověk je nucen přijmout nicotnost své ek-zistence, Franc přijal dokonce i nicotnost své existence. Stát se existencí je nevyhnutelné, ale není podmíněna, zda bude nicotná, či

nikoliv. Nicota spočívá v bezúčelnosti a být bez účelu znamená ztrácet svou podstatu. S Francem zmizel zájem o sebe samého. Doslova nemá, co ztratit, nemusí se o nic starat, protože nic nemá a nemusí se starat ani o sebe, jelikož byl ničím.

Ne, nemůžu mu křivdit, že neměl nic. Každý má alespoň něco, ať chce, či nechce. Zatímco jsem popisoval France v hospodě, v níž se zpíjel do němoty, aby umlčel svůj vnitřní hlas, já ztrácím čas a stránky tím, že jsem se zamyslel nad smyslem jeho života. Myslím, že kdybych měl v životě ještě možnost si s Francem promluvit, nejspíše bychom se shodli na tom, že oba děláme stejně zbytečnou věc. Já jen vím, že života se musíme zhostit nějak a ne nijak.

Franc měl stálý domov, jež pro něj vybudoval otec, o kterém se už nehodlám dále zmiňovat. To hlavní je, že měl práci až do svého důchodu, dokonce skoro každý rok byl zvolen nejlepším pracovníkem. Nikdy jsem to nepochopil, jak se mohl večer opít a ráno vstát do práce. Samotné vyznamenání není podstatné. Podstatné je, co symbolizuje. Symbolizuje výborný pracovní výkon. Vzhledem k tempu konzumace alkoholu byly jeho pracovní výkony vskutku obdivuhodné. Franc si nezvolil svoji dělnickou pozici, byla to zbylá nutnost, která zbyla, jelikož nikdy neuvažoval, čím by být mohl.

Většinou jsou lidé pozoruhodní na základě toho, co o nich víme. Franc pro mě byl pozoruhodný, jelikož jsem o něm nevěděl takřka nic.

Netuším, o čem si spolu Franc s Karlem povídali, ale to není tolik podstatné. Všude kolem nich bylo slyšet mnoho slov, ačkoliv řeč jakoby minula sluch kohokoliv, komu slova nepřísluší.

Naproti Francovi se tyčil dřevěný věšák se šesti cípy. V celém lokále nebyl nikdo, kdo by mu mohl něco nabídnout. Byl naprosto nevyužitý.

Na baru byla spousta láhví vysokoprocentních destilátů. Zajímavé byly tím, že byly zavěšeny kolmo hrdlem přímo do výčepu. Pro hospodského to byla jistě velká výhoda. Specifické bylo seřazení láhví. Z Francova místa bylo možné zahlédnout tři láhve. Uprostřed byla irská whisky, napravo od ní byla skotská a nalevo gin. Vzhledem k otočení láhví hrdlem k zemi, nebylo možné přesně přečíst etiketu. Nicméně ten gin byl jednoznačně Beefeater. Ten anglický vojáček na přední stěně hranaté láhve byl nezpochybnitelný, pouze byl vzhůru nohama. Vedle sebe bylo vyskládáno anglické, irské a skotské pití.

Franc, který měl už na svém účtu hezkou řádku čárek, pozvedl pravou ruku, jako kdyby se hlásil ve škole, aby zaujal číšnickou pozornost. Číšník přistoupil: „Copak to bude?“ „Dáme si něco tvrdšího,“ zvolal Franc.

„Můžu nabídnout whisky či bourbon. Máme Black Velvet, Four Roses nebo Jima Beama.“

„Ne, to ne.“ Zamítl Franc možnosti, protože nevěděl, jak se liší whisky od bourbonu.

„Rozumím, myslím, že tam je ještě zbytek Napoleona a láhev Capa Negra, ale brandy stejně nikdo nepije. To tady leží už delší dobu. Dál máme likéry – Becherovku, Fernetu, Bols, Cointreau...“

„Co to je?“ Zeptal se Franc opilým hlasem a smál se slovu, které nikdy neslyšel.

„Je to takový pomerančový likér s hořkosladkou příchutí.“ Vysvětlil číšník.

„Tak to ne.“ Ušklíbl se Franc.

Číšník si uvědomil, že začal od špatného konce, přešel k destilátům a snažil se působit nadále slušně, jak se od něho očekávalo.

„Samozřejmě můžu nabídnou taky rum, vodku – třešňovou i broskvovou, absinth, slivovici, třešňovici, jablkovci, Beefeather...“

„Jo.“ Zavolal Franc na číšníka. Bylo mu už trapné poslouchat výčet nápojů. Navíc byl rád, že se konečně vyskytoval v oddělení, které mu bylo známé, ale schválně si vybral něco, co z daného odvětví neznal. Zjevně se snažil udělat dojem na Karla.

„Dáme si Beefeather.“ Upozornil číšníka a snažil se slovo vyslovit úplně přesně, jak ho slyšel.

„Takže dvakrát gin.“ Ujistil se číšník.

Franc pokynul na znamení souhlasu úplně nahodilého výběru.

„Teda už i koupit si chlast je složitý.“ Usmál se Franc.

Je fascinující, že Franc, se věnoval alkoholu skoro celý život, a přesto se v něm nedokázal orientovat. Franc byl alkoholik, který se v alkoholu vůbec nevyznal. Objednávka ginu byla velmi nepředvídatelná. Franc ani nevěděl, co si objednal. Gin byl zvláštní již svým zařazením. Láhev ginu byla vedle whisky. Skotská s irskou se od sebe lišili pouze tonizací zlatavého odstínu, skotská byla o malinko tmavší. Obsah láhve irské whisky byl plnější nežli u skotské.

Gin byl průhledný, bezbarvý a byla to jediná láhev na baru, o jaké bylo možno říci, že je vzhůru nohama. Z celého výběru nápojového lístku je gin jednoznačně nejpochybnější pití.

Franc nebyl nikdo, o kom byste řekli, že pije gin. Sám vím, že nejčastěji popíjel z vysokoprocentních alkoholů vodku a rum. Gin, jak si někteří myslí, není nějakou variantou vodky. Vodka není více než hnus činící z vody alkoholický nápoj, což se o ginu rozhodně říci nedá. Kdybych měl gin charakterizovat vlastními slovy, nazval bych ho “*prokletým lékem*“. Mezi hlavní ingredience ginu patří především bobkový list a další přísady rostlinné povahy.

Proto byl gin ve svém původu užíván pro lékařské účely díky blahodárným účinkům na močové ústrojí. Samozřejmě má také záporné vlastnosti. Za své historické působení bývá označován jako „*tekuté šílenství*“. Nápoj je známý již od 18. století a já neustále myslím na etiketu láhve, na toho anglického vojáčka otočeného hlavou dolů. Opravdu pochybné, a to také díky tomu, že toto národní pití Anglie pochází z Holandska. Vskutku pití, které bylo vzhůru nohama. Gin bývá označován jako tekuté šílenství proto, že s ním máte nejrychlejší možnost upít se k smrti. Díky vysokým voltům a bylinné příchuti máte neuvěřitelně suchý pocit v ústech, šílenou žízeň a ještě vás velmi dehydruje.

Ve spojitosti s ginem stojí ještě za zmínku, že to byl oblíbený nápoj angloamerického básníka T. S. Elliota. Sám velký autor *Pustiny* rád zakoušel suchost tohoto tekutého šílenství. Příznačné je, že autor nezažil jenom pachut' ginu, ale zakusil i léčbu v psychiatrickém ústavu. Abych to nějakým způsobem shrnul, nedokážu si představit sadističtější pokání, než být na poušti s láhví ginu.

Číšník přinesl svižným krokem dvakrát gin v malinkých sklenkách, vypadaly jako nějaké hračky z domečku pro panenky. Velmi zdvořile položil drinky na stůl a obezřetně se zeptal, zda je vše v pořádku. Byl to vskutku dobrý číšník, který se plně identifikoval se svým účelem. Byl až příliš dobrý. Franc pozvedl skleničku do výše svého nosu a se zaujetím se prodíral skrze bezbarvou tekutinu pohledem na Karla sedícího naproti němu. Tekutina pohltila jeho odraz tělesnosti a Francovi se jevila jakási matná skvrna měnící se v závislosti na úhlu pohledu. Zhnuseně otočil hlavou a gin vřel do půllitru piva.

Bylo to nechutné, a to ani nechci spekulovat o příchuti tohoto drinku.

„Tak a třicet korun je v hajzlu!“ řekl Franc smějícím se chraplákem. Karel se zasmál a udělal to samé. Z nějakého neznámého důvodu si říkal, že to vypít musí.

Dospělost je asi opravdu přechod od dětství k dětinskosti. Oba pozvedli půllitry a přirazili je silou k sobě. Naposled se na tekutinu podívali a vypili ji na jeden zátah.

„Ach, ehmm, fuj, tak tehle sajrajt za třicet korun mě zabije!“ vzdychl Karel sklíčeně.

„To máš pravdu, ale ani zadarmo se umřít nedá,“ přitakal Franc tónem ukazujícím, že má o sobě velice trpké mínění.

„Tak tak, chlast sem zvládl tak dobře, že mě pokaždý stojí celou vejplatu.“

„Dá se říct tisíc důvodů proč nepít a to je právě ten důvod proč se opít,“ řekl Franc, pozvedl půllitr, aby zalil svá slova zbývající bílou pěnou.

Při jakékoliv příležitosti se bavili zcela o všedních věcech, ale tato konverzace přesahovala rámec všednosti. Jakoby se smáli smrti do obličeje a ztratili veškeré hodnoty. Kdo jiný vyhodí peníze za nic, nežli člověk úplně na dně.

Komedie života začala odkrývat své rysy tragédie. Role alkoholu v tomto okamžiku byla jiná než obvykle.

Aby se člověk vyléčil z chorobné samoty, přijímá návyky společnosti. Alkohol je znakem společenské družnosti, spočívá v udržení tempa, které si nevolíme. Proto většinou nejsme v provozuschopném stavu. Franc pouze zabíjel čas a čas chce zabít jen ten, komu přijde nudný. Ovšem čas sám o sobě nudný být nemůže, nudný může být pro toho, kdo s ním nudně nakládá. Nudný čas je pseudoreflexí opilce. Tedy opilec je znuděný člověk, kterému způsob jeho života nic nenabízí a maří čas svým rozmarným sklonem k rozmarnosti.

Znuděnost je přetvářka lenosti a lenost je jistým druhem nečinnosti existence ve prospěch ničeho. V lenosti kapitulujeme nad každou možností. Ale pokud se sami rozhodneme být líní, pak bychom svou existenci mohli uchopit. Opilost všechny možnosti ještě zatemní a dochází k nicotnění.

Na neštěstí moje reflexe vztahující se k Francovi zakrývá původnost opilství samého.

Samozřejmě ne každý opilec musí být nečinná troska. I mezi zasloužilými spisovateli nalezneme několik jedinců, kteří měli k alkoholu blízko, ať už je to Konfucius, Ernest Hemingway, Jack London, Jack Kerouac, Charles Bukowski, Kingsley Amis či William Seward Burroughs, který pojímá závislost na alkoholu hrůzněji nežli závislost na heroinu. O těchto lidech nelze jistě říci, že by byli nečinní, nicotní či líní. Naopak bych si troufnul podotknout, že se upracovali k smrti.

Ztročili se skrze své poznání, které je vždy nejisté. Úvahy o opilství, jenž jsem napsal, platí pouze pro France a ostatní, kteří nemají již opravdu nic jiného nežli svou posedlost. Tento druh alkoholismu je specifický v tom, že nic nedává, ale pouze bere. Nejdříve bral čas, potom představivost, motivaci, vzpomínky, rozum, osobnost, tedy jejich jedinečnost, následovalo zdraví a samozřejmě život.

Alkoholismus je něco tak všedního a stereotypního, že už to dnes nemůže ani nikoho zaskočit. A právě tato skutečnost mě zaráží. Kdybychom měli možnost prozkoumat intenci již jmenovaných autorů k alkoholu, zajisté bychom vždy dostali jiný výsledek a jiný příběh. Jevy si mohou být podobné, mohou se zdát zdánlivě i stejné, avšak pro každého jsou jedinečné a osobité. Alkohol udržuje morálku i přesto, že má demoralizační účinky. Tvoří společenství a zabíjí jedince a to je podstatné. Pro France byl alkohol nástroj k odevzdání vlastní svobody svému vězniteli.

Dlouhá noc se přehoupla v brzké ráno. Bylo půl třetí, když si uvědomili, že už mají dost. Zavolali na číšníka, aby splatili svůj dluh.

Tentokrát byl pohotovější Karel.

„Dohromady... To je dobrý!“ zvolal rázně a ukázal Francovi na moment svoji dlaň, potřeboval si dále podpírat hlavu, aby mu nepadala tíhou.

Franc neměl chuť ani sílu cokoliv namítat. Karel si zpomaleným pohybem sahal do kapsy pro peníze. Neměl ani peněženku. Nikdy ho nenapadlo ji mít. Vyndal z kapsy zmuchlanou Boženu Němcovou, podal bankovku číšníkovi a poděkoval milým slůvkem „díky“. Málodky vidíte někoho tak spokojeně odevzdávat peníze. Číšník vděk náležitě oplatil, protože mu zůstalo slušné spropitné.

Oba gentlemani se zvedali od stolu. Dřeva židlí zaskřípala nepříjemným zvukem o podlahu udusanou několika generacemi hostů. Číšník odnesl od stolu půllitry, Franc vytáhl z vnitřní kapsy svého pracovního kabátku modré Sparty. V krabičce byly poslední tři cigarety. Franc nabídl Karlovi a zapálili si cigárko na cestu.

Jedna zbude na horší časy. Pomyslel si Franc.

„Jotak ta sedne,“ řekl vřele Karel a silně potáhl tabák do plic. Karel na rozdíl od France kouřil pouze pasivně, sám si nikdy krabičku nekoupil, ale nabídce nikdy neodolal. Nezajímala ho povaha cigarety, zajímalo ho, v jakém duchu mu je nabízena.

Franc vzal za kliku a silou se opřel do dveří, až se rozletěly do protisměru pantu. Když vylezli ven z té putiky, ve které se scházela jen ta největší spodina společnosti, zřejmě to bylo každému ukradené. Číšníkovi, ostatním hostům, snad i Francovi a Karlovi. I sebecharizmatičtější člověk by v tomto prostředí ztratil svoji zajímavost, protože by nikoho nezajímalo. Střetnutí s chladným počasím brzkého rána nijak nepocítily.

Karel opět sál kouř z cigarety, dokud ho intenzivně nezaštípalo v plicích, a nosem vydechl tabákový kouř, který rozptýlil slovy: „Kurva mně se nechce.“

Franc si uvědomil, jaká vzdálenost ho čeká domů, opřel se zády o zeď hospody. Rukou, v níž měl cigaretu, si podepřel hlavu, takže filtr cigarety měl na pravé straně čela.

„No to mi povídej,“ přiznal se Franc a věděl, že čas diskuze vypršel a nastal čas jít.

Oba dokouřili cigaretu, jež se změnila v popela nedopalek, který udupali botou. Vyrazili. Chůze připomínala spíše hledání cesty. Až s podivem musím přiznat, jak je náročné dostat se z bodu A do bodu B. Jejich stav a špatná rovnováha tělesnosti byla další podmíněností nesvobody. Jakýkoliv druh nevolnosti je jistým druhem nesvobody. Samo to slovo je takto označeno. Dokud se člověk necítí tak, že o sobě *neví*, nemůže jednat. Každá nevolnost na sebe strhuje veškerou pozornost a je to první věc, kterou musíme řešit, vše ostatní je v tuto chvíli zbytečné, když nám to tělo nedovolí. Každému je někdy tak moc zle, cítí takovou nevolnost, že si raději říká, že by umřel, než toto snášel. V takovém stavu nelze řešit nic jiného, pouze nevolnost. A toto je stav, který je Francovi velmi blízký.

17

Franc s Karlem se nakonec nějakým způsobem vymotali z města. V alkoholu netrénovaný člověk by neudělal jediný krok.

Na kraji města se rozhodli, že dokončí trasu po kolejích směřujících na Prahu. V takto brzkou hodinu žádný vlak nejezdil a dala se tím cesta zkrátit.

Koleje představovaly kratší vzdálenost, ale mnohem náročnější terén. Pražce nevycházely na krok, bylo zapotřebí kratších krůčků nebo naopak delších kroků, což je obtížné i bez ochromené motoriky.

Franc už nemohl ani zvedat nohy, každým krokem zakopával o prahy a opíral se o Karla, který šel před ním podobně. Byla to trpká cesta, respektive trasa. Koleje nejsou pěší zónou z dobrých důvodů. Také pracovní boty nejsou nejideálnějšími pohorkami, ač vyztužená špička chránila Francovi nohy před opakovaným zakopáváním.

Franc před sebou viděl jen Karlovo rameno, o nějž se opíral pravou rukou. Vůbec nekoukal, na co šlape, každý krok byl zcela intuitivní, nepřestával sledovat Karla. Nakonec se stalo to, co se čekat dalo.

Franc zakopl o šroub upevňující traverzu ke kamenným prahům. Vahou svého těla se opřel o Karla, jenž se také sotva držel na nohou. Vybočili z kolejí a skutáleli se po ostrých kamenech do příkopu oddělujícího železniční trať od blízkého bramborového pole. Franc dopadl na Karlovu nohu a zlomil mu kotník.

Opravdu závidím skutečným spisovatelům, kteří si mohou vymyslet kreativní zápletku omezenou pouze svojí představivostí a neuskromňovat se pouze na strohou skutečnost předvídatelného. Ovšem nelituji toho, každý autor si sám svobodně volí obsah své knihy. Jediná politováníhodná skutečnost je ta, že čas s Francem nestrávil talentovanější pozorovatel.

Daroval bych svůj čas těm, moudřejším, ovšem moudrý člověk by čas navíc nikdy nepřijal.

Franc s Karlem leželi v bahnitém příkopu mezi odpadky, které vyházeli cestující vlakové dopravy z okna.

Franc ležel kolmo přes Karlovy nohy. Jejich pozice vyvolávala představu kříže, respektive obráceného kříže z pohledu z kolejí.

Před Francem se tyčila prázdná láhev. Nedokážu odhadnout, jak dlouho tam mohla ležet. Bezbarvé sklo již dávno ztratilo svoji průhlednost a zatemnilo se kalnou šedí. Láhev už dávno naplnila svůj účel, protože byla prázdná. Zemřela. Ale stále nezmizela z povrchu zemského.

Franc na ni tupě civěl, pouze civěl. Nezeptal se ani Karla, zdalipak je v pořádku. Naopak z posledních sil se zeptal Karel: „Dobrý?“

„Hmm, jo“ odpověděl Franc bez otevření úst.

Necítili bolest, zimu, zahanbení, výčitky či jakoukoliv jinou strast, jen únavu. Tu přemáhající únavu. Karel necítil ani svůj zlomený kotník, vůbec nic. Franc ještě chvíli zíral na láhev před ním a oba usnuli.

Probudil je až ranní vlak, který pravidelně kolem šesté vyjížděl směrem na Prahu. Nezastavil. Buď si strojvedoucí dvou bezvládných těl ležících v příkopu nevšiml, nebo je vidět nechtěl. Dusot kol po ocelové koleji a hlasité troubení klaksonu trhající uši vzbudily oba opilce. Museli byste být hlouš, jako byl John Milton slepý, aby vás tento ohlušující zvuk neprobral.

Po nepříjemném probuzení se zeptal Franc dezorientovaně.

„Kde to sme? A kolik je hodin?“

Karel, co se rozhlížel po okolí s údivem, kde se nachází, se podíval na své náramkové hodinky po otci, ale sklíčko bylo po strmém pádu rozbité. Ručičky se zastavily na 3:33.

„Nevím,“ řekl Karel nevěřicně dívaje se na ciferník hodinek.

V tu chvíli to stejně nebylo důležité. Nebyl čas na otázku, kolik je hodin. Nastal čas převzetí odpovědnosti za sebe samotného.

Opět ta strašná nevolnost. Bolest hlavy, břicha a ta odporná pachut'. France pálily dlaně, byly pořezané do krve od drsných kamenů. I Francovo zranění bylo nepodstatné ve srovnání s bolestí Karlova kotníku. Neexistovalo v tu chvíli nic, ani on, ani žádná myšlenka. Jediné, co existovalo, byla bolest, která na sebe strhla veškerou pozornost Karlovy mysli.

Rychle si povolil tkaničku a celou ji pomalu a opatrně vymotal z boty, aby se mohl co nejšetněji vyzout. Byl soustředěný jako chirurg, který operuje. Karlova noha byla značně oteklá a kožená bota ji nepříjemně škrtila.

„Kurva, moje noha, bolí to jak svině!“

„Můžeš chodit?“ zeptal se Franc, aniž by sám věděl, zda je toho schopen.

Karel se zkoušel postavit, ale nemohl na nohu ani došlápnout. Opět těžce dopadl na bahnitý svah.

„Sakra, to fakt nezvládnou. A asi se pobleju,“ oznámil Karel Francovi lapajícím po dechu.

Franc nevěděl co říct, musel něco vymyslet. Ale samotnému mu nebylo dobře, udělalo se mu velmi nevolno a navíc na něho padla odpovědnost jednat.

„Musíme se dostat na silnici, tady zůstat nemůžeme,“ řekl Franc a měl pravdu.

Karel pohlédl na kamenný příkop a následný strmý svah porostlý hustým houštím směřující k silnici.

„Hele,“ řekl Karel, „todle teda fak nevyjdu.“

„Musíš!“ povzbuzoval Franc nepříliš povzbudivým hlasem a nabídl Karlovi pomocnou ruku, ačkoliv by sám potřeboval oporu.

Nevyspalost, nevolnost a svalová ochablost byla natolik intenzivní, že i pohyby prstů bylo obtížné koordinovat.

„Fajn, deme nato,“ řekl Karel a otočil se o 180 stupňů, čelem k železniční trati.

Franc překročil Karla dlouhým krokem a popadl ho za ruku, aby mu usnadnil stoupání do kamenitého srázu. Karel se plazil po ostrých kamenech nahoru na koleje a zakřičel: „Do hajzlu, chceš mi urvat ruku?“ a zlostí uhodil France, aby ho pustil.

„Tak si tady zůstaň trčet! Sem zvěďavej, jak se odcud dostaneš,“ zaútočil na něho Franc.

Karel mlčel a po chvílce opět Francovi podal ruku. S velkou námahou se dostali na železnici a sesunuli se k zarostlému kopci směřujícímu k silnici.

„Pauza!“ zvolal Karel.

Franc nic nenamítal a taktéž kývl hlavou na znamení souhlasu.

Také již nemohl, zpocené montérky se mu lepily na podchlazené tělo a nečinně ležel vedle Karla. Nic necítil jenom nevolnost a nechut' cokoliv dělat. Oba nic neříkající pozorovali nebesa. Zašedlá obloha pochmurného ranního svítání optimismu nepřidala.

Franc otočil hlavu a pohlédl pochybovačně na Karla.

„Jo taky bych radši chcípnul než tohle.“ Souhlasil tiše Franc s Karlovou myšlenkou, kterou odvodil z jeho výrazu.

Člověk, který si svoji smrtelnost neuvědomuje, si začne svou smrt přát.

Oba dva, nic neříkající, nabývali poslední zbytky sil. Nemělo cenu čekat tam dole, bylo zapotřebí dostat se nahoru na silnici.

„Deme!“ zvolal Franc na Karla, který nemohl chodit.

„Tak ať už je to za náma.“ řekl Karel toužebně.

Karel se začal plazit do stráně, Franc ho tlačil zespoda, aby usnadnil Karlovi jeho snažení. Nevím, zda na tuto situaci nazírat komicky či tragicky, pro France s Karlem to bylo jistě tragické. Mně by tato situace mohla přijít komická, vždyť vtipné je vše, co se děje ostatním. Lidé se často smějí cizímu neštěstí právě proto, že je cizí.

Ovšem člověk odsouzený k humanismu cítí tu nepříjemnou povinnost vůči druhému.

Povinnost vůči lidem můžeme zamítnout, můžeme se jí vysmát, ale i přesto nás pořád stíhá a jsme nuceni zaujmout nějaké stanovisko. Ať se zachováme jakkoliv, musíme vědět, proč se takto zachováme, protože každý je sám odpovědný za své jednání.

Nejenom, že jsme determinováni konkrétním prostorem ve světě, ve kterém se nacházíme, ale také jsme determinováni lidmi, kteří s námi konkrétní prostor sdílí. A nicotnost těchto lidí je pro svobodného člověka velmi nakažlivá. Svobodnému člověku nezbyvá nic jiného než se vysvobodit z takové situace.

Více než třicet minut zdolávali strmý svah, než se dostali k vytoužené silnici. Posadili se vedle sebe na okraj a každý koukal na jednu stranu. Vyhlíželi, zda někdo projede po této vedlejší cestě.

Bylo kolem půl osmé, všude ticho, žádný hluk, zvuky ani slova. Ticho. Dostali se, kam potřebovali. Nezbyvalo už nic jiného než čekat na pomoc neboli očekávat, že jim někdo pomůže.

Oba zírali soustředěným pohledem na opačnou stranu cesty, aby se nemuseli dívat na sebe. Ve chvíli, kdy se ticho stalo již natolik hlučné, že se nedalo už poslouchat, narušil ho Karel otázkou: „A co teď?“

„Musíme počkat, až někdo projede,“ řekl Franc a úzkostně si přál, aby se Karel podrobněji nevyptával, protože mu nemohl nic zaručit.

Karel se nadechl pusou, jako by se chystal něco říct, ale nakonec nevydal ani hlásku.

Netušili, kdo pojede, čím pojede, kam pojede, ani zдалipak jim někdo pomůže, obzvlášť když oni by pravděpodobně nepomohli.

France při pozorování staré silnice spravované částmi asfaltu ovládl určitý pocit, který v něm evokoval nepokoj z místa, kde se nacházel. Nechtěl tam být. Cítil se daleko, až příliš daleko od sebe samotného.

Oba jen seděli zničení vzájemnou sebedestrukcí. Franc stále doufal, že se ho Karel u tohoto čekání na “něco“ nebude na nic ptát. Sám by chtěl na Karla promluvit s tím svým jedinečně lhostejným přístupem, ale nemohl. Jistým způsobem nahlédl do sebe sama a nemohl promluvit. Chtěl Karlovi něco říct, ale nemohl s ním mluvit. Sklopil hlavu směrem ke svému břichu a v ten moment zahlédl dřevou kapsu svého pracovního kabátku, z níž vykukoval růžek cigaretové krabičky. Vytáhl ji a zahlédl poslední zbylou cigaretu. Krabičku si přiložil k ústům a lehkým stisknutím zubů vytáhl poslední cigaretu. Krabičku silně stiskl, vypadala jako slisovaná, a hodil ji dolů do příkopu, byla již zbytečná. V puse svíral poslední cigaretu a potřeboval si ji zapálit, aby se cigareta stala cigaretou. Franc opakovaně prohledával své kapsy, ale krabičku se zápalkami nemohl nalézt. Pravděpodobně ji ztratil při pádu z kolejí.

Nezbývalo nic jiného, než oslovit Karla: „Máš sirky?“

„Ne!“ řekl Karel a nic víc.

„Dohajzlu,“ zamumlal Franc, roztrhl cigaretu na dvě poloviny a zahodil ji také, takto byla zbytečná jako prázdná krabička od ní, kdyby krabičku nezahodil, mohl cigaretu ještě zachránit.

Horší časy, na které byla cigaretka uschovaná, jsou bez ní ještě horší. Franc vlastně svým zlozvykem si lehl na záda a opět si přál smrt. Bylo to jediné přání. V hlavě mu probíhala jen obecná a nic nesdělující slova. Oba jen čekali na pomoc od člověka odsouzeného k humanismu, který nebude mít jinou možnost než jim pomoci.

Karel stále myslel jen na bolest své nohy. Kdybych měl popsat Francovu mysl – nejen, že toho nejsem schopen, ale nejpřesnější vystižení by bylo, kdybych vynechal stránku a

nechal ji zcela nepopsanou. I bílý papír leccos vypovídá, něco sděluje. Někdy jsem naopak četl rozsáhlou, hustě popsanou knihu a nesdělovala vůbec nic.

Z nebe začal padat déšť. Po chvilce se změnil v liják připomínající sytou roušku, která schovala France s Karlem před světem. Stáhli se ke staré lípě u silnice. Čekali. Tentokrát nechtěli být ve světě schováni, nyní ho potřebovali, aby jim poskytl možnost záchrany. Byla to banální myšlenka, zachránit se museli sami. Svět nás nepotřebuje, my potřebujeme svět, abychom se mohli někým stát.

Konečně. V mlhavé dálce byl slyšet zvuk motoru.

„Slyšíš to?“ zeptal se Karel, aby se ujistil, že se mu to nezdá.

„Jo, slyším, jede auto.“

„Zastav ho, už to tady nevydržím!“

„A co mu mám jako říct?“

„No, že potřebujeme pomoc, Co asi?“

Franc už nechtěl vzdorovat Karlovu naléhání. „Musí ho to sakra bolet,“ pomyslel si. „Už du,“ prohlásil otráveně Franc, postavil se a přes svou neutuchající nevolnost vkročil do vozovky, aby svým tělem upoutal řidičovu pozornost. Promoklý Franc stojící uprostřed vozovky rozpažil ruce proti jedoucímu automobilu. Mžouravým zrakem rozpoznal bílou barvu vozu. Řidič rozsvítil dálková světla, aby ten šílenec uhnul z cesty. Franc se ani nepohnul a automobil začal zpomalovat. Automobil zastavil kousek před ním. „A vida, Moskvíč, nás zachrání!“ pomyslel si Franc a připažil ruce k tělu. Před France zastavila krásná čtyřistadvacetsedmička, jakoby přímo vyjela ze sovětské automobilky. Z vozu vystoupil postarší pán v tvídovém obleku s hnědou koženou obuví. Vypadal velmi rozrušeně. Franc čekal, že na něho muž bude křičet, proč stojí uprostřed vozovky a chtěl na něho promluvit jako první. Muž byl zaskočen z přímého pohledu na France a ztratil slova z úst. V hlavě měl několik myšlenek, ale nemohl jim určit chronologické pořadí.

Franc byl rychlejší a odstartoval rozhovor první. Bez jakýchkoliv zdvořilostí okamžitě přešel k jádru věci.

„Potřebujem pomoc,“ vychrлил rychlým tempem a ukázal doprava na zuboženého Karla krčícího se pod obrovskou lípou.

Muž pohlédl na zmoklého Karla v děravých montérkách, se zarostlou tváří a jednou botou. Okamžitě byl konfrontován Karlovou existencí. Otázky, na které se chtěl muž zeptat, ztratily smysl a opodstatnění při pohledu na Karlovu existenci, jenž si vyžádala pozornost ničím více, než svou přítomností.

Muž si kloubem ukazováčku přejel po svém decentně střiženém knírku a rychlým, avšak nadále klidným krokem přispěchal ke Karlovi. Muž vypadal trochu znechuceně, i něco tak nenápadného jako střetnutí s tělesností jiného může přitáhnout okovy člověka, který je odsouzený k humanismu.

Karel na něho pohlédl jako na spasitele. Nikdy toho muže neviděl, ani muže tohoto typu, ale bezmezně mu věřil. Tentýž pohled měl i postarší muž. Ovšem tento gentleman nepohlížel na sebe jako na spasitele, nýbrž pohlížel na Karla jako na *“něco co se musí spasit”*.

„Šéfe, asi mám zlomený kotník a potřeboval bych do nemocnice,“ řekl Karel s velkou pokorou a údivem sám nad sebou, že vyhledává lékařskou pomoc.

Muž pokynul hlavou a něco řekl velmi potichu. Karel ani Franc nerozuměli, co říká. Přesto byla odpověď jasná a zřetelná. Muž kráčet zpět ke svému kombíku, otevřel pro Karla zadní dveře a čekal u nich bez vydání hlásky. Franc s Karlem na něho nevěřícně zírali s jakým klidem a lehkostí dokáže řešit takovou situaci.

Franc okamžitě pomohl Karlovi vstát a podpíral ho směrem k vozu. Muž stojící u dveří byl naprosto potichu, přesto jako by na ně křičel, bylo to ticho s vykřičníkem.

Franc dopravil Karla k automobilu. Karel se pomalu sunul po prostorném zadním sedadle. Mokrě bahno na Karlových kalhotách po sobě zanechávalo značné stopy na bílém čalounění sedaček.

„Díky, díky.“ děkoval Karel nervózně, protože nevěděl, zda je to vhodné.

Muž velmi silně zabouchl za Karlem dveře, leč nebyl na něm znát žádný vztek.

„Já pojedu s váma.“ Oznamil Franc a malátně se opřel o naleštěnou kapotu. Muž pozvedl ukazováček do výše Francova obličej. „Myslím, že to je zbytečné...“ řekl muž velice potichu a chtěl ještě něco dodat. Vydechl. Naposled si prohlédl France od hlavy až k patě a nastoupil do vozu, nastartoval ho a okamžitě vyjel.

Franc zůstal na ulici úplně sám. Sledoval, jak v hustém mrholení mizí záchranný vůz, než zmizí v nedohled. Stál a zíral na prázdnotu silnice, zatímco druhý konec silnice nahlížel skrze Francova záda do jeho nitra. Cítil se součástí prostoru, cítil se nicotnější než obvykle. „Tak jo ...“ přiznal si Franc neznámo co a rozhodl se dokončit trasu do svého domu. Za necelou hodinku byl skutečně už u konce své cesty. Zdlouhavé odemykání dveří uslyšela maminka a šla se podívat, kdo vchází do domu. Když uviděla a ucítila France v tak bídném stavu, řekla: „Ty seš prase, tobě je zbytečný něco povídat.“ Ihned ho podepřela.

„Ty seš zbytečná!“ odpověděl Franc nechající se vláčet od starší ženy.

Marie dopravila France až do jeho pokoje.

„Nech mě bejt!“ atakoval Franc Marii prudkým trhnutím své ruky.

Marie ustoupila ke dveřím. „Dělej si, co chceš. Seš dospělej!“ Odešla a praštila dveřmi. Před Francem byla jeho postel. Intence ho stále nabádaly, aby si lehl na postel. Nemohl odolat. Přistupoval pomalu k posteli. Nejprve se o ni opřel dlaněmi, vzhledem k jejich poranění se podepřel i lokty pro větší stabilitu.

V této poloze chvíli zůstal, odpočíval. Silou vůle chtěl celým tělem ulehnout do svého lože, ale nohy takřka necítil, nemohl s nimi pohnout. Části těla předcházely celku. Franc před sebou viděl své poraněné ruce. Cítil jejich bolest, možná i proto necítil své nohy. Neznal polohu svých nohou. Není to nic neobvyklého, v opilosti se naše tělesnost do jisté míry ztrácí a prostorovost objektů klame. V podstatě opilost rozkládá vědění o sobě na části pohybu, na které se soustředujeme jako na jednotliviny celku a nikoliv na celek. Aktivita jednotlivého pohybu koncentruje pasivitu celého těla. Franc po kratším okamžiku přesunul pravé koleno na matraci a uvolněně se převalil na bok.

Usnul.

18

Informace o Francově pracovním životě se chýlí ke konci. Setkání s Karlem proběhlo už jen jedinkrát v jejich životě.

Karel se skoro dva měsíce nedostavil do práce. Jeho rehabilitace trvala déle, než se očekávalo. Franc neměl odvahu přijít za ním do nemocnice nebo se s ním alespoň jednou telefonicky spojit. Do práce dorazil také už jen jednou a ani to nebylo na pátku jako obvykle. Dorazil kolem jedenácté a mířil přímo do kanceláře vedoucího. Diskutovali skoro hodinu. Následně se odebral na dílnu, aby vyhledal France. Karel otevřel šedé plechové dveře a zahlédl France, jak tradičně obrábí železo.

Karel vstoupil na pracoviště v modrobílé kostkované košili a hnědých kalhotách s čerstvě nažehlenými puky. Podpíral se dvěma francouzskými holemi, s nimiž zacházel poměrně nešetrně.

„Nazdar, ty ještě žiješ?“ zeptal se Franc a snažil se působit odlehčeně.

„Nojo, přišel sem se rozloučit, sem už nepřídu,“ podotkl Karel hlasem, který mu byl zcela neznámý.

Franc přeskočil na jinou notu: „Jak to jako myslíš?“

„Doktoři říkali, že je to vážná zlomenina, chodit normálně už pravděpodobně nebudu, dostal jsem kripldůchod, až do smrti budu kulhat jak kretén.“

„Počkej, ty vole, to ne?“

„Jojo, už jsem to vyřídil s šéfem, je to docela směšný, když sem ráno stával do práce, říkal jsem si, už abych byl v důchodu a teď, když v něm sem, sem otrávenej eště víc, ale co, nadávat nemá cenu.“

Franc nevěděl, co na to má říct a raději jen mlčel a kývl hlavou.

„No, nic, přišel sem ti říct, že tady končím,“ po chvílce mlčení dodal, „tak se měj“.

Franc stále nevěděl, jak reagovat.

„Jo, ty taky... doufám, že až ti bude líp, tak někam třeba zajdem,“ dodal Franc.

„Jo... někdy,“ odpověděl Karel a pomalu kulhal k plechovým dveřím.

Karel zmizel a všem to zřejmě bylo lhostejné.

Franc se chtěl rozloučit důstojněji, ačkoliv nebyl důvod. Naděje brzkého shledání byla vědomá. Nebo si to aspoň Franc myslel.

Když se Franc nevědomky přiznal k tomu, že doufá v brzké shledání se svým společníkem, prokázal tím více lidskosti, než by se mohlo na první pohled zdát. I v něčem tak rozpadlém a zchátralém jako byl Franc, přežívala naděje. Naděje popírá přítomnost. Kdo žije v naději, doufá v něco, co ještě není, co není přítomné. Naděje nám nezobrazuje, co bude, ale co *“chceme“*, v co *“doufáme“*, aby bylo. Jenže k tomu, abychom viděli tu jistou představu, co chceme, musíme nejdříve nahlédnout do svého nitra. Nazval bych to nad-náhled. Jedná se o pohled do sebe sama, abychom změnili to, co jest, a aby to, co bude, změnilo i nás k obrazu, který si vytváříme. Právě tento pohled do sebe sama nás nutí k tomu vytvářet si nějakou představu o tom, co bude. Ale proč vůbec hledíme do sebe sama? Proto, že nás opět dostihla nicota, před kterou utíkáme k jakési pomyslné a nedostižitelné svobodě. Doufáme vždy v něco lepšího a doufáme proto, že díky nad-náhledu vidíme svou nicotu. Vlastní nicota působí podobně jako existence druhých, můžeme ji ignorovat, obelhávat se, oddalovat soud o

ní, jednat, ale nemůžeme na ni nemyslet. A právě v závislosti na tom, jak se rozhodneme nicotnost řešit, má pojem naděje mnoho tváří. Lépe jsem Francovu naději pochopil z faktů, které jsem zjistil.

Franc s Karlem se už nikdy nesešli, měli na sebe kontakt, ale nikdo neměl odvahu komunikovat. Pět let si zasílali vánoční pohledy s obdobnou tematikou a frázemi, nic více. A abych uvedl věci na pravou míru, Franc se zpravidla jen podepisoval, jinak vše vyřizovala Marie.

O osm let později Karel zemřel na plicní embolii. Jejich úplně poslední shledání bylo na pohřbu Karla.

Než Karel zemřel, chodil Franc pít sám v naději, že si s Karlem opět popovídá o ničem. Jenže naděje sama o sobě nepotřebuje fakta k tomu, aby existovala, potřebuje fakt k tomu, aby se uskutečnila.

Když Franc doufal v setkání s Karlem, doufal takzvaně „čistě“. Doufat čistě znamená věřit v to, že se něco nějak stane, bez vlastního přičinění, samozřejmě jsou situace, kdy jiné varianty nejsou možné, ale tato to zdaleka nebyla. Je zřejmé, že v něco doufat je časově závislé a při tomto čistém věření v něco popíráme trvání přítomnosti, kvůli nějaké fiktivní představě neumístěné ani v budoucnosti, ale pouze v hlavě doufajícího. Nejde o nic více než o čekání na naplnění naděje, aby právě ono naplnění dodalo smysl nečinnému čekání.

Slyšel jsem několik lidí mluvit o Francovi ve smyslu, že je „beznadějným případem“. Ale vzhledem k tomu, že i on měl naději a v něco doufal, řekl bych, že je to tvrzení přinejmenším nepřesné. Jestliže doufat znamená věřit v něco, pak beznaděj znamená nevěřit v nic.

Beznadějný člověk už nic nechce. Čistá víra je iracionální a neposkytuje žádné záruky.

Jakoby beznadějný člověk byl každý, kdo racionálně smýšlí a je beznadějný nikoliv s rozumem, nýbrž právě rozumem. Takováto myšlenka o beznadějném člověku je logickým klamem. Racionální člověk také doufá. Ale ví, že nestačí „věřit čistě“. Naděje musí být „možná“, aby byla splnitelná, právě splnitelnost dodává naději smysl. K čemu by byla beznadějná naděje?

Mnohem zásadnější otázkou je, zda jsme schopni nějakého svobodného jednání. Člověk neexistuje z nutnosti své příčiny. Není nutný. Každá vize, každá takováto představa, v níž věříme, se nám jeví díky nad-náhledu. Teprve při pohledu na svou nicotu, teprve při pohledu na sebe vidíme souvislosti a teprve z nátlaku nicoty se nějak rozhodujeme a v podstatě se vysvobozujeme z dané situace, a to už od narození. Samo narození je velmi

nesvobodné, nikdo se neptal, jestli se chceme narodit, kdy a kam. Už od narození v něco doufáme a vždy prostřednictvím nad-náhledu určujeme směr.

Naštěstí není předmětem mého psaní určovat, zda je člověk schopen svobodného jednání. Jisté je, že Franc nebyl. Nikdy jsem nepoznal projev jeho vůle. Nikdy nejednal do budoucnosti, jen reagoval na přítomnost. Jednání je dáno cílem, reakce je dána příčinou. V něco věřit je jednodušší, než něco dělat. Přijmout jedinou možnost je jednodušší, než vymyslet si vlastní možnosti a pro nějakou se rozhodnout.

19

Franc si cestou z práce koupil láhev rumu, cítil se opět prázdný. Než dorazil domů, jeho chůze připomínala sinusoidu. V kuchyni narazil na Marii.

„Ty už zase chlastáš?“ zeptala se Marie na jasnou skutečnost.

„Spíš ještě furt,“ řekl Franc a snažil se Marii naštvat. „Představ si, že de Karel do invalidního důchodu,“ pokračoval opilý hlasem.

„Nekecej, to je tak vážný?“

„No, co – svoje si odpracoval, sem teď zvědavej, jakej zelenáč tam teď přijde místo něj.“

„To je všechno na co se zmůžeš? Jak můžeš bejt tak krutej? Vždyť s ním děláš tolik let a navíc je to tvoje vina!“ osočila se Marie netradičně vztekle.

„Drž hubu sakra, kéž bys radši chcípala!“ zakřičel Franc nekontrolovatelně a odešel pryč od přítomnosti své matky.

„Jen, abys nechcíp první ty!“ zakřičela Marie z kuchyně a nechala France odejít.

Když jsem byl malý a nacházel jsem se v tom příšerném domě, cítil jsem z France jakýsi *strach* právě proto, že jsem věděl, co všechno je schopen vyslovit i přes svoji zamlklost.

Jako dítě jsem neměl moc tušení, že existují i takto zlá slova, jež by neměla být vyslovena. Moje dětství se moc nelišilo od dětství ostatních. Dospělí mě zaplavovali různými familiárními výrazy. Věděl jsem, že mezi sebou nemluvili jazykem určeným pro mě, tím to bylo cennější. Byl jsem jako Mesiáš s darem obdarovávat každého světlem radosti. Byl jsem šťastný, a to se ode mě také očekávalo. Nemusel jsem se starat o budoucnost, jako každé dítě jsem ji měl určenou. Žít, být šťastný, radovat se a předávat radost ostatním.

Mělo to i své nevýhody. K mému životu se také pojila nadměrná starost ostatních o můj život. V tom domě jsem nikdy neměl co dělat. Vždycky jsem naléhal na dědu, abychom už jeli. Chtěl jsem pryč.

Nikdy nezapomenu, když jsem v zahradě vylezl na velikou břízu. Chvilí jsem se tam rozhlížel a zpozoroval, že na mě mlčky kouká Franc. Dělal jsem, že ho nevidím a rozhlížel jsem se dál, čekal jsem, jak zareaguje, protože já reagovat nijak nechtěl. Odešel. Zašel zpět do domu a nevypadal příliš spokojeně. Já jsem mu byl ukradený, spíš byl nespokojený, poněvadž jsem lezl po jeho stromě. Zanedlouho mě spatřil děda a ihned na mě volal, abych nespádl. Cítil, že jeho zdroj štěstí je v potenciálním ohrožení, že bych nemusel naplnit svou podstatu, pro kterou jsem byl stvořen, žít a být šťastný.

Tenkrát jsem byl zklamaný. Natěšeně jsem čekal, až mě někdo objeví v koruně stromu. Očekával jsem nějakou pochvalu zato, že jsem se dostal tak vysoko. Místo toho jsem dostal jen rozkaz, abych slezl dolů.

Jako každé dítě podnikající dobrodružné výpravy jsem byl obětí svého údělu. Můj úděl žít nebyl v některých okamžicích příliš stravitelný. Nesměl jsem zemřít za každou cenu,

mým posláním dítěte bylo zemřít tradičním způsobem. Tím, že vyrostu. Jako dítě jsem náležel rodičům a rodině, které na mně záleželo s jedinou výjimkou, a tou byl Franc.

Nenahlížel na mě jako na dítě, na přenašeče radosti, viděl jen malého člověka rostoucího do obecnosti lidí. V očích všech jsem byl jako orchidej, která pomalu kvete. V očích France jsem byl jako kopřiva u silnice, která *roste*.

A měl pravdu. Nebyl nijak povinen mít mě rád. Ani jsem nebyl ničím zajímavý. Skutečně jsem jen vyrůstal, nic víc. Nebyl důvod stát se někým jiným, bohatě stačilo být tím, čím jsem byl. S příchodem France do mého života jsem začal cítit, že se blíží „změna“. Čím jsem byl starší, tím více se mě lidé ptali, čím bych chtěl být. Zvláštní otázka.

Všichni mi přáli, abych měl hezký život, aniž by mi řekli, jak to mám udělat a co to znamená. Nebál jsem se změny, ale spíš toho, jaké až může mít následky.

Díky Francovi jsem poznal již v raném věku, že život nabízí i horší alternativy než smrt. V dětství pro mě byla smrt nemyslitelná stejně tak jako obraz Francova života. Nevěděl jsem, čím chci být, věděl jsem, kým být nechci. Franc změnil mé myšlení v jakýsi traktát, aniž bych věděl, co to traktát je. Čím déle jsem ho pozoroval, tím více jsem myšlenky řadil do větších souvislostí.

Nikdy mne ani nepozdravil. Po několika marných pokusech jsem to vzdal a kdykoliv jsem vstoupil na jeho pozemek, předstíral jsem, že ho nevidím, ačkoliv jsem jeho přítomnost cítil ze všech lidí nejvíce pouze tím, že byl v mé blízkosti. Vcelku úspěšně jsem se mu snažil vyhýbat a nezdržoval jsem se v domě sám. Případal jsem si, že jeho posláním bylo testovat moji smělost a mě to ničilo. Nikdy jsem nechápal, proč ani nepozdravil, ale netrápilo mě to dlouho. Nakonec jsem byl rád, že se mnou nemluvil, když jsem se dozvěděl, co dokáže říct vlastní matce. Děsilo mě, jaká slova pronášel. Přestože vyrostl z dítěte, nemohl vyrůst z pozice syna.

Neměl jsem ten dům rád. Vždy jsem se tam nudil. Nikoliv ze snobství, ale z otrávení. Padla tam na mě tíha času, která vůbec neutíkala, ale vznášela se na místě. Přirovnal bych se k mechu prorůstajícím mezi taškami vyhlížeje slunce. Prostě jsem tam jen byl. Z povzdálí jsem někdy pozoroval France – bylo vidět, že se také nudí.

Věděl jsem, že brzy zase odjedu a on tam zůstane až do smrti. Z té představy mi bylo zle. Není divu, že často vyvolával konflikty. Jak jinak si ukrátit čas? Občas v zahradě trhal pampelišky, kdykoliv tam Petr přijel, pochlubil se mu, jak je vytrhal a vyhodil do popelnice. Petr ho prostoduše pochválil slovy, že je šikovný nebo pracovitý. Co jiného na to také říci?

Nemyslel jsem si, že trhá pampelišky pro nějaký estetický dojem ze zahrady. Franc slovo estetika ani neznal. Spíš to dělal proto, aby se cítil užitečný.

Čas je krutý pán, pokud ho neoklameme nějakou činností. Existování je proto velmi afektivní, jelikož je podmíněné časem, který je sám o sobě afektace.

Pokaždé, když jsme odjížděli, vstřebával jsem tu úlevu pohybu. Franc pokaždé stál před brankou a pozoroval nás, než jsme zmizeli z dohledu. Pokaždé. Vím to, protože jsem ho z automobilu pozoroval, jestli nás pozoruje. Sledoval můj únik a já jeho, jak byl lapen svojí příčinou.

22

Po osmi letech od doby, kdy se Franc naposledy viděl s Karlem, se ve schránce objevil dopis. Jednalo se o parte oznamující Karlovo úmrtí. Marie otevřela obálku, vytáhla lejtro s ozdobnými okraji a v duchu si četla.

V pravém horním rohu se nacházel obraz ležícího kříže, na němž bylo položeno pírkó. V levém rohu byl verš od Wolkera.

Až umřu,
nic na tomto světě se nestane
a nezmění.
Jen srdcí několik se zachvěje,
jak v rose k ránu květiny...

S bolestí v srdci oznamuje všem pozůstalým, příbuzným, přátelům a známým,
že nás navždy opustil bratr, strýc, přítel

pan

Karel Dvořák

Zesnul po dlouhém boji s plicní embolií dne 27.3. 2002 ve věku 65 let.

Poslední rozloučení s naším drahým zesnulým se bude konat v pátek 3.4. 2002 ve smuteční síni v Havlíčkově Brodě.

Marie velmi zdrceně odložila papír na stůl. Věčně usmívající se stařence zmizel úsměv z tváře. K oznámení se přiblížil Franc a z dále své výšky přečetl sdělení na onom papíru. Naklonil se nad stůl a ruce si držel vzájemně za zády. Papíru se ani nedotkl, jako by se ho štil. Nedotýkal se ho více než svým zrakem. Franc dočetl poslední písmenko listu smrti a s klidem odešel.

Předpokládal jsem, že se rozčílí, pronese nějakou řeč, cokoliv. Nevyplácí se být předsudečný. Nerudný stařec, rozčilující se nad čímkoliv promarnil svou šanci ukrojit kus času z dlouhého dne. Už na tom nezáleželo, naděje se rozplynula. Osm let Franc doufal, že se s Karlem setká. Osm let doufal v onen moment setkání, v moment, jenž by dal smysl rokům, v nichž doufal.

Franc žil, ale uvnitř zemřel v okamžiku, kdy se ve schránce objevil posel oznamující Karlovu smrt. Karlova smrt ukončila jeho život. Pozůstali jsou nuceni přijmout do života smrt zesnulého. Smrt Karla zabila naději na opětovné setkání.

V den Karlova pohřbu se ve Francovi něco *pohlo*. Odmítl účast na pohřbu pod záminkou, že chce „být sám“. Koupil si láhev odporně laciné vodky a rozhodl se se svojí vášní truchlit o samotě. Připíjel na Karla nástrojem jeho smrti.

Paradoxní je, že to vůbec není paradoxně myšleno. Opět bylo potřeba utišit ten pocit nadbytečnosti a jinou metodu neznal. Přestože ani jednou v jeho životě alkohol nic nevyřešil. Dokázal vše odsunout, a jestliže jste opilí neustále, nemáte žádný problém. Není příliš jevů, jež jsou stejné a zároveň pokaždé jiné. Taková je opilost – podmíněná situací a tedy jinak rozpoložená. Zapíjí se úplně vše, když někdo zemře, když se někdo narodí, když dosáhneme nějakého úspěchu, když selžeme, když se někdo žení, když se někdo rozvádí, když je někdo s přáteli, když je někdo sám...

Po bližším setkání s Francem jsem poznal svůj omyl, když jsem si myslel, že Franc uvízl ve věčném návratu opilosti. Žádná opilost nemůže být totožná s tou předchozí, každá je vedena jinak. Jiným prostředím, situací, druhem pití... Skoro bych to přirovnal k nekonečným řadám spektra barev. Vždy se dá dosáhnout jiného odstínu, taktéž i opilosti.

S každým douškem se sám sobě odcizoval. Pustl a právě tato zpustlost ho osvobodila, poněvadž při ztrátě sebe sama mohl být někým jiným. A pokud jste někým jiným, vnímáte věci a jevy... *jinak*. V opilosti člověk dokáže být mnohem koncentrovanější na jednu jedinou věc a déle se na ni soustřeďuje, proto i čas je podmíněn tím, jak ho dotyčný vnímá, ne jak plyne, protože plyne tak, jak je vnímám.

Po důkladném sledování France z bezpečného povzdálí bylo zjevné, že ho alkohol provází vstříc smrti.

Jako malý človíček, jenž měl celý život před sebou, jsem byl při tomto pohledu znepokojen. Říkal jsem si, že smyslem života přeci není zemřít a více jsem o tom nepřemýšlel. Nyní, když se k němu opět po letech vracím, bych to spíše vyjádřil tím, že smyslem života rozhodně není žít věčně.

Z Francova zjevu nebylo těžké rozluštit, zda pije alkohol, nebo jestli ho alkohol užívá. Alkohol se drásá pod kůži „*zmožených*“ lidí, jenž jsou unaveni životem, nemají v něm úspěch, a nebo si dostatečně nepředstavují, že úspěchu dosáhli.

Franc v alkoholu našel spřízněnou duši. Chemický roztok na ethanolové bázi mu poskytl útěchu. Doslova ho utěšoval, že mu unikl život. Dodnes nepochopím, jak nemohl vidět, kdo za to může.

Musel bych mu tenkrát vypíchnout oči, aby viděl věci jinak. Byl velmi iracionálním člověkem. Pil úplně stejně jako dýchal, za všech okolností. Dýchal, aby mohl pít. Jeden jev a tolik intencí k němu.

Franc vypil půl láhve a ovládlo ho nutkání, že už zde nemůže být, že musí změnit prostředí, odejít, aby odešel. Popadl poloprázdnou láhev do ruky a svým nestabilní, léty trénovaným krokem odešel ven, neznámo kam. Musel jít, aby nezůstal. Značně rychlým tempem prohlížel okolí, které měl zmapované nazpaměť a přál si, aby ho nikdo neviděl. Stále zvyšoval tempo, přestože nemohl svévolně ovládat své nohy. Soustředěn zhola na svou chůzi, došel k nevelké hospůdce na konci vesnice.

Vstoupil do ní se snahou vypadat nenápadně. S láhví schovanou v pracovním kabátku se posadil do rohu místnosti, měl výhled na všechno a všechny. Pozoroval, jak ho nikdo nevidí. Tiše, pohnutím ukazováčku směrem ke stropu dal číšníkovi znamení o objednávce. Nadále s výhledem na celý prostor nepozorovaně pozoroval, jak ho nikdo nevidí. Zaklonil hlavu do rohu, jakoby se ho hlavou snažil zakulatit. Hrany jsou nepříjemné. Pozoroval začernalý strop s popraskanou omítkou. V rohu byla zašedlá pavučina a v ní chycená moucha. Nejspíše z ní zbyla jen skořápka, vypadala, že tam je už dlouho.

Franc chvilku roh s pavučinou pozoroval a usnul.

Po několika hodinách s ním zacloumal číšník. Byl mladý a svěže vypadající.

„Vstávej, tady nemůžeš spát! Za chvilku přijde šéf.“

„Co? Já nespím,“ mluvil dezorientovaně Franc. „Sem odpočíval... Copak tady dělám bordel? Já tady vůbec bejt nemusím!“ oháněl se Franc tím, co nedělal. Hodil na stůl pár drobných a odešel beze slov. Ještě rychlejší a vzteklejší chůzí opustil vesničku. Šel směrem k městu a dorazil ke kolejím, na nichž došlo k neúmyslnému rozloučení s Karlem. Franc se zastavil, všiml si, jak ho pronásleduje minulost. Tolik různých asociací vyvolávalo ono místo, kde nebylo vlastně nic. V tu chvíli neexistovala žádná vidina zítřku, existovala jen vidina okamžiku, který se stal před lety.

Nemyslím si, že k těm kolejím mířil. Zkrátka, člověk se občas musí ztratit, aby našel to, co nehledá.

Malátně sešel sráz ke kolejím a přistoupil k místu, kde se domníval, že ležel s Karlem. Posadil se a dopíjel svou láhev vodky. Nic neříkaje pozoroval masivní kus oceli před sebou, kolem opět jen kamenní, bláto a odpadky, ale jiné než posledně. Vše, co se mu honilo hlavou, ponechal v sobě. Bylo by snadnější mluvit, než být se svou zhýralou myslí o samotě. Snad v tomto úzkostném stavu opravdu přišel na to, co si myslí.

Zaklonil láhev kolmo k zemi nad sebe a polkl poslední kapičku jejího obsahu. Podíval se na láhev zrakem znalce a palcem si ji natočil, aby si prohlédl etiketu na láhvi. Byl tam nápis „VODKA“, nic víc, ale četl ho docela dlouhou dobu.

Nebylo důležité, co na láhvi bylo psáno. Důležité bylo, co mu láhev řekla.

France zničehonic zaplavila vlna vzteku, která nutně musela proniknout napovrch. Napřáhl se a hodil láhev do protější stráně – roztrhla se o vyčnívající kameny na nespočet drobných střípků, které by nejšikovnějši ruce nesložily do konce života.

„A dost!“ Podotkl Franc rozzlobeně neznámo komu.

Přistoupil k železniční trati. Poklekl na kolena pokorně a kajícně. Lehl si na bok přímo přes železniční trať. Hlavou silně tlačil do kolejnice – drtil si ucho tíhou své síly a nepřestával tlačit směrem dolů. Snažil se splynout se studenou ocelí, na niž stékal pot z jeho tváře. Ležel na koleji natěsnán, schoulen v klubíčku, aby zmenšil svou prostorovost. Ležel a tiše si opakoval důvody, proč tam leží. Nejdříve myslel na ty, jenž se nad ním povyšovali. Následně na ty, kteří mu zobrazovali jeho nízkost, a nakonec, když už v sobě všechny zabil, myslel na sebe a stále si opakoval, proč tam leží, aby se ospravedlnil. Myslel na vše, co udělal, a na to, co udělat měl. Hledal důvod, proč zemřít, nakonec musel postačit důvod, že neměl pro co žít.

Franc, jakožto stařec s propitým tělem a duchem, v němž se odrážela skepse stárnoucích lidí a podrážděnost jejich věkem, myslel na smrt často, ale nyní to nebyla jen myšlenka. Byl to *plán*.

Ležel na koleji a odhodlaně chtěl přijmout následky své svobody. Začínal ho ovládat strach. Bránil se, vzpíral se, aby nehybně ležel. Jako by náhle nechtěl opustit tělo, které tolik nenáviděl.

Muselo to být tělo. Nemyslím, že by nenáviděl svět. Nenávidět svět je zbytečné. Život, ona nevyčísitelná choroba, na kterou stejně všichni zemřou, nemělo smysl dále prodlužovat. Bylo by ponižující prodlužovat svůj život, byť jen o minutu déle. Lék v podobě sebevraždy byl nadosah, leč nebyl schopen ho pozřít. Topil se v hluboké mělčině životních dojmů. Vracely se k němu vzpomínky, které ještě nezemřely, ale nesdílel s nimi tu podstatu „být“. Franc propadal sváru strachu ze smrti a života. Nebál se o život, bál se života. Obojí pro něho znamenalo odpornou představu.

„Jak dlouho ještě?“ panicky se ptal sám sebe, zděšen odpovědí.

Cítil, jak ho život žádá: „Takhle už prosím ne!“

Vidina smrti se stává více a více obtížnou pro někoho, kdo žije nerad.

Začínala se v něm rozrůstat vina, že: *selhal ve hře bez pravidel*.

Přestal doufat, že... něco bude. Nyní už nedoufal ani „v to“. V to „být“. V onen daný pud existovat.

Myslel si, že ho smrt zachrání, před životem.

„Proč mám žít?“ tázal se místa kladení, které mlčelo.

Sebevražda je poslední možností v životě a zároveň ukončuje veškeré možnosti. V horším případě jen přetrhne „*lano vlečení*“ a zaniká v řetězci vleku.

Pokud nás zabije iracionalismus, nemůžeme v sebevraždě hledat smysl. Pokud nás zabije racionalismus, tedy spácháme sebevraždu rozumem, nemůžeme v sebevraždě nalézt východisko.

Přišlo to. Ticho večera bylo narušeno rychlým dusotem vlakových kol. Franc se ještě pevně chytl rukou kolejnice. Vzdušoval síle záchrany. Ucho nalepené na surové oceli cítilo vibrace blížícího se vlaku.

Franc se hlavou ještě více tiskl ke kolejím, skoro jako by chtěl být součástí toho objektu.

Vlak se přibližoval k zatáčce.

„Nemůžu!“ zašeptal velmi tiše a klidně, jako by se zastavil čas.

Prudce se odtrhl od kolejí, svalil se do příkopu a sledoval, jak projíždí nákladní vlak s dvanácti vagóny kolem něho. Po celou dobu hlučného přejezdu vlaku Franc křičel, jak nejvíce mohl. Z očí mu vytryskly slzy do zarostlých vousů a nadále křičel, než projel poslední vagón.

Vlak odjel svým směrem a Franc tam seděl v bahně. Nemrkal, nehýbal se. Už nekřičel. Báł se polknout slinu. Nemluvil. Zaposlouchal se do rytmu svého dechu. Nemohl dýchat nosem. Otevřenými ústy pohlcoval kyslík. S každým nádechem cítil, jak jeho špičáky a hřbet jazyka chladí vstřebávaný vzduch.

Dlouho mi France bylo líto... Je lepší nešťastně zemřít nežli nešťastně žít. Nakonec ze mě lítost opadla. Bylo zbytečné litovat, protože jsem neměl na výběr.

Nemít důvod žít očividně nestačí k tomu, aby se člověk zabil. Chtěl jen uniknout od života. Sebevražda tedy není otázkou důvodů, ale otázkou vůle. Franc měl jistě spoustu důvodů, jak si sebevraždu zdůvodnit. Bohužel sebevrahem se nestaneme. Sebevrahem se narodíme. Ti vyvolení mají určité předpoklady, dar o sobě rozhodovat ve své úplnosti. Člověk, jenž má tyto vlohy, není předurčen k tomu se zabít, ale má tu možnost. Možnost nepodmíněnosti.

Franc se zachránil, aniž by svůj život nějakým způsobem chápal a zemřel, aniž by si uvědomil hodnotu protikladu.

Klečel v příkopu a nevěděl o sobě, neexistoval čas, existovala jen doba trvání, jež neměla s časem nic společného. Přicházel k sobě. Postupně si uvědomoval, že *je*. Nadále existoval, aniž by se cokoliv změnilo. Vůbec nic se nezměnilo. Vše bylo stejné, pevně zakotvené samo v sobě. Franc povstal jak zbitý pes a odevzdaně se vracel k domovu.

Opět procházel známým labyrintem cest, o kterém si myslel, že ho vidí naposled. Ten dům byl jakousi shnilou skořápkou, k níž veškeré cesty byly připoutané jako končetiny k tělu. Franc šel chmurnou chůzí. Oči téměř zavřené. Snažil se vidět jen nezbytné minimum. V brzkých ranních hodinách došel před dům. Přikročil k rezavému plotu ohraničujícímu zahrádku od silnice. Natěsnil se na ten starý plot a kosočtvercovou dírou v pletivu koukal do kuchyňského okna. K překvapení neviděl kuchyň, viděl zrcadlo zjevující jeho samého. V dohledu nebylo nic a nikdo, viděl jen sám sebe. Rozhlížel se po nějakém smyslu, proč tam stát, a viděl jen absurdnost toho, kdo tam stojí.

Nemohl žít, protože neměl důvod... ale nemohl ani zemřít. Nemohl zemřít, protože byl nešťastný. Člověk žije pro mnohem větší souvislejší odůvodnění.

Franc zavřel oči, přemlouval se, aby se vrátil. Po chvilce přistoupil k červené brance a odemkl ohmataným klíčem. Šlo to velmi snadno. Přistoupil ke vchodovým dveřím. Nebyly ani zamčené.

Pomalů se plížil ke svému pokoji. Opíral se o zeď, aby nespádl a snažil se, nebýt hlučný, aby se nevzbudila Marie. Představa něco vysvětlovat či jen někoho spatřit byla nechutná.

Nenápadně došel ke svému pokoji. Dveře nebyly ani zavřené, leč tak vypadaly. Opatrně se do nich opřel rukou a měl před sebou celý svůj svět, celou místnost. Zavřel za sebou a padl přes okraj postele přímo na staré matrace. Pád trochu zabořil do holenní kosti, ale to byla ta z příjemnějších bolestí.

25

Následující den byl už jiný než všechny předcházející a všechny dny zbývající. Změnil se tok času. Franc s Marií takřka nepromluvil, snad jedině drzým odbitím či nějakou nadávkou. Chuť na alkohol už nebyla taková jako dříve. Přesto pil intenzivněji. A bez přestání. Nevycházel z pokoje, jedl minimálně. Marie se občas bála zaklepat na jeho dveře. Velmi jí to tížilo. Občas se svěřila Petrovi, který situaci okomentoval slovy: „Je dospělý, tak ať si dělá, co chce. Vykašli se na něj, když se k tobě takhle chová!“

Tohle většinou řekl Petr Marii, když chtěla znát i jiný názor. Petr vždy omlouval chování dospělých, aniž by věděl, co to znamená být dospělý. Přesto se dá obdivovat nekonečná vytrvalost Marie. Žádný názor nás nemůže zmýlit, nárok na platnost mají úplně jiné záležitosti.

„Vždyť je to tvůj bratr!“ naléhala Marie na city. „Já nevím, já sem tak hloupá, já bych mu prostě chtěla pomoc,“ litovala se Marie a raději se už neptala dál.

Franc skutečně nasadil tempo konzumace jako nikdy předtím. Pil, protože musel, aby se už nikdy napít nemusel. Bylo zjevné, že se chtěl upít k smrti, co nejrychleji. Přesto smrt byla velmi pomalá a zdoluhavá. Franc nestihl zemřít v okamžiku, kdy to bylo vhodné.

Pil už vyloženě s odporem – dobrovolně se nutil, už nešlo o závislost.

Když na tyto události vzpomínám, nedokážu je přesně interpretovat. Nedokážu určit, jestli se člověk sám o sobě rozhodne upít se k smrti ze svobodného rozhodnutí nebo jestli se člověk upije na základu libovůle. Svoboda a libovůle zcela jistě nejsou totožné pojmy. Jakoby Franc mával životu černým praporem kapitulace.

26

Zhruba po roce Francovy náročné životosprávy už Marie neunesla vinu přihlížejícího a snažila se Francovi promluvit do duše.

Blížilo se k poledni a Marie decentně volala France k obědu. Zanedlouho mírně opilý Franc přisedl ke stolu a čekal, než se před ním zjeví jídlo. Marie před něho položila talíř hovězí polévky. Beze slova ji začal konzumovat. Marie si sedla naproti němu, do druhého čela stolu, který byl plný různých předmětů, jež neměly své místo. Marie ani nejedla, projížděla lžící polévku, pohrávala si s nudlemi v polévce a přemýšlela, jak začít konverzaci. Sledovala France a kousala se do horního rtu.

„Jak ti chutná?“ zeptala se fakticky Marie.

Franc se ani neohlédl a zakousl se do rohlíku, který původně ležel na stole v igelitovém sáčku.

Marie se nadále prohrabovala jídlem a nemohla zformulovat jasnou otázku.

„Takhle už to dál nejde!“ zvolala bezmyšlenkovitě a čekala na jakoukoliv reakci.

Franc upustil lžící do talíře: „Spíš už to dávno nemělo jít vůbec.“

Marie nevěděla přesně, jak to myslí. „Vždyť tě ten chlast zabije, to chceš?“

Po chvíli ticha... „To je snad moje věc, ne? A přestaň se do mě furt srát.“

„To mám teda jen přihlížet, jak se upíjíš k smrti?“

„Už aby to spíš bylo, tenkrát jsem to nedotáh do konce, ale podruhý se to už nestane.“

„O čem to zas mluvíš?“ zděšeně vykřikla Marie.

„To se tě netýká. Je to můj život a můžu si s ním dělat, co chci. To žes mi život dala, neznamená, že na něj máš nějaký nárok, tak už mě nech kurva na pokoji. Přestaň se pořád starat o tu sračku, který říkáš život, a nech mě bejt.“

Franc hodil rohlík do zbytku polévky a odešel do svého pokoje.

Marie si podpírala hlavu rukama a plakala. Slzy jí po tváři stékaly do polévky – tiše se v ní rozpouštěly. Pociťovala zklamání z toho, že stvořila někoho, kdo o to nestojí.

Mateřská povinnost nedopřála Marii klidný spánek. Spoutával ji závazek k jejímu synovi jako její maminku k ní.

27

Po několika týdnech uvažování a rozhodování za jiné dospěla k názoru, že vyhledá odbornou pomoc. Marie ve svém pokročilém věku neměla takřikajíc ideální zdravotní stav. Mnoho času strávila na nemocničním lůžku. Mnohokrát měla problémy s kolenem, kyčlí nebo vylučovacím ústrojím. Své nemoci přijala vždy s hlavou vzhůru jako svůj život. Některé zdravotní komplikace zdělila po své mamince, stejně jako svou dobrosrdečnou povahu a komunikativnost. A právě tyto vlastnosti jí pomohly navázat kontakt s každým. Kdykoliv byla pár dní v nemocnici, věděla o každém vše. Vskutku vybízela ke svěření, byla to impozantní vlastnost.

Po pečlivém přemýšlení o společném obědě se svým synem nasedla na autobus a odjela do havlíčkobrodské nemocnice za primářem Pospíšilem. Postarší bystrý pán, který

věděl, že mu místečko primáře vydrží do blížící se penze, Marii vždy rád přivítal. Pan doktor Pospíšil byl opravdu člověk, který by dokázal vyléčit člověka, i kdyby nebyl lékařem. Marie k němu přistupovala vždy s úctou k jeho postavení a byla nesmírně pyšná, že zná někoho, jako byl pan primář. Marie věděla, že ji doktor přijme na krátký rozhovor, především také proto, že by se na něho Marie neobracela bezdůvodně.

Představa se vyplnila dle očekávání. Marie se pokorně vyzpovídala, a žádala o radu, co má s Francem dělat.

Primář Pospíšil se snažil situaci pochopit, ale věděl, že tento problém je mimo jeho zaměření. Doporučil Marii svého přítele doktora Rychtera a velmi ho vychválil.

Doktor Rychter byl skvělý psychiatr zvyklý na pacienty s nejrůznějšími anomáliemi. Moc dobře věděl, že na světě je přibližně tolik druhů lidí, jako je zde živočichů obecně.

Marie si doktorovy laskavosti a ochoty velmi vážila, ale věděla, že je to marné.

„Jste opravdu moc hodný, pane doktore, ale vím, že Františka nepřesvědčím, aby šel do nemocnice. Natož k psychiatrovi.“

Pan primář Pospíšil chvíli mlčel. „Víte co? Já vám zítra dopoledne zavolám a něco s tím uděláme,“ uklidnil primář Marii. „Bohužel, už zas musím na oddělení. Jsme teda domluvení? Já vám zítra dopoledne zavolám,“ ujist'oval primář sebe i Marii, aby vše bylo ještě jasnější a Marii zdvořile otevřel dveře.

Marie mockrát poděkovala za vše, co pro ni udělal, tedy za slova, jež vyslovil. Marie se vracela domů spokojena s pocitem úlevy. Věděla, že jí doktor vlastně nic neslíbil, ale věděla také, že jí pomůže.

Vrátila se domů s pocitem přesvědčení, že se něco změní, že se něco změní k lepšímu. Pomalým krokem došla až domů do kuchyně, lehla si na svůj otoman a pohlédla na tmavomodrý, možná až fialový telefon s osahanými čísly a promluvila k němu: „Už zítra...“ Vstala a vydala se směrem k Francovu pokoji, chtěla si s ním ještě promluvit, ale přede dveřmi si to rozmyslela. Těsně před zaklepáním zapochybovala. Čím více se k Francovi blížila, tím více, se v ní ozývala nervozita.

„Radši to nechám bejt, než budu vědět víc,“ řekla si tiše Marie, když si uvědomila, že zatím není o čem mluvit.

Zdůvodnila si svůj odchod a očekávala, co přinese zítřek.

Následující den kolem jedenácté hodiny dopoledne zazvonil telefon. Nezvonil dlouho. Marie ho už od sedmi hodin bedlivě střežila a čekala, až se rozezní.

„Švecová, prosím?“

„Dobré poledne, tady doktor Pospíšil, včera sem s vámi mluvil. Neruším?“

„Dobrý den, pane doktore. Vůbec nerušíte.“

„Tak to sem rád. Mluvil jsem s doktorem Rychterem. Náležitě jsem mu vysvětlil situaci vašeho syna, že se nemůže dostavit na konzultaci osobně a přesvědčil jsem ho, aby přijel on za vámi, že je to naléhavé. Můžu mu teda poskytnout vaši adresu?“

„Samozřejmě pane doktore, vy ste zlatý člověk. Ani nevíte, jakou ste mi udělal radost. A nezlobil se?“

„Kdepak, je to přeci psychiatr a ti mají v popisu práce být klidní,“ lehce se doktor zasmál.

„Ještě bych se vás zeptal ohledně termínu. Hodilo by se vám to příští středu, někdy v dopoledních hodinách?“

„Určitě budeme doma,“ bez váhání souhlasila Marie.

„Výborně, kdyby se cokoliv změnilo, tak vám dám vědět. Popřípadě by vám doktor Rychter osobně zavolal.“

„Já vám mockrát děkuji. Pánbůh vám to zaplat’.“

„Nemáte vůbec zač, kdyby bylo cokoliv nejasné nebo by se něco stalo, zavolejte. Mějte se krásně. Nashledanou.“

„Naschledanou, pane doktore. Naschledanou. A ještě jednou děkuju.“

Marie zavěsila telefon a nevěřicně se posadila. Pan doktor neměl tolik času. Hovor tedy netrval příliš dlouho, ale potěšil Marii na několik dní.

S blížící se středou vystřídal potěšení obavy. Obavy z France, jak zareaguje. Nebylo těžké předvídat, že by se rozzlobil, běžně byl sprostý a hrubý.

V pondělí se opět rozezněl telefon. Volal doktor Rychter. Uctivě se v telefonu představil a ujišťoval se, zda schůzka ve středu je stále platná.

Marie velmi ochotně doktora uklidnila, že se schůzkou počítá a zároveň znejistila sama sebe.

Položila telefon a přemýšlela, jakým způsobem přijme návštěvu Franc. Dospěla k názoru, že vlastně není důležité, jak návštěvu přijme, ale aby ji přijal. Primární byl cíl, nikoliv cesta.

Bylo jisté, že Franc doma bude, jako důchodce už nikam nechodil. Mlčení bylo nejmilejší formou sdělení, pro Marii i France.

Nicnetušící Franc se mohl nadále užívat břítkou přítomností bez jakékoliv budoucnosti, zatímco Marie žila výhradně budoucností bez ohledu na přítomnost. Marie odebrala Francovi možnost odmítnutí. Uvrhla ho do předem připravené situace. Ale nemohla mu odebrat postoj, jež zaujme.

Ve středu kolem půl dvanácté přijel před dům bleděmodrý Favorit.

„To musí být on,“ řekla si Marie, vyhlížející z okna pro svou zvědavost a také proto, že dům neměl připojený zvonek. Vyběhla ven zrychleně pomalým krokem, aby u doktora byla dříve než Franc, který se bezúčelně potuloval na dvorku.

Franc pozoroval z povzdálí automobil a cizího muže, o němž nic nevěděl. Za sebou slyšel prásknutí dveří. Vyšla z nich Marie ujmout se neznámého muže. Franc vyklidil pole potenciálního kontaktu a stáhl se do uzavřených prostorů svého pokoje.

Marie otevřela branku, spatřila muže ve středních letech s kudrnatými blond vlasy připomínajícími zlatavé spirálky. Sahaly až k hustému světlému plnovousu. Doktor měl na sobě riflové kalhoty a rozpínací bundu. Pod ní měl pískovou košili zastrčenou v riflích. Avšak nejdůležitější bylo, že působil přirozeně důvěryhodně. Zamkl automobil otočením klíčku v zámku a s úsměvem spěchal k Marii, aby jí podal ruku a oficiálně se představil.

„Miroslav Rychter... psychiatr. Mluvil jsem s vámi po telefonu. Vy musíte být paní Švecová. Moc mě těší.“ Třásl si rukou.

„Dobrý den, ráda vás poznávám. Tak jste nás přeci jen našel?“

„Ano, to nebyl problém.“

„Poděte prosím dál. Opravdu mě moc mrzí, že ste za námi musel jet. Určitě máte spoustu práce.“

„Neomlouvejte se, nestalo se mi to poprvé. Nejsme přeci stroje, aby šlo všechno automaticky. Ten muž, co se tady procházel, to byl on?“

„Ano, víte... já jsem neměla tu odvalu mu o vás říct. Měla jsem strach, že by utekl,“ obhajovala se Marie zkroušeně.

„Aha, takže takové překvapení,“ pronesl doktor s lehkým humorem.

„Ještě než se za ním vydáme,“ pokračoval doktor, „měl bych takovou otázku. Z jakého důvodu jste vyhledala pomoc psychiatra? Protože o něj máte strach? Nebo proto, že máte strach z něj?“

Marie se zamyslela, jak má odpovědět.

„Víte, já už prostě nevím, co mám dělat. Bojím se o něj a přitom mám strach z něj. Když už spolu mluvíme, tak je sprostý, má problémy s alkoholem a nedávno mi naznačil, že se pokusil o sebevraždu. Pořád se rozčiluje, že za všechno můžu já, že po mně zdědil samý problémy. Už si prostě nevím rady.“

„Dobře, nebude to první alkoholik, se kterým budu mluvit a zdaleka ne ani poslední. Tak snad to nějak půjde,“ uklidnil lékař Marii.

„Poděte prosím dovnitř, ať nestojíme tady na dvorku. Nezouvejte se. Poděte dál.“

Marie vedla doktora Rychtera zašlou chodbou po červenočerném ušlapaném koberci. Doktor si temnou chodbu detailně prohlížel, že ani nevěděl, kam jde, jenom kudy jde.

„Dáte si něco k pití? Vodu? Čaj? Nebo kafe?“ zeptala se cestou Marie.

„Hmm... zatím ne. Kdyžtak později. Pokud by to nevadilo, rád bych si popovídal přímo s ním,“ řekl doktor trochu nesoustředěně, fascinován prostorem chodby.

Marie se zastavila přede dveřmi do kuchyně – znejistila.

„ Samozřejmě, že to nevádí... jen se prosím nelekejte toho pokoje. Je tam silný zápach cigaret a alkoholu. Skoro nikdy si nevětrá a mě tam ani nepouští a ...“

„Nebojte se,“ přerušil doktor Marii, „já jsem viděl už spoustu věcí, který by nikdo vidět neměl.“ Opět se mile usmál.

„ Do-dobře,“ zakoktala se Marie a bylo jasné, že se jí tam moc nechce.

Odvrátila se od kuchyně a změnila směr k Francovu pokoji. Tříkrát udeřila silně zaťatou pěstí do dveří.

„Franto?! Si tam? Někdo by s tebou chtěl mluvit!“ silně zavolala.

Po chvílce ticha byly slyšet kroky blížící se ke dveřím.

Franc vzteklým pohybem ruky otevřel prudce dveře.

„Co zas chceš?“ osočil se Franc hrubě v přítomnosti cizího člověka.

Marie jen sklopila hlavu směrem k zemi a velmi pomalu mrkala oběma očima.

„Tohle je doktor Rychter, je to psychiatr a rád by si s tebou chvílku popovídal.“

„Dobrý den, sem doktor...“ nestihl se doktor ani vyjádřit, když mu do řeči skočil Franc.

„Tys na mě poslala někýho zasranýho psychiatra? Nemám zájem se tu s někým vykecávat. Táhněte oba do háje.“ Franc dořekl poslední hlásku a hlasitě bouchl dveřmi.

Marie nevěděla, co dělat, jak reagovat. Tupě civěla do zavřených dveří a poslouchala, jak je Franc uvnitř a ona venku. Franc za sebou zamkl dveře zevnitř. Hlavní triumf selhal. Slušnost či nějaký ostych před cizím člověkem, který byl hostem, neexistoval. Franc nerozlišoval druhy lidí, každý pro něho byl jen článek řetězu.

Doktor Rychter výhružně přimhouřil oči. Bylo jasné, že to nebude tak snadné, jak si představoval. První myšlenka, která ho napadla, byla anosognosie, ale rychle se vytratila, když si všiml Marie zahalené v plášti studu. Doktor Rychter se opět snažil působit osobitě a položil Marii ruku na rameno, aby ji probral z transu skutečnosti.

„Okamžitě otevři!“ zavolala Marie, když pochopila situaci a silou bušila do dveří dlaní pravé ruky.

Několikrát zkoušela otevřít dveře, přestože věděla, že jsou zamčené. Teprve, když si byla naprosto jistá, kliku pustila.

Doktor Rychter věděl, že nastal čas chopit se slova.

„Prosím otevřete. Nehodlám vás nijak zdržovat.“

Žádná odpověď.

„Franto, prosím tě...“ prosila Marie zoufale, protože jiná možnost nebyla než prosit.

Z Marie vyzařoval žal a bezmocnost. Doktor Rychter se začal zaměřovat spíše na ni, než na France. Nejdříve se musel postarat o toho, kdo pomoc vyžaduje a potřebuje, a následně až o toho, kdo pomoc odmítne pod záminkou, že ji nemůže přijmout.

„Prosím uklidněte se, má pokoj i nějaký jiný východ?“ ptal se doktor, když začal opět přemýšlet.

„Ano, z druhý strany baráku je zadní vchod do zahrady. Nepoužívá se, je tam jen mrazák a náradí. Já tam dojdu, je tam zamčeno a na verandě je pak schovaný klíč, kterým se dostanu do do chodbičky, a ta vede pak do tohohle pokoje.“ Marie dořekla postup a rozplakala se.

„Ale prosím vás... to je teď zbytečné,“ řekl doktor mile a usmál se.

„Když vy ste si udělal na nás čas a nakonec zbytečně.“

„Pani, já jsem přeci ten poslední, o koho tu jde,“ doktor se opět usmál, ale tentokrát Marii příliš neuklidnil.

„Jste moc hodný,“ řekla Marie ze slušnosti a naposled udeřila do dveří. Stále nic. „Dojdu odemknout, hned sem zpět.“

Doktor nevěděl, co říci, a jen se tiše postavil bokem, aby Marii uvolnil cestu. Tajně doufal, že návštěva proběhne bezkonfliktně, přál si, aby se dveře otevřely a zároveň si přál, aby ještě zůstaly zavřené. Prozatím se chtěl vyhnout kontaktu s Francem bez Marie. Totéž si určitě přál i Franc.

Zvídavě se rozhlížel po zašlé předsíni. Napravo byl závěs, který lehce odhrnul. Spatřil staré zimní kabáty. Bylo na nich tolik prachu a pavučin, že už spíše patřily drobným zvířátkům než lidem. Rychle závěs zase zatáhl, aby dále zakrýval neviděné. Na druhé straně byly další dveře. Vedly na půdu. Chvilí na ně koukal pohledem slabosti a nemohl odolat pokušení, které mu nabízely. Otevřel je, říkaly si o toto znásilnění. K čemu by jinak dveře byly? Dle předpokladu se před doktorem objevila cesta na půdu. Před doktorem byly černé schody od uhelného prachu, nahoře se stáčely. Ovšem to, jak vypadaly, nebyla první ze sekundárních vlastností. První, co doktor zaznamenal, byl příšerný puch, který se dusil pod střešou desetiletí. Odporný zápach starého obilí, mrtvých myších tělíček, rozkládajících se na chladném betonu, a kočičího trusu naprosto odrovnal doktorův čich. Nuceně trhl hlavou, aby se nadechl. Otřepal se a natáhl si košili přes nos, aby vzduch trochu filtroval. Naklonil se zpět k půdě, aby si vchod prohlédl skutečně očima. Schody vypadaly dost úzce, po pravé straně až nahoru byly všude dřevěné bedny se starým oblečením nebo botami. Jedna bota byla hned na druhém schodu. Kůže vypadala zatvrdle, že by v ní ani nikdo neohnul nohu.

„Tak tady zemřel i ten poslední sen,“ řekl doktor tiše, leč nahlas a zavřel dveře na půdu.

Doktor se postavil čelem k Francovu pokoji a pomalu se koncentroval na nadcházející okamžiky. Čekal, než uslyší pohyb v pokoji.

Marie mezitím obešla stařeckým krokem dům a v pokoji bylo slyšet opět pohyb, ale neozývala se jediná hláska.

Doktor zachovával kamennou tvář, chtěl působit klidně a racionálně, aby se vyhnul jakémukoliv afektu. Kroky v pokoji se blížily směrem ke dveřím. Hlasitým otočením klíče se odemkly dveře a pomalu se otevíraly. Mezi dveřmi se objevila Marie se zklamaným pohledem. Zadržovala slzy a nehybně tam stála v nešťastném rozpoložení. Stařenka v hřejivých pantoflích, v černých pletených legínách a vytahaném růžovém svetru, která nikdy neměla šťastný život, leč šťastně ho žila, tak té se vytratil z duše poslední optimismus.

I sebešťastnější člověk nemůže být šťastný, pokud jsou jeho bližní nešťastní. Všichni jsme nuceni ke svému štěstí chtít i štěstí bližních v zájmu osobního blaha. Marie nechápala, že se Franc vytratil z pokoje tak rychle, bez zaváhání.

Doktor Rychter ztratil svůj kamenný vzhled a nakazil se úzkostnou marností do míry, jenž mu jeho povolání dovolovalo. Netrvalo to příliš dlouho, rychle na sebe vzal celou zodpovědnost.

„Copak se stalo? Ste v pořádku?“

„Moc mě to mrzí... utekl. Utekl oknem jako malý kluk,“ vypočila ze sebe Marie se sevřeným hrdlem. „Myslela sem, že prostě tady zůstane. Věděla sem, že kdybych mu to řekla dopředu,

utekl by, ale on utekl stejně. Strašně mě to mrzí. Moc se vám omlouvám, že ste přijel zbytečně,“ omlouvala se Marie, skoro žádala o odpuštění.

Situace se obrátila na doktora a nakonec to byl on, o koho šlo nyní. Bylo potřeba střed pozornosti převalit zpět na Marii.

„Neplakejte, prosím, to, že si nemůžu popovídat s ním, neznamená, že si nemůžu popovídat s vámi o něm. Navíc intuice mi říká, že od vás se toho dozvím stejně víc, než kdybych mluvil s ním,“ podotkl doktor a upřímně se usmál.

Marie se usmála také.

„Opravdu to bude přínosnější, vy ste ta, která je sdělná,“ opět se doktor pousmál.

Marii se dostal druhý dech, jakoby doktorova slova byla sama o sobě lékem na Francovu chronickou absenci rozumu.

Doktor byl natolik zaměřen na Marii, že ani nevnímal intenzivní pach cigaretového kouře a zatuchlosti Francova pokoje.

„Jste opravdu moc hodný člověk, pane doktore,“ řekla Marie takřka dojatě.

„Ale né, přijel jsem vám pomoci a pomáhat lidem není ani tak práce jako spíše morální povinnost. Já jsem přijel za vámi a nadále teda doufám, že vám nějakým způsobem pomůžu a že cesta opravdu zbytečná nebyla. Jestli mohu poprosit, dal bych si tu kávu, pokud možno.“

„Samozřejmě, poděte.“ vedla Marie doktora s radostí do kuchyně, aniž by si uvědomila, že ji úkol odvrátil od Francova útěku. „Posaďte se. Sladíte?“

„Děkuji. Prosím dvě kostky, ať si taky osladím život.“

Marie dala vařit vodu, připravila do hrnečku kávu a přisedla k doktorovi.

„Můžu se vás na něco zeptat?“ zeptala se Marie.

Doktor kývl na znamení souhlasu.

„Co si jako psychiatr o Františkovi myslíte, když před vámi utekl?“

Doktor se trochu ironicky zasmál.

„Víte, je těžké udělat si nějaký závěr o někom, s kým jsem nikdy nemluvil. Jenom mi zavřel před nosem dveře. Já jsem psychiatr. Psychiatr se zaměřuje na pacienta. Psycholog se například zaměřuje na svého klienta. Filozof se může zaměřovat na člověka ve své neurčitosti. Je to odlišnost pohledu, já o něm nemůžu nic říct, nicméně předmětem našeho setkání není to, abych ho chápal, ale abych pochopil, jak sám sebe chápe. A s tím byste mi mohla pomoc vy.“

„To bych ráda, jenom abyste si to nevyložil nějak špatně.“

„Odešel, protože tu se mnou nechtěl být. To není nic, za co bychom mohli někoho odsoudit,“ usmál se decentně doktor. „Povězte mi o něm něco vy. Nějaká rodina?“

„Ne“

„Celý život bydlí tady?“

„Ano, už jen se mnou, jsem vdova a bratr bydlí jinde.“

„Je s bratrem v kontaktu?“

„Prohodí pár slov, když sem přijede.“

„On za ním nikdy nepřijede?“

„Ne, neopouští domov, jedině, když de do hospody.“

„Nějací přátelé?“

„Teď už o nikom nevím. Měl jednoho, ale ten už umřel. Je to pár let zpátky.“

„Aha, je teda sám. Říkala jste, že má problémy s alkoholem. Jak je to dlouho?“

„No, vlastně odjakživa.“

„Počkejte, jak odjakživa? Člověk se nerodí s láhví v ruce a s potřebou konzumovat alkohol.“

„Začínal s pitím, když začal chodit do práce. Pracoval jako soustružník. Ale hodně pak pil s tím kamarádem a nejhorsí to je od té doby, co umřel.“

„Měl nějaké problémy v práci?“

„Ne, několikrát byl zvolený za nejlepšího pracovníka.“

„Nějaké koníčky, zájmy, má?“

„Hmm... myslím, že ne. Určitě ne. Akorát, když pracoval, byl dobrovolným myslivcem.“

„Proč přestal?“

„Propil i pušku... Zaližu nám kafe.“

Zatímco Marie nalévala vodu, doktor mlčel a čekal, až si Marie opět přisedne.

„Říkala jste, že se pokusil o sebevraždu, kdy to přibližně bylo?“

„To vůbec nevím, ale muselo to být až po smrti Karla, to byl ten jeho přítel. Ani mu nešel na pohřeb. Říkal, že chtěl konečně něco rozhodnout a od té doby pije v jednom kole.“

„To je docela zajímavý, protože pokus o sebevraždu u lidí závislých na alkoholu není sebevražda sama činem jako spíš nežádoucím jevem. Navíc, pokud se rozhodl spáchat sebevraždu po smrti přítele, nemusí se jednat o rozhodnutí z vlastní vůle. Chci tím říct, že sebevražda nemusí být racionální rozhodnutí ukončující utrpení, který dotyčný prožívá. V tomhle případě by šlo spíš o sebevraždu impulzivní. To je sebevražda vycházející z jakéhokoliv nečekaného popudu. Například smrt přítele. Rozumíte tomu? Myslím, že vašemu synovi chybí určité rozhodování za sebe sama.“

„Ano, rozumím tomu,“ odpověděla Marie a vypadala zamyšleně.

„Myslím, že sebevražda není vesměs dobrovolné rozhodnutí odejít, protože je to něco nepřírozeného. Spíše je to donucení nevrátit se k tomu, co nás nutí odejít. A pokud se pokus o

sebevraždu nevydaří. Ani to není vlastní volba žít, je to podlehnutí pudu sebezáchovy. Člověk, který tohle prožije, prožívá těžkou depresi bezvýchodnosti.“

„To je strašný... ale, když teda zjistil, že teda musí žít, proč nemůže prostě žít jako všichni ostatní?“

„No, jak bych to, řekl?“ zeptal se doktor sám sebe, aby byl schopný odpovědět. „Někomu nestačí prostě žít. Je zapotřebí najít smysl proč žít. Víte, člověk je asi nejnespokojenější bytostí na světě, protože se nikdy nespokojí jen s tím, že žije. Neustále hledá nějaký důvody a cíle, který dodají ten pocit smysluplnosti.“

„A jak mu teda můžu pomoc? A jaký to má podle vás smysl?“

„Myslím, že nejprve by bylo zapotřebí léčit jeho alkoholismus. Studie dokazují, že v 90% těžkého alkoholismu cítí dotyčný hluboký pocit bezsmyslnosti. Až po této léčbě by bylo zapotřebí zaměřit se na jeho existenční frustraci. A teď ta druhá otázka. Musím přiznat, že nevím, co vám mám říct. Nemůžete se ptát, jaký je smysl života. To je, to je špatně položená otázka. Odborně bych to vyjádřil tím, že na metafyzickou otázku nemůžu odpovědět nějakou pragmatickou odpovědí. Zkrátka vám nemůžu odpovědět. Musíte se zeptat sama sebe, jaký smysl svému životu hodláte dát. Chápete? Odpověď na smysl života je intelektuálně nevyslovitelná. Odpověď musí vyplynout skrze nás. Bohužel se nyní nacházíme v době, která se charakterizuje pocitem bezsmyslnosti a já nejsem dostatečně morálně odpovědný, abych udával smysl života. Takové pravomoci jakožto lékař nemám.“

„To máte asi pravdu, já sem na tomhle světě už víc jak osmdesát let a nevzpomínám si, že bych se někdy ptala na smysl života, asi na to nebyl čas. Je vidět, že jsem už z jiné doby. Už nevidím to, co vy. Já už sem akorát vizionářkou minulosti, jestli to tak můžu říct. A proto se vás musím zeptat. Jakým způsobem můžeme ten smysl najít? Franta pořád říká, že nic nemá smysl.“

„Vizionářkou minulosti? Tak to sem ještě neslyšel, ale nemusíte se toho obávat, každé odcizení má dějinný původ a pro mě jsou už taky některý věci cizí. Ale zpátky k tomu smyslu. Myslím, že má pravdu a přitom je to lhář. Smysl má totiž všechno a zároveň nic. Nemůžu určovat, žádné hodnoty dodávající smysl. Hodnoty se nevyslovují, ty se musí žít. Pokud váš syn postrádá hodnoty. Trpí frustrovaným idealismem. Říká se tomu metapatologie. V podstatě nemáte pro co žít. Máte nedostatek iniciativy, poruchu motivace a propastný pocit nesmyslnosti života. Jak jsem říkal, nejdříve je třeba léčit alkoholismus. Potom už nejde o léčbu jako takovou, protože nejde o klinickou neurózu. Nejdůležitější je motivace něco dělat, každý ji musí mít, protože jinak si můžeme sednout do křesla nehnout ani prstem a čekat na smrt.“

„Myslíte si, že nemocný není, že za všechno může jen alkohol?“

„Ne, to sem neřek. Jenom není nemocný v tom, že hledá smysl, že mu nestačí zkrátka žít. Tázat se po smyslu není chorobné, naopak spíše je to důkaz lidství. Kolik zvířat si myslíte, že se ptá na smysl života? Člověk se přeci liší od zvířete tím, že je osobou a žije ve světě. Žít ve světě znamená postavit se nad sebe, což zvíře nedokáže a žije jen v přítomnosti svého okolí. Problém dnešní doby je, že nás už nevedou žádné tradice, které by nás spasily a řekly nám, kým máme být, a proto se setkáváme s problémem bezpředmětnosti, který ústí v nesmyslnost. A právě pocit nesmyslnosti narušuje naši seberealizaci, pokud budeme věřit tomu, že seberealizace je v našich rukou. Ale nebudu odbočovat, díky tomuto pocitu dochází ke specifickému neurotismu, říká se tomu noogenníneuróza. Vyznačuje se... jakto jen říct jednoduše? Vyznačuje se nedostatkem obsahu života. Myslím si, že to je vyléčitelné, ale jen v případě, že se dotyčný léčby chopí sám, což si myslím, že u vašeho syna nehrozí.“

„To máte asi pravdu,“ přitakala Marie poněkud sklesle pod tíhou upřímnosti.

„Proto jsem říkal, že je nutná motivace,“ pousmál se doktor.

Marie se též pousmála, i když se jí moc nechtělo.

„Touha po smyslu bude jeden z nejpůvodnějších lidských pudů. Existuje několik směrů, kudy se za smyslem vydat. Člověk může tvořit a promítat se do svého výtvoru, může najít smysl v prožitku, tedy žít skrze něco nebo někoho, někoho milovat, nebo skrze utrpení, myslím tím nějakou beznadějnou situaci, ve které se člověku zobrazí, na čem skutečně záleží a změní jeho čas ve výkon.“

„To je zajímavý, ale nemyslím si, že mu to nějak pomůže. Nikdy nic netvořil, kromě toho, co dělal v práci, přijde mi, že ho nezajímá nic a nikdo a moc nerozumím té poslední možnosti, tomu utrpení. Může to znamenat třeba, že je člověk v nějaký životně nebezpečné situaci a uvědomí si, na čem záleží?“

„Ano, může.“

„On se pokusil zabít, ale nezabil se. A to musela bejt situace, kde šlo o život. Jak to, že teda neviděl nic, pro co by stálo žít?“

„Strach ze smrti neukazuje smysluplnost života. Starost o život nám ukazuje, co je v něm důležité. Kdyby sebevrah nevěřil v nějaký smysl, nemohl by se o sebevraždu ani pokusit. Už sem to říkal, prostě by čekal, než ho sežerou mouchy. Sebevrah vidí smysl ve smrti, ne v životu. Nemá život, ale najde ten smysl.“

„No, a to je přesně to, co dělá. Chlastá a čeká na smrt.“

Doktor nevěděl, co říct.

„Položím vám otázku. Víte, kdy skutečně nestojí za to žít?“

„Ne, protože vždycky stojí za to žít, život je to, za co nevděčíme sobě. Je to největší svatost, kterou musíme opatrovat.“

Doktor Rychter byl překvapen, jakou odpověď mu Marie vmetla do tváře.

„V tom případě ste nejšťastnější člověk, se kterým sem kdy mluvil. Ovšem, když dovolíte, rád bych řekl příklad, kterej sem měl na mysli. Zbytečné je žít, když život závisí na naprosto volný náhodě. Život, kterej je volnej, nikdy volnej bejt nemůže. Život pak vypadá jako zločin vůči životu samotnému a každý má právo nechat se potrestat. Čelit sebevraždě znamená čelit strachu. Je to strach ze strachu. Je to strach mrtvých, ne živých, proto je sebevražda tak nepřirozená.“

Marie neřekla ani slovo, topila se v hloubkách myšlenek z obavy, jaký důsledek z toho vypluje na povrch pro France. Doktor Rychter také zarytě mlčel. Dostal se tam, kam se dostat nikdy nechtěl. Tentokrát se mile neusmíval, jak to měl ve zvyku. Uvědomil si, že France právě zabil, zabil naději na vzkříšení. Nepřímo označil France za beznadějný případ. Jeho existence se změnila v subjekt, něco, co není třeba dále vymezovat, co se vyznačuje jen tím, že je. V doktorových očích se stal subjektem, který mohl poskytnout už jen několik individuálních odpovědí týkajících se smyslu. Pro psychiatra, jako byl doktor Rychter, se tímto nestal Franc zbytečným, ale pro Marii ano. Doktor věděl, že zde nebyl proto, aby rozdmýchával plané naděje, ale tohle nezamýšlel. Koukal na Marii zahanbeně, jakoby prozradil společné tajemství.

„Věříte v Boha?“ zeptal se doktor mimo kontext.

„Ano, věřím,“ přiznala se Marie s nechápavým výrazem.“

„A František?“

„Ne.“

„Myslel sem si to. Omlouvám se, že se ptám teď trochu mimo, ale problematika smyslu života je určitě otázkou poznání, ale především je to otázka víry. Já nejsem religiozní osoba, nejsem kněz a není tedy v mojí kompetenci dávat náboženské odpovědi. Ani se o to nechci pokoušet, ale vzpomněl sem si na jeden výrok Alberta Einsteina. Říkal, že: *Věřit ve smysl života znamená být nábožensky založený*. Každý z nás je mnohem víc věřící než si o sobě ve skutečnosti myslí. Chci tím říct, že my musíme věřit, že to, co děláme, má nějaký smysl. Celý život sem neudělal nic výjimečného, a přesto doufám, že vše mělo nějaký smysl. Věřím, že naše setkání mělo smysl, tak jako v to věříte vy. Věřím, že každé setkání s někým je vždy nějakým způsobem obohacující.“

„Budu si to pamatovat, pane doktore.“

Doktor se znovu hezky usmál, možná nejpříjemněji, protože měl k tomu důvod.

„Ještě bych měl jednu otázku, říkáte, že je na vás sprostý a nadává vám. Teď ze mě mluvím zkušenost, tak se prosím nezlomte, ale musím se zeptat. Uhodil vás někdy?“

Dotaz Marii překvapil – snažila se svůj údiv skrýt.

„Ne... nebije mě,“ odpověděla Marie upřímně, ne však přímo.

Doktor se chtěl zeptat ještě jednou konkrétně, ale nechtěl se opakovat.

Chvilku spolu vedli ještě běžný rozhovor o ničem, aby Marii trochu rozptýlil, dnes toho na ni bylo hodně.

„Dobře. Myslím, že bychom to měli nějakým způsobem uzavřít. Váš syn je alkoholik, postrádající smysl pro morálku, což není nijak protizákonné, nicméně vzhledem k tomu, že bydlíte spolu, je potřeba s tím něco udělat. Určitě by bylo dobré omezit konzumaci alkoholu. Nemůžu o něm říct nic konkrétnějšího, neznám ho. Ale nabízím vám možnost. Můžeme ho prohlásit za nezpůsobilého. Jeho důchod by chodil vám a on by ho teda nemohl propít. Pokud se rozhodne mě navštívit a přesvědčit o opaku, dveře bude mít kdykoliv otevřené. Je to na něm a na vás.“

Marie nepřemýšlela dlouho. „Myslím, že by to bylo určitě lepší. Takhle je každý den na mol. V hospodě vždycky usne, rozhází peníze po stole, protože on je někdo. To sem se doslechla. Každý si tam vezme, co potřebuje.“

„Rozumím, pokud byste měla příští týden čas, třeba v úterý. Zastavte se u mě, najdete mě v nemocnici, vyplníme papíry, a pokud se rozhodne přijít i on, budu rád. Sme teda domluveni?“

„Ano, já vám moc děkuju. Myslím, že ste mi moc pomohl, protože takhle už to dál nejde.“

„Tak to sem rád, protože já celý život doufám, že lidem pomáhám,“ doktor se naposledy usmál, stoupl si a podal Marii ruku.

Marie udělala totéž a byla poctěna, že se může pana doktora dotknout. Zatímco se drželi za ruce, Marie mu chytila ruku i levou rukou a doktor byl v obložení obou dlaní. Po chvilce doktora pustila a vyprovodila ho až k jeho automobilu, kde se řádně rozloučili. Doktor ještě ani neodjel a Marie se těšila, až se opět uvidí. Nastartoval vůz a odjížděl směrem do města. Marie ho sledovala, než odjel za zatáčku.

Pozorovat lidi při odjezdu, než skutečně odjedou, byl v té rodině asi nějaký zvyk. Marie však sledovala odjezd bedlivěji než Franc a nyní koukala i odlišnějším způsobem, než kdy jindy. Nahlížela pohledem, který viděl skrze věci, o nichž si myslela, že jsou neprůhledné.

Vrátila se domů, lehla si a přemýšlela o rozhovoru s doktorem a o variantách rozhovorů s Francem, až se vrátí. Viděla ve věcech smysl a řád. Rozjímalala, jak tento řád přenést i na France.

Čekala na své pohovce v kuchyni devět hodin, než usnula. Franc domů nepřišel večer, dorazil v brzkých ranních hodinách, zpitý do němoty, aby si byl naprosto jistý, že s Marií mluvit nebude. Nevrátil se do svého domova, nýbrž se vloupal do svého domu. Cítil se velmi cize. Zalehl do postele s opakovanou prosbou, aby se už neprobral.

Kolem deváté hodiny ráno se Marie musela ujistit, zda se vůbec Franc vrátil. Rozrazila hbitě dveře do jeho pokoje. Musely se otevírat rychle, aby se otevřely potichu, jinak nepříjemně skřípaly.

Marie viděla na posteli bezvládné tělo, přesně, jak předpokládala. „Žádné překvapení,“ povzdechla nad dalším hřebíčkem zklamání, který už skrze ni neprocházel tak snadno. Obrnila se svým přesvědčením. Zavřela dveře a nechala France čerpat síly po zbytek dne.

Franc se probral kolem oběda, nebylo mu zle, zkrátka mu bylo přirozeně, ale takřka ještě další dvě hodiny ležel nehybně na posteli. Teprve z myšlenky konverzace mu bylo nevolno. Až ho hlad a potřeba jít na toaletu vyhnala z postele. Když už vypršel čas odkladu, vstoupil do kuchyně, poněkud pokořený. Nebyla to jeho obvyklá lhostejnost a opovržení. Tentokrát vcházel do kuchyně jako na porážku, ale každý si svou gilotinu nad sebou nosí sám. Vstoupil a už od prahu čekal, jak ho Marie probodá pohledem. Předvídal velmi správně. Bylo mu to nepříjemné, ale ne natolik, aby Marii oslovil, ať toho nechá. Začít mluvit by bylo nepříjemnější.

„Kdesi včera byl? Kam si jako zmizel?“ zeptala se Marie na záležitosti žádající zdůvodnění.

„Proč tě to zajímá? To je snad moje věc, já se ti zpovídat nemusím.“

„Zajímá mě to, protože seš můj syn a bydlíš pod mojí střechou, protože tě živím. Mám právo to vědět. A přestaň mi furt plivat do tváře.“

„Vypadnul sem odsud, protože sem se nechtěl bavit s tím sráčem, co tady včera smrděl.“

Marie měla chuť mluvit s ním stejně ohavným jazykem, jako mluvil on, ale udržela se. Několikrát s ním také takto mluvila, ale nikam to nevedlo a ona mu chtěla pomoci.

Vůle matek je opravdu nezměrná. Ženy milují své muže pro to, jací jsou, ale matky milují své syny i přes to, jací jsou. Obdivuhodné.

„Tenhle ten sráč, jak si ho nazval, byl doktor, který přijel kvůli tobě.“

„Tak to jel docela zbytečně,“ usmál se jízlivě Franc.

„To bych neřekla. Zbytečný si byl ty, to, že přijel kvůli tobě neznamená, že přijel za tebou.“

Franc ztichl a vzrostla v něm zuřivost.

„Tak mi sakra řekni, co ste tady řešili!“ rozkazoval Franc nervózně a palcem si žmoulal kabát.

„Tak si tu měl být, když tě to zajímá, měl si tu možnost, nemusel si nikam chodit. Řeknu ti to asi takhle, jde o tebe, protože ty už opravdu nejsi sám sebou. Ale nemusíš u toho být. Příští

tejden za ním jedu něco vyřídit, můžeš jet také. Víš to dostatečně dopředu, tak si to promysli. Nemá cenu ti něco tajit, ale jestli nepojedeš, ber na vědomí následky, který to bude mít.“

„Ty zas za ním polezeš? Je to jen ztráta času,“ trval na svém Franc, nabral si talíř polévky a odešel do svého pokoje.

„Ty už si ztratil tolik času, že i kdybys tam seděl a koukal půl hodiny do zdi, bude to smysluplnější než rok tvého života,“ zavolala na něj Marie dodatečně a cítila, že se přestává kontrolovat.

29

Franc se rozhodl úplně stejně jako vždy, nechal si možnost volby odebrat. Nejednat je také jistým druhem jednání.

Marie jela k doktoru Rychterovi sama. Nechápala, jak malý úhel pohledu má Franc. Zůstal doma, podrážděný, že jeho jméno bude vyslovovat i někdo jiný než on. Doktor nebyl nijak překvapený, že Marie přišla sama pouze se svými starostmi. Rád ji viděl, ale jako obvykle byl zaneprázdněn prací, proto schůzka netrvala příliš dlouho a skončila efektivním rozhodnutím. Franc byl prohlášen za nesvéprávného a jeho důchod připadl Marii.

Tenkrát to bylo překvapivé, nechápal jsem, jak člověk může přijít o jakousi osobní svobodu, aniž by se něčeho účastnil. Dnes už se tomu nedivím, postupem času se člověk diví méně a méně.

Tenkrát jsem o tom hodně přemýšlel, přemýšlel jsem, co je vlastně svoboda sama o sobě a co je svoboda ve vztahu k Francovi. Svoboda musí být jedno z nejvytíženějších slov, protože svobodu si musí každý nadefinovat sám. Kdybych přijal nějakou definici, svoboda by už nebyla tolik svobodná. Když jsem přemýšlel o svobodě jako takové, považoval jsem ji za něco vznešeného. Zatímco svoboda ve vztahu k Francovi mi už tak vznešená nepřišla. Nezhnusil ji, určitě nemá žádné prohnílé zákoutí, jak by mohla? Spíše mi ukázal, že svoboda je natolik čistá a průzračná, že ani žádné zákoutí nemá, že se může rozpínat do prázdna, až úplně zmizí. Franc mi ukázal, že svoboda může být natolik čistá, že neobsahuje vůbec nic. Až paradoxně mi začínalo docházet, že Franc mohl být svobodnější než já, že byl nutně svobodný i proti své vůli. Být svobodný začínalo znamenat mít hrůzu ze sebe samého. Bylo zapotřebí začít budovat nějaká zákoutí.

Franc bedlivě vyhlížel u branky Marii. Obavy ho donutily stát na místě a být připraven. Marie šla pomalým krokem od autobusové zastávky k domovu. Viděla France stojícího před brankou. Pomalým krokem se blížila, ale zdálo se, jako by Marie šla na místě. Franc jen nervózně mihotal očima, zdálo se to nekonečné. Po znatelně dlouhé době se Marie

dostala i do pole doslechu a zvědavost Francovi nedopřála mlčet. Musel se zeptat, o čem spolu mluvili. Marie nic netajila a vše Francovi vylíčila přesně tak, jak se věci mají.

Franc nemohl uvěřit, že z něj jeho matka udělala šílence. Alespoň tak si to vyložil. Nemohl uvěřit, že po celoživotní práci, kde nikdy nechyběl, nemá ani právo odebírat zasloužený důchod.

Vždy jsem pochyboval o rozhodnutí Marie, ale co si myslím já, je irelevantní, důležité bylo, jak se situace jevila.

Marie tušila, že se bude Franc sugestivně rozčilovat, ale hřál ji pocit momentální výhry, že je schopná „něco“ udělat. Nádech výhry netrval příliš dlouho, když na Marii dopadla tíha celku.

Franc dostával jenom část důchodu po malých částkách v průběhu měsíce, aby peníze nerozházal a nepropil najednou.

Stav přidělu pomohl vyřešit ekonomický problém, ale hlavní problém naopak zhoršil. Pouto mezi France a Marií neochladlo, spíše úplně zamrzlo a už nikdy neroztálo.

Franc už vůči Marii nevyslovil špatné slovo, nevyslovil už takřka žádné. Po pár měsících začínala Marie litovat svého rozhodnutí, snažila se opět navázat most přes propast, kterou měl Franc kolem sebe, jakoby stál na pustém písčitém ostrůvku, kde není nic na dohled.

Nejhorší konflikt ze všech je nemít konflikt žádný. Snaha o společné soužití vyprchala, až se změnila v břímě individuálního dožití.

Franc byl opuštěnější než kdy jindy a Marie žila jen v krátkých okamžicích, kdy ji navštěvoval její druhý syn Petr. Pro Marii to byly silné momenty, ačkoliv tam Petr nejezdil ani tak na návštěvu jako spíše za svým posláním. Marie byla šťastná, že alespoň jeden její syn založil vlastní rodinu a naučil se žít tak, jak se to běžně dělá. Pro Marii nemohl být radostnější pocit než vidět ideální konformismus rodinného života.

Radost z příjezdu Petra mě přivádí k jednomu z posledních horizontů. Petr jezdil za Marií zpravidla každý týden, nejčastěji v úterý. Celý život se od toho domu nemohl odpoutat, jakoby byl k němu přikovaný. Bez přestání se o něj musel starat. Franc nebyl schopný postarat se ani sám o sebe, navíc ve stáří se nemohl ani ohnout, ale stále chodil v mírném předklonu.

Petr každý týden sekal zahradu, průměrně to trvalo tři hodiny. Francovi ani nikdy nechtěl dovolit to zkusit. Vždycky říkal: „Určitě by ji zkurvil.“ Byla to zastaralá elektrická sekačka s oranžovými kolečky přidělanými na žlutozelené konstrukci. Nejen že už ani moc dobře nesekala, ale i vypadala odporně. Nicméně nevím proč, ale musela to být neuvěřitelně vzácná sekačka. Petr si raději zničil život věčným návratem, než aby se zničila sekačka. Petr byl velmi paradoxním mužem. Čím byl starší, tím více nadával a častěji říkal, že: „Nadávat nemá cenu.“ Také neuvěřitelně lpěl na věcech. Nikdy nic nevyhodil, i když to bylo rozbité a neustále se vztekal, když se něco rozbilo. Jednou si při sekání roztrhl tričko a škrábl se do krve. Velmi se rozzuřil, že si roztrhl staré ošklivé tričko a nechal bez povšimnutí své krvavé zranění. Čím byla věc starší, tím byla hodnotnější, a čím byla věc novější, tím déle musela být skladovaná v bezpečí, aby se jí nic nestalo.

Často jsem od něj slyšával, že na něm už nezáleží. Vždycky jsem se chtěl zeptat, od kdy na něm už nezáleží, kde je ten zlom? Protože já jsem se také nikdy necítil obzvlášť důležitý. Já byl důležitý jen tím, že jsem byl malý a mladý, což mi připadalo směšný. Ale radši jsem to nechával bez povšimnutí, i když mě ta věta vždycky rozčilovala.

Byl to sobec neuvědomující si, že tady nežije jenom pro sebe. Neměl rád lidi ani sebe, zato rodinu chtěl chránit za každou cenu. Mělo mu aspoň záležet na sobě vůči rodině, ale taková zodpovědnost mu nikdy nedošla.

Petrův sisyfovský uděl byl vskutku specifický. Ten dům mu dodával důvod pro nějakou činnost. Byl činný, ale šťastný nebyl ani omylem. Totéž platilo i pro France. Ale abych byl přesný ohledně sisyfovského přirovnání, je třeba ho znovu osvětlit. Sisyfos je natolik znovuzkříšeným hrdinou, že si vypěstoval už několik podob. Asi nejmileji Sisyfa zpodobnil Albert Camus. Velmi moudrý pán, který ze Sisyfa udělal velmi moudrého smrtelníka.

Chtěl jsem France s Petrem přirovnat k tomuto věčnému archetypu, jenže to není přesné. Literatura je zajisté věrnou imitací života, ale nesmí být jeho klamem. Camus pojímá Sisyfa jako bytost, o níž si musíme představovat, že je šťastná, protože v momentě, kdy se

vrací ke svému trestu, ke svému balvanu, když schází opět z hory, je nadřazena svému osudu. Sisyfos je šťastný během svého sestupování a samo snažení dostat se na vrchol stačí k zaplnění lidského srdce.

Nejsem hoden posuzovat tuto interpretaci, ale ukazuje mi, že přirovnání k Sisyfovi není výstižné pro France a Petra. Všichni přirovnávají cokoliv k čemukoliv, aniž by se zamysleli nad vzájemnými odlišnostmi.

Sisyfos byl obětí božího údělu, ale díky své „*hodině vědomí*“ byl šťasten. Možná ano, ale řekl bych, že byl šťastný, protože měl štěstí. Byl šťastný jen díky světu, v němž se nacházel. Kdyby byl Sisyfos odsouzen valit svůj kámen na rovné louce do pravidelného kruhu, musel by nutně zešítet.

V nekonečném kruhu je člověk věčně podřazený svému osudu. Nemá žádný směr, ani cíl, protože kruh nemá začátek, tudíž nemůže ani nikde končit. Má jenom svou neustále se opisující trajektorii. A právě tento případ je případem France a Petra. Zde se jedná o úplně jiný druh absurdity. Franc byl absurdní skrze svou vášeň a Petr byl absurdní pro svá muka. Oba měli kruhovitý životní směr. Společně se vždy setkávali jenom, když se jejich kružnice protínaly v jejich rodném domě.

Cyklický život plný marného snažení France ani Petra nenaplňoval. Rotovat na stejné úrovni nemající konec ani začátek nikoho neobšťastňovalo. Oba se odsoudili k zažívání pozemského pekla v podobě hada zakouslého do vlastního ocasu, který se otáčel ve svém vyšlapaném kruhu. Takovému hadovi nezbyvá nic jiného, než svírat své čelisti a silněji tisknout ocas, aby si připomínal bolest živých.

Je třeba „si“ klást cíle, pustit svůj ocas z křečovitého stisku, odpoutat se od své původní podstaty a spirálovitě šplhat po stromu poznání s rozkvetlou korunou vyčnívající v nedohlednu, a přesto se snažit dál šplhat co nejvýše. Nelze hovořit konkrétněji, člověk si musí klást cíle, jež přesahují jeho samotného, nikoliv nekonečně plnit již osahané povinnosti. Jediná povinnost, jež nás bičuje, je smrt. To je ta bolest, kterou musíme cítit v ocasu, a musí nás hnát neustále vzhůru.

Když Petr nebyl zrovna v tom domě, vysedával u televize a pravidelně se rozčiloval nad veškerými předsudky a stereotypy, jež v ní byly vysílány. Často ji komentoval a vysvětloval, co se tam děje. Když jsem to pozoroval, děsilo mě zestárnout, i když jsem se na to vždycky těšil. Byla to skoro komunikace mezi ním a televizí, ale jenom jednosměrná. Ten

dům byla jediná povinnost, kterou měl, neboli, ten dům byla jediná povinnost, která na něho byla uvalena. Děti odrostly a s ženou už jenom dožíval. Ale dům Petra pořád potřeboval.

Jak už jsem jednou řekl, člověk tu není proto, aby byl nutně šťastný, ale není tu ani proto, aby byl nutně nešťastný.

Marie se nikdy necítila vinná, že Petr musí pracovat na domu, který mu nepatří a ani nikdy nechtěl, aby mu patřil. Marie nikdy o vině nepřemýšlela, stále se věnovala nekonečnému soucitu s Francem.

Zatímco Petr si odpracovával svůj úděl po desetiletí. Jedna z těchto kopií vybočila z jednotvárnosti.

32

Byl to den jako každý jiný. Petr si odbyl svůj úděl, jenž na něho byl uvalen a který přijal pod argumentem nutnosti. Odpracoval si, co bylo potřeba a šel to oznámit Marii a současně se s ní rozloučit. Zvláštní bylo, že za celý den nezahlédl France, většinu svého času trávil Franc venku, za jakéhokoliv počasí. Pozoroval, co se kolem něj děje a co se mění. Byl to zvyk a životní náplň.

Petr zaregistroval Francovu nepřítomnost. Samozřejmě ji zaregistroval hned po příjezdu, když byla červená branka bez dozoru. Bylo to zvláštní, ale neměl čas ho hledat, až při odjezdu si na chybějící osobu zase vzpomněl. Rozloučil se s Marií a chtěl se rozloučit i s Francem, kterého celý den neviděl. Zaklepal na Francův pokoj a vstoupil dovnitř. Nebylo to obvyklé, aby za ním chodil a už vůbec nebylo obvyklé, co viděl.

Franc klečel na zemi, zbytek těla měl bezvládně na posteli a nemohl se na ni dostat dolní částí svého těla.

Tiše klečel a unikal od svého života.

„Seš v pořádku?“ přiběhl Petr a snažil se mu pomoci vstát.

„Hmm,“ povzdechl Franc.

„Co ti je?“

Žádná odpověď. Petr zvedl France a položil ho na postel.

„Musíme zavolat doktora,“ řekl Petr a uvědomil si, že je to vážné, protože cítil, jak se Francovi po stehnech roztéká teplé lejno.

„Ne, ne, to bude dobrý,“ zašeptal Franc, ale Petr už byl v kuchyni.

Rychle Marii sdělil, že Francovi je zle a okamžitě volal záchrannou službu. Marie zatím spěchala do Francova pokoje.

„Už jedou,“ zavolal Petr, když vyřídil telefonát a běžel za Marií a Francem.

Vedle postele stála Marie a utírala si do rukávu slzy.

„Je mrtvý,“ řekla sebejistě – neviděla mrtvého člověka poprvé.

Petr přistoupil přímo k Francovi, hledal tep na ruce, ale proud krve byl zastavený. Pozoroval, jestli dýchá, ani nemrkal, aby mu něco neušlo, nějaký pohyb, ale k žádnému nedošlo. Začal se rozhlížet po pokoji.

Petr celý život sledovat Francovo chátrání, nedělal nic a nyní se cítil vinný za vše. Ještě nikdy se o France nechtěl postarat tolik, jako v tomto momentu, v momentu, kdy zemřel. To bezvládné tělo bez duše bylo snad důležitější než ta duše, která byla v tom těle.

„Musíme ho umejt,“ usoudil Petr při pohledu na zpustlé tělo zohavené životem.

Marie nic neříkala na znamení souhlasu, nemohli France nechat v tom zatuchlém pokoji s rozedranými montérkami ležícího ve vlastních výkalech. Petr popadl France do náručí. Jeho vychrtlé tělo bylo těžší, než si Petr myslel. Každé tělo je nejtěžší, když je naprosto oddělené od mysli. Odnesl France do koupelny a velmi opatrně ho položil do vany. Marie ho svlékla z jeho rozedraného mundúru a okamžitě jeho staré oblečení odnesla do popelnice, zatímco Petr sprchoval nehybné tělo. Nikdy dříve nebyla Francova tělesnost natolik intenzivní jako právě teď. Petr se usilovně snažil celou situaci urychlit. Chtěl vše diskrétně stihnout, než dorazí záchranná služba.

Marie donesla do koupelny ručníky, čisté spodní prádlo, rifle a košili po svém manželovi. Franc ve své skříni žádnou neměl, nevlastnil jiné prádlo než to, které měl vždy na sobě.

Společně France otřeli, převlékli a dopravili do kuchyně. Petr ho položil na pohovku s přesvědčením, že je to poslední kontakt s Francem. Společně s Marií se posadil ke stolu a

tiše sledovali France, aby si ho navždy uchovali v paměti. Žádná matka nechce přežít své dítě. Za to život nestojí. Petr neplakal, neviděl tam ležet svého bratra, viděl chudáka. Viděl kuklu lidské bytosti, která musela trpět. V duchu France litoval, přemýšlel, co z toho života měl a k ničemu nedošel. Svírala ho opravdová lítost, ale ne z toho, že mu zemřel bratr, ale z toho, jakým způsobem žil.

„Je to moje vina,“ zavzlykala Marie.

„Jak to může být tvoje vina?“ nechápal Petr.

„My sme se jednou hádali a on mi říkal, že by bylo lepší, kdybych už chcípla a já sem mu řekla, aby náhodou nechcípł první on a pán Bůh mě teď za to potrestal.“

„Prosím tě, nech toho, to si jako myslíš, že můžeš někoho zabít slovem? Myslím, že je úplně jasný, proč umřel...“ chtěl pokračovat Petr, ale z okna zahlédl příjíždějící sanitku.

„Už jsou tady,“ poznamenal a vydal se záchranářům naproti.

Vyšel z domu, aby se střetl s posádkou záchranného vozu. Ze sanitky vystoupil lékař, domnívám se, že se jmenoval Tecl, ale nebylo důležité, jak se jmenoval, ale kdo to byl a hlavně, proč tam byl. Když jste někde bezdůvodně, je úplně lhostejné, kdo jste. Řidič doktora následoval. Lékař se slušně představil, Petr nápodobně, ale nebylo to příliš formální seznámení. Proběhlo za pochodu. Doktor se nestačil moc rozhlížet ani vyptávat. Petr ho okamžitě vedl k Francovi a ještě cestou mu vysvětlil, že už není koho zachraňovat. Doktor byl nadále v klidu, byl zvyklý na takové situace. Naopak Petr byl silně rozrušený, ale nebylo se čemu divit. Petra dokázalo rozhodit i děravé tričko, natož smrt v rodině.

Doktor vstoupil do kuchyně a zahlédl tělo ležící na kanapi. Marii sedící u stolu ani nepozdravil, neviděl ji. Už z dálky byl vidět doktorův zájem a okamžitě přiběhl k Francovi zkontrolovat životní funkce. Petr s Marií čekali, že se bude doktor vyptávat na cokoliv, ale ne. Mlčel, nic neříkal. Místnost se začala plnit hustotou pochybnosti a nedůvěry. Nikdo nevěděl, co čekat a doktor jakoby jim nevěřil.

„Můžete prosím odejít? Myslím, že není třeba tohle pozorovat,“ řekl doktor.

Marie byla překvapená a bez sebemenšího rozmyšlení vzala Petra za ruku a dobrovolně se oba nechali vyhostit z vlastního pokoje.

Oba odešli na chodbu a Petr se zeptal sám sebe: „Co tam sakra dělá?“

Odpověď uslyšel od Marie: „No, tak sme rodina, tak nás chce ušetřit toho strašného pohledu.“

Petr s Marií se obvykle neshodl na ničem, ale uznal, že to, co řekla, může být jedna z možných pravd. Jelikož opravdu nemohl nic udělat, i kdyby byl v sebevětší blízkosti s Francem. Tomu už pomoci nebylo, ostatně se nic nezměnilo, jemu nebylo možné pomoci, ani když byl naživu.

Zatímco Petr s Marií spekulovali o doktorovi, doktor spekuloval o Marii s Petrem při pohledu na Francovo tělo, doktora napadaly ty nejtemnější myšlenky. Když zkonstatoval smrt, prohlížel si vychrtlé, podvyživené tělo s propadlým břichem až na záda. Rozepnul košili a viděl žebra potáhlé tenkou kůží, která získala nepřírozeně žlutou barvu. Celé Francovo tělo připomínalo zrající citron. Detailně si prohlížel Francovy spleené vlasy a vousy zakrývající hrud'. Divil se, proč jsou mokré. Nakonec doktora uchvátila Francova ruka, konkrétně nehet na palci, který vypadal spíše jako dráp.

Doktor už měl spoustu zkušeností s nejrůznějšími případy. Vlastní zkušenost mu zužovala prostor o uvažování nad příčinou smrti. Po krátké chvilce se otevřely dveře z kuchyně. Na prahu stál lékař se slovy: „Je mrtvý. Dojdu se svým kolegou pro nosítka a naložíme tělo.“

Chladně a nelítostně se vyjádřil doktor a prošel mezi Marií a Petrem, jako by tam stály jen kamenné patníky. Doktorova strohá reakce byla šokující. Za chvíli se vrátil i se zdravotníkem, který za sebou vezl lůžko pro Francovo tělo.

Marie už nevydržela hrobové ticho doktora a zeptala se: „A vy ho teď odvezete do nemocnice?“ Marie se zeptala trochu hloupě, ale chtěla především zahájit diskusi s doktorem.

„Ano, je třeba provést pitvu,“ oznámil doktor jistým hlasem.

„Pitvu? Na co pitvu?“ rozhorčeně se ptal Petr.

„O tom s vámi mluvit nemusím.“

„Jak nemusíte? Sme jeho rodina,“ rozzuřeně argumentoval Petr.

„Abych řekl pravdu, nechce se mi s vámi moc mluvit. Když vidím jeho tělo, řekl bych, že je vhodné jednoznačně určit příčinu smrti. Tomu snad rozumíte, ne? Ale můžete mi říct, proč má mokré vlasy a vousy? On zemřel ve vaně?“

Petr nevěřil, jakým způsobem s ním doktor mluvil. Základní údaje o Francovi sdělil po telefonu a nebránil se na cokoliv odpovědět, ale doktor se moc nevyptával. Naopak. Spíše s Petrem mluvil, jakoby cítil, že něco skrývá. Zmateně sledoval doktora, než zformuloval nějakou odpověď.

„Ne, zemřel ve svém pokoji.“

„Takže se vykoupal a potom zemřel ve svém pokoji?“

„Ne, umyli sme ho my, až když umřel.“

„Takže, jestli tomu správně rozumím, aniž byste měli lékařsky potvrzenou smrt, šli ste ho umejt? Můžu se zeptat, co ste z něho tak rychle potřebovali smejt, že to nepočkalo na nás?“

Petr zaťal vzteky pěst. Chtěl doktora uhodit, ale snažil se krotit.

„Myli sme ho, protože se posral, takhle sme ho tady opravdu nechat nechťeli,“ odpověděl Petr slušněji, než sám čekal.

„Jistě,“ řekl doktor znechuceně. „A můžete mi ještě říct, proč je jeho tělo jenom samá kost a kůže? To si nemohl nic koupit, nebo ste ho tady drželi hlady, nebo jak?“

Marie se už neudržela a s pláčem odešla pryč. Každé doktorovo slovo do ní pronikalo jako kudla a tón hlasu kudlou ještě otáčel. Petr už vzteky ani neviděl, ale stále se snažil kontrolovat svůj hněv.

„Co si to dovolujete? Vůbec ho neznáte. Vůbec nic o něm nevíte. Skoro nejedl, prakticky pil jenom pivo. Důchod za něj musela brát máma, protože by ho jinak rozházal v hospodě, a kdyby tady nebydlel, skončil by někde jako bezdomovec. Máma se o něj celej život starala a vy nás ještě obviňujete z týrání? Udělejte tu pitvu a ty vaše předsudečný představy si nechte pro sebe.“

Doktor si moc nevšímal vzteku, který v sobě Petr živil.

„Dáme vám vědět ohledně výsledků pitvy. Teď už tady nic nezmůžeme,“ ukončil doktor diskuzi a se zdravotníkem přenesl Francovo tělo na lůžko.

Zdravotník za celou dobu nepromluvil, přesto se k celé záležitosti vyjadřoval jasně a zřetelně. Jako řidič sanitky byl doslova převozníkem lidí a lidských těl. V místnosti byl jistě

nejtragičtější osobou. Čekal, až si Petr s doktorem vyříkají své malichernosti. Byl to člověk, jemuž smrt ohavně zevšedněla.

Jen tam stál a přemýšlel. Přemýšlel, protože se užíral. Byl nepřehlédnutelně otrávený. Nemyslím tím, že byl znuděný, byl nakažený. Bylo vidět, že svou práci dělá desetiletí a léta mládí mu už navždy unikla. Desetiletí jezdil za lidmi, kterým se už nechtělo žít, aby za nimi přivezl lékaře, jenž jim to měl rozmluvit. Zpět do nemocnice vozil, buď ty, jejichž nerozhodnost jim zachránila život, nebo ty, kteří byli skutečně rozhodnutí, že už žít nechtějí, že nastal ten pravý čas zemřít.

Zdravotník nerozlišoval mezi vědomým člověkem a lidským tělem. Nerozlišoval mezi životem a smrtí, pro něj to byl všechno stejný náklad. Musel to být těžký flegmatik. Kdo jiný by mohl tuto práci vykonávat než člověk, který nedělá rozdíly.

Lékař se zdravotníkem naložili tělo do sanitky a zmizeli i s Francem. Ten samozřejmě zmizel už v momentu, kdy zemřel, jakožto bytost svobodně myslící, a nyní zmizel i jeho ostatek. Zmizelo i jeho tělo, jedna z hlavních podmínek života skrývající mnoho tajemství.

Franc definitivně zmizel ze světa se stejnou nechápavostí, s jakou do něho vstoupil. Záchranný vůz odjel. Franc byl už mrtvý, ale i přesto byl zachráněný. Konečně opustil ten dům a nesmyslný úděl odpoutaný od logiky. Někdo se táže, zda existuje nějaká logika až do posledního dechu. U France se táže, zda vůbec nějaká logika existovala. Franc pro nic nežil a pro nic také zemřel.

Může člověk, který vede nešťastný život alespoň šťastně zemřít? Vždy jsem se na něm snažil naleznout něco pozitivního, něco co by bylo samo o sobě dobré. Franc po smrti toužil, ale stačilo to k tomu, aby zemřel šťastný? Zaměřím-li se na radikální zkušenost (ve smyslu báze verifikace), chtě nechtě musím říci, že Franc nežil šťastný život a jestliže nežil šťastný život, logicky to znamená, že v něm neměl štěstí, jakožto morální kategorii. Pokud tuto kategorii postrádáme, je zřejmé, že absence štěstí musí zpochybňovat mravní zákon, který vede k nějakému životnímu cíli. Cílů může být několik, ale všechny vedou k tomu poslednímu a tím je smrt.

O smrti nelze s určitostí říct, jestli je negativní. To záleží na každém jednotlivci. Pozitivní na smrti je, že osmyslňuje životní motivaci. Žít věčně by člověka změnilo v laxně-morální bytost. Avšak pokud je poslední cíl negativní, znesmyslňuje veškerou životní

mravnost. Nezbyvá než vyslechnout radu doktora Rychtera: „Musíme si představovat, že to, co děláme, má nějaký smysl.“ Zcela určitě to nebyla jeho vlastní věta, ale zajisté je správná.

Franc si smrt přál, byla to jakási cesta vykoupení. Smrt tedy pro něho měla pozitivní význam. Pokud je poslední cíl pozitivní, dodává životu jistou konkrétnost či určitost. Skutečně si myslím, že Franc zemřel šťastný. Smrt není smyslem život. Smrt je poslední podmínkou života.

Nicméně jestli Franc zemřel šťastný, či nešťastný, není až tolik podstatné jako otázka, zda žil dobrý, či špatný život. To je zřejmě to, čím mě vždycky fascinoval. Na tuto otázku bych odpověděl, že byl líný žít. Tenkrát jsem byl dítě a pro mě Franc jistým způsobem vybočoval z řady lidí, které jsem poznal. Při pohledu na tak nečinného člověka mě děsilo nedělat nic. S přibývajícím věkem na mě byly kladeny povinnosti, jež jsem musel plnit, a poznal jsem, že nedělat nic, je jistá forma zla. Nečinnost musí být druhem zla, protože zavrhuje chvíle, kdy si člověk může pomoci. Být zlý nemusí znamenat ubližovat druhým, může to také znamenat ubližovat sobě samému. Franc ubližoval především sobě, ale ubližoval tím také Marii. I přesto nemohu říct, že byl Franc zlým člověkem. Nemohu. Spíše nebyl dostatečně dobrým a zemřít šťastný si zaslouží minimálně každý, komu tato ctnost nebyla dopřána v životě.

Po Francovi zbyla jenom místnost. Za jeho života jsem se nikdy neodvážil do ní vstoupit, až když zemřel, bál jsem se tam vkročit, děsila mě přítomnost smrti v tom pokoji. Děsila mě postel, na níž zemřel. Až o pár let později jsem si troufnul do pokoje vejít a pořádně si ho prohlédnout. Do té doby jsem pokoj zahlédl jenom z chodby, když jsem zrovna natrefil na pootevřené dveře. Ani po několika letech se ten pokoj nezměnil, je pořád stejný. Po Francovi nezbylo mnoho materiálních věcí, takřka nic.

Zapáchající matrace odnesl z pokoje Petr ihned po odjezdu lékařů k popelnicím, zatímco v kuchyni seděla Marie zlomená sebezpytujícími myšlenkami. Petrovi také nebylo do řeči a přisedl si k ní. Po chvilce mlčení se Marie zvedla od stolu a ze skříně vytáhla poloprázdnou láhev Becherovky. Marie nepila skoro nikdy, ale teď měla obrovskou chuť pozřít jed, který jí vzal syna. Rozhodla se utlumit pocity z Francovy smrti a z nepříjemného rozhovoru s doktorem.

Funkce alkoholu jsou skutečně nevyčerpatelné, dokonce i abstinent není ničím jiným než dalším člověkem, který má k alkoholu určitý postoj.

Petr u své maminky přespal, po několika letech opět přespal v rodném domě. Nechtěl ji nechat samotnou a navíc láhev dopili při posledním společném rozhovoru o Francovi. Marie byla ráda, velmi ráda, ale celou noc nespala, přemýšlela.

Marie byla nejpyšnější stařenkou, kterou jsem poznal. Byla velmi hrdá na svůj věk a své stáří považovala za své poslání. Prála si dožít se sta let a já jí to opravdu věřil. Její vitalita byla nevyčerpatelná.

Život je procesuální a každý proces vede k důsledku. Žít takto dlouhou dobu má za následek, že život už spíš bere, než dává. Smrt France ji značně poznamenala. Přemýšlela o tom, že žít dlouho je velké riziko. Od Francovy smrti se už Marie nesnažila dožít sta let. Měla strach, že by přežila i Petra. Nebála se umřít, bála se smrti ostatních. Už se neradovala ze života, vzdala ho. Nechtěla zemřít, to by bylo v rozporu s jejím přesvědčením, ale opravdu život vzdala, netušil jsem, že je to vůbec možné. Nebylo to jako u France, jenž svůj život pohřbil a zbývající čas jenom čekal, než umře. Marie změnila svou oázu života v poušť.

O několik dní později zazvonil telefon z nemocnice. Jednalo se o příčinu smrti. Franc zřejmě zemřel na prasklý žlučník. Ještě ten týden se uskutečnil pohřeb. Čekal jsem, že proběhne v rodinném kruhu, ale opak byl pravdou. S Francem se přišla rozloučit takřka celá vesnička. Lidé, které Franc ani nepozdravil, mu přišli upřímně říci *Sbohem*.

Smrt je v životě evidentní na rozdíl od tvrzení, že smrtí končí život. Francův přesah po smrti byl ohromující. Tolik lidí mu přišlo vyjádřit úctu, Marie nestačila podávat ruku. Svým odchodem nakazil tolik lidí smutkem a přitom by mu nikdo nepřál prodlužovat jeho trápení. Nepochybně největší přesah postihl Marii a Petra. V obou se rozrostl strach ze života překonávající strach ze smrti. Marie se bála žít dlouho, nechtěla přežít i druhého syna a Petr se bál přežít Marii, aby nezdědil tolik nenáviděný dům. Měl strach z dědictví, jež ho vždy pronásledovalo. A samozřejmě, že Francova smrt měla vliv i na mě. Ó, jak bych byl slepě šťasten, kdybych se nesetkal s Francovou nicotou.

Již na samém začátku mých myšlenek jsem si přál znát absolutní počátek Francova života. Svými slovy bych si přál znát jeho ek-zistenci. Jako bytosti odsouzené k humanismu mi nemůže pomoci klasický humanismus, jelikož jsem si vědom jedinečnosti každého z nás. Dokonce ani existenciální humanismus není v určitých věcech zcela výstižný. Pro existenciálního humanistu neexistuje determinismus. Jsme Bohové věci určující jejich

podstatu ještě před jejich stvořením. Podstata věc zotročuje k účelu, k němuž byla stvořena. Pro nás toto neplatí, člověk se nerodí za žádným účelem. Existence nutně předchází své podstatě. Tudíž svoboda je nevyhnutelná, sama podstata je svoboda a my ji musíme teprve pasovat na vlastnost člověka. Tato svoboda je degradovaná na metafyzickou neurčitost a bezúčelnost. Svádí spíše k nicotě, než-li ke svobodě jako takové.

France jsem poznal až ve stáří, neměl žádné záliby ani koníčky. Jediné, co měl, byla práce. Zemřel v okamžiku, kdy přestal být užitečný. Zemřel v okamžiku, kdy byl zcela nečinností. Svoboda jako vlastnost tedy musí spočívat v činnosti, pro kterou se rozhodneme. Vráťm-li se k výroku existence, předchází essenci. Je třeba si uvědomit, že každá essence je nitrosvětského původu, je ve světě ještě před námi, předtím, než se jí zmocníme. Svět, do něhož jsme vstoupili, se k nám nevztahuje jenom svou prostorovostí, ale především svou možností. Svět je možnost k možnostem samým. Existence není nic jiného než přejímání veškerých „já“ prostřednictvím reflexe. Svět předchází existenci. A každá essence je nitrosvětská. V tomto smyslu essence předchází existenci. To ovšem neznamena, že máme svůj účel nějakým způsobem předurčený.

Ovšem člověk jako jedinec nikdy nepojme svět ve svém celku, proto jsme determinováni již od narození. Člověk před sebou nemá svět jako celek, ale jenom jeho část, ve které žije, aby se žít naučil. Nikdo si nevybírám dobu a místo narození. Tím se stáváme determinováni podmínkami, jež jsme si nezvolili. Nejsem tak naivní, abych si myslel, že je moje teorie pravdivá. O to se ani nesnažím, jelikož pravda se neustále vyvíjí jako teorie sama.

Pokud essence předchází existenci vyvolává to otázku, čím jsme, když se narodíme? V této fázi uvažuji o člověku v nejpůvodnějším základu. Tuto původnost označuji jako ek-zistence. Existenciální filozof Emanuel Lévinas určil rozdíl mezi existencí a tím, co existuje v tom, že existence se musí v něco proměnit. Jestliže existence předchází essenci, určitě je to výstižné. Ovšem existence vstřebávající essenci je přeměněná onou essencí. Už není stejná a nestále se proměňuje až do své smrti. Essence by z existence učinila jakousi nadexistenci dominující svým účelem.

Nechci tvrdit, že formulka existence předchází essenci není platná, jenom je velmi zjednodušená a pro jakoukoliv existenciální analýzu si zaslouží trochu rozvést. Zabývat se existencí znamená být z části existencialistou a existencialismus je takřka synonymum pro jméno Jean-Paula Sartra. Nejsem vědec, abych se snažil přijít s něčím novým, překonával dosud platné hodnoty a nahrazoval je bezpředmětnými tlachy. Sartre byl genius své doby a psal výhradně pro svou dobu, jak sám uvedl. Přesněji řečeno, byl Sartre velmi univerzálním géniem – intelektuál, jenž v jistých ohledech postrádal smysl pro konkrétnost, avšak s věčně

přetrvávající inspirací. Existence se od toho, co existuje, liší především tím, že existence se neustále vyvíjí a proměňuje, zatímco bytí existujícího je permanentně zainteresováno.

Existence se musí jevit jako množina esencí. Tím se existence stává něčím.

Navrátím-li se k počátku, k ek-zistenci, je třeba ji ještě blíže specifikovat. Důležitý aspekt ek-zistence je její apersonálnost. Tuto neosobnost je nutné si uvědomovat. Ek-zistence je neosobní proto, že žádnou osobnost ještě nemáme. Ek-zistence je jediné „já“, které je původní. Toto „já“ o nás konkrétně nic neříká, ale to neznamena, že nic neobsahuje. V Ek-zistenci se konstituuje svoboda a zároveň nicota neurčitosti. A právě neurčitost nás vede k tomu učinit z podstaty ek-zistence vlastnost existence. Abychom byli svobodní, musíme se svobodnými učinit. A jestliže se svobodnými musíme stát, znamená to, že jsme podmíněni. Být svobodný je otázkou volby. A možnost volby si každý musí zasloužit.

Člověk začne volit až tehdy, když se „naučí žít“, teprve člověk, který již zakotví ve světě, jenž mu předcházela a fungoval bez jeho příčiny, pochopí volbu, *zda bude pánem svých činů nebo otrokem své příčiny*. Tato otázka je otázkou nad-náhledu. Teprve pohled do sebe samotného za účelem *změny*, nám pokládá otázku, zda budeme pánem svých činů nebo otrokem své příčiny. Změnou je myšlen odvrát od pasivního přejímání esencí, které jsme si nemohli zvolit (jazyk, kultura, rodina...) k přijetí aktivního podílení se na svém životě. K naplňování obrazu, který vytvoříme. Přijímání esencí ve fázi ek-zistence je předurčené naším narozením, ale nejsou nezměnitelné.

Existence je něco, čím se člověk teprve stane, ovšem nevytváří-li žádné obrazy ani cíle, stává se otrokem své příčiny - zpronevěřuje se vůči tomu, co činí člověka člověkem. Nesvobodná existence neexistuje, je jenom existence, která svobodu odmítá, zatemňuje nad-náhled a žije jenom přítomností. Být existencí ve smyslu pána svých činů znamená stát se plně lidským se zřetelem na svou ek-zistenciální povahu, protože to *čím* jsme byli, má vliv na to, *kým* budeme. Každá essence je středobodem života přesahujícím svou hranici. A přesto je Franc důkazem, že není nic snazšího než být otrokem své příčiny.

Tolik jsem o Francovi přemýšlel, než jsem se o něm rozhodl psát. Dnes jsem pravděpodobně poslední, kdo zachovává zbytky vzpomínek na tohoto rozporuplného muže. Čím déle vzpomínám, o to více pozoruji, jak zapomínám. Je smutné sledovat, jak se člověk pomalinku vytrácí z povědomí lidí.

Vždy jsem rád četl, protože čtením rozvíjíte představivost, a začal jsem psát, abych rozvíjel skutečnost, abych ji *odhaloval*. Psaní je určitá forma ztvárnění, a pokud chcete ztvárněvat psaním, nikdy nemůžete překvapit tématem, jenom zpracováním. Každý spisovatel se vztahuje jen k jednomu tématu a tím je svět. Každá věta je unikátní pro konkrétní případ a každá věta se vztahuje k tomuto světu. Nesnažil jsem se popisovat absurdity jednání. Něco popisovat je absurdní samo o sobě. Snažil jsem se skrze literaturu vyjevit pravdu. Literatura zjevuje pravdu trošku jinak než filozofie. Filozofie je individuální boj s pravdou ve své šířce. Literatura je boj s pravdivostí konkrétního případu. Nepsal jsem o Francovi, abych s ním sdílel jeho muka, ale abych jeho muka pravdivě vyprávěl. A vyprávět znamená přemýšlet o sděleních, jež mají být sdělena.

Na začátku jsem uvedl, že bych rád zanechal nějaký odkaz na někoho, kdo po sobě nic nezanechal. Kniha však není odkazem na postavu, je odkazem na autora, i přestože zpodobňuje někoho, kdo rozhoduje o svém jednání. Autor nemusí být Bohem postav, určujícím jejich osud. Autor je Bohem pera, kterým postavy tvoří. Navzdory tomu, že jsem se snažil vytvořit rekonstrukci bytosti tak, jak se jevila ve své danosti, v názoru existence samotné, přesto nelze vyjádřit jistou analýzu a tím nemyslím analýzu ve smyslu rozkladu celku na jednotlivé prvky.

Člověk jsoucí se tak okázale jeví, a přesto je takřka nemožné cokoliv vydedukovat. Jestliže promyslíte jakoukoliv analýzu, musíte promyslet i metody, jak ji chcete provést. Ovšem existence je neanalyzovatelná, zcela jistě jsem o Francovi a jevech s ním spjatých neřekl vše. Snad je to i správně. Byl bych to ale nudný autor, kdybych vyzradil úplně vše.

Francova existence byla úplně dokončena, protože zemřel. Lehkomyslně jsem si tedy myslel, že mohu vylíčit existenci ve svém celku. Propojit jednotlivé obrazy do ucelené tapiserie. Franc se uchoval v mém vědomí jako vzpomínka. Nebyl jsem ani tak pozorovatelem, jako spíše schránkou těchto obrazů. Uchoval jsem je ve svém vědomí a uchoval jsem je nezávisle na svém vědomí, jako schránka, jenž uchovává dopisy. Říká se, že člověk žije i po své smrti, pokud na něho někdo myslí, což znamená, že smrt nevyhnutelně transcenduje pozůstalé.

Čím více jsem přemýšlel, o to více jsem se snažil psát, ale čím více jsem psal, myšlenky ztrácely svoji pohyblivost. Avšak nezbyla mi jiná možnost, než psát, protože si jsem vědom toho, že přemýšlím ve slovech. Spoután gramatikou pod nadvládou logiky. Nejsem uvědomělý, jen si uvědomuji, že mi spousty věcí uniká. Možná jsem měl být spíše básníkem a pronášet slova, aniž bych jim rozuměl. Básník přeci slovy míní, nesděluje. Jazyk mluví skrze básníka, zatímco prozaik mluví jazykem, který sděluje i zároveň zobrazuje. Ovšem próza člověka nezachrání, jen mu ukáže kritický odraz.

Každá věta je možností existence a každou větu jsem napsal nezávisle vůči sobě, i když věty byly i o mně. Bylo by naivní myslet si, že patřím jenom sobě. Až příliš dlouho jsem se zdržoval úsudku. Myslel jsem, že pravda musí být opuštěná, aby byla pravdivá. Nyní už to není v mé moci. Kniha je odkazem na autora, ale náleží čtenáři. Je třeba předat okovy těm, kteří mi jsou schopni čelit tváří v tvář každé stránce a každé větě a doplňovat to, co jsem začal.